

Ude 5674

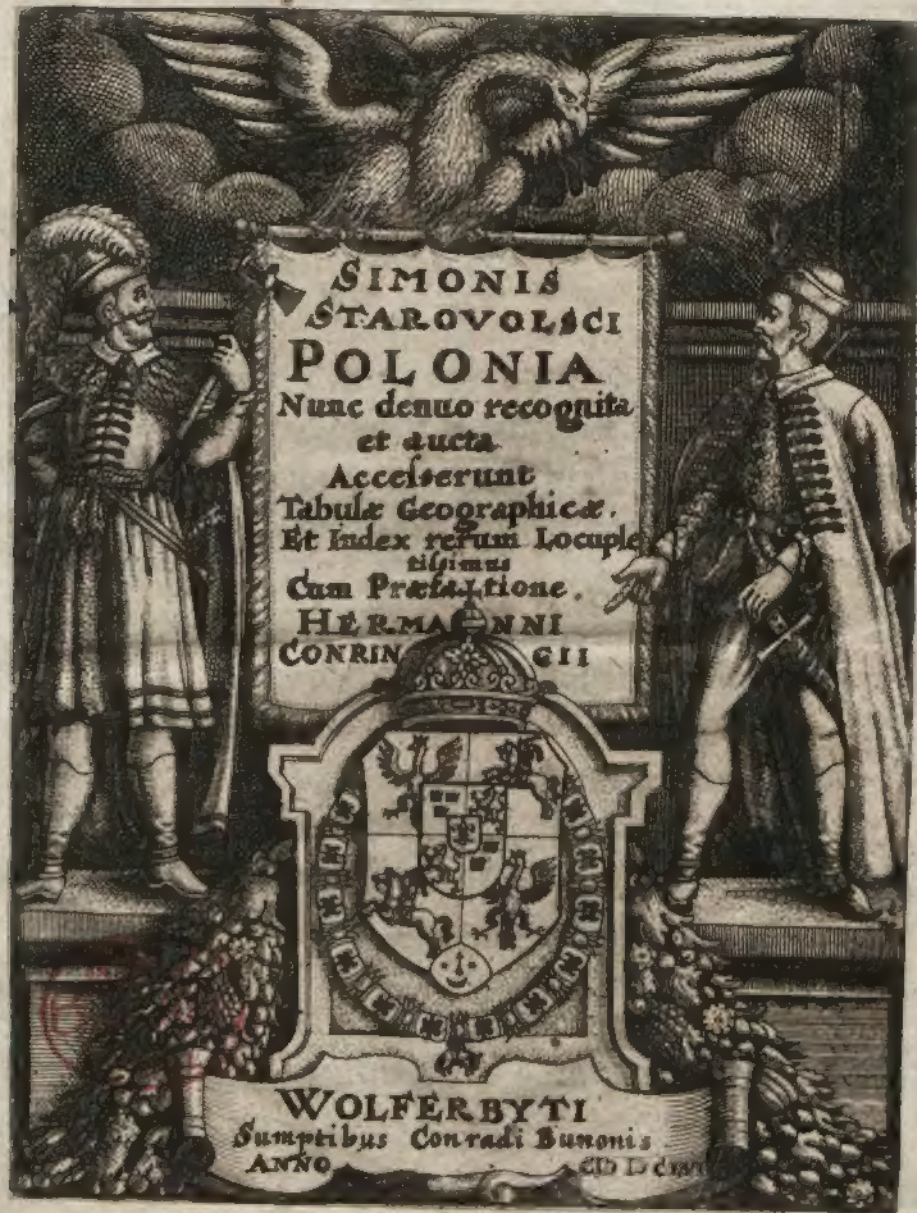
4.

Biblioteka Jagiellońska

stdr0014649

Bezd. lld 5674

606.932

HERMANNUS CONRINGIUS,
Benevolo Lectori

S. P. D.

QUæ tibi nunc exhibetur Starovolscia-
næ Poloniæ editio, Lector optime, illa
expressa quidem est ex ista, quæ ante
hosce quatuor annos, curâ GEORGI
Forsteri, Gedani in Prussia prodiit in lucem; innu-
meris tamen locis emendatior est, atq; ad usum
civilē aptior: locupletior quoq; saltem ob indicē
& mappas, quæ maximè desiderabantur in libel-
lo chorographici præcipuè argumenti. Auctore
ipsum Polonum esse palam est. Ejus viri doctri-
nam & mores non patiuntur nos ignorare, præ-
ter hunc libellū, etiam alia illius nonnulla, Eques
præsertim Polonicus, Elogia bellicâ virtute illu-
strium Polonorum, & Hecatontas scriptorum
Polonicorum: in quibus Latina eloquentia, pru-
den-

dentia, studium libertatis, amor patriæ, odium Protestantium immane, perinde ut Romanensium sacrorum inconsulta veneratio, nusquam pene non elucet.

Hunc libellum initio quidem conscripsit Regē adhuc SIGISMUNDO: at passim interpolavit, quo tempore Polonis rex præfuit Vladislaus, anno circiter seculi huius quadragesimo. Quare interdum multa turbata sunt: utpote, quum rerum status passim mutaverit paucos intra annos: libellus verò nunc Sigismundi, nunc Vladislai temporareferat: & quidem posteriora hæc interdum non expunctis prioribus; auctoris ipsius incuria, an culpa librarii, incertum. Occupatur porro libellus potissimum quidem *ἐν τῇ χαρῶν παρτίᾳ* omnium Polonici regni, quod sanè amplissimum est, regionum provinciarumq; idq; adeò argumentum ita plenè pariter nitidèq; exsequitur, ut aliorum industriam longè superaverit. Attingit verò etiam alia quam multa, quæ ad rem publicam attinent, non minore felicitate. Nam & præclarè sentit saltim de plerisque; & sine fūco sententiam promit

mit in publicum; quorum alterum prudentis, alterum generosi est animi. Ipsa sane etiam reipubl. patriæ vitia usq; adeò non dissimulat, ut nisi illa jam tum nimium quantum in universi orbis conscientiam venissent, possit videri peccasse in patriam isthac propalatione. Nec vero arcana civitatis mala fas est nudare: regenda illa sunt, pallianda, etiam purpurisso nonnunquam fucanda, si res ferat. Quorum nihil tamen patitur historia, nudam quippe veritatem professa: in jam apertis quoq; reipubl. id conari, ridiculum est. Infestus auctoris in Protestantes animus (quem cui Scholæ debeamus, haut temere quem latet) sæpenu-mero iudicium, cætera satis exquisitum, transversum rapit, ac linguam fœda deturpat maledicentia. Quàm iniquus sanè sit in Rigam Livoniæ metropolin, vel ex uno Paulo Piasccio discas, etsi & hic Romana sacra amplexus sit, imò suæ gentis Episcopum egerit. Nontango hominis ulcerare reliqua: quum hoc unum satis ostendat, quàm ille in similibus nihil mereatur fidei. Et verò aliis quoq; in libris suis, perinde turpi maledicentia in-

PRÆFATIO.

Protestantes injurius est. Quàm intoleranda enim illa sunt convitia, quibus tanquam gemmis Hecatontadem suam illustravit! dum Lutherum *lutulenti subulci*: Melanchthonem, Pomeranū, aliosq; nunc *cænosfororum VVitebergenſium porcorum*, nunc *lutulenti Saxoniorum porcorum gregis*, nunc *lenonum Saxoniorum*, *perditorum ac perfidorum hominum*, aliisq; extrivio petitis contumeliis incesſit. Cæterum in omnes Germanos quoq; quàm fit maligno animo, imò quàm contemptim tantum non omnes populos externos præ suis Polonis habeat, vel hic ipse libellus loquitur. Non est tamen, quod illa nos moveant, quò minùs auctorem in præclarorum scriptorum censum recipiamus; imò quò minùs hunc libellum annumeremus melioribus rerum publicar. descriptionibus.

Nec verò libellus pretio suo fraudandus est, propterea quòd nãvis illis sit deformis; perinde ut nec ideo meretur rejici, quoniam reipubl. Polonica omnia non est persecutus. Nam hoc quidem ipsi commune est cum omnibus rerum publicar.

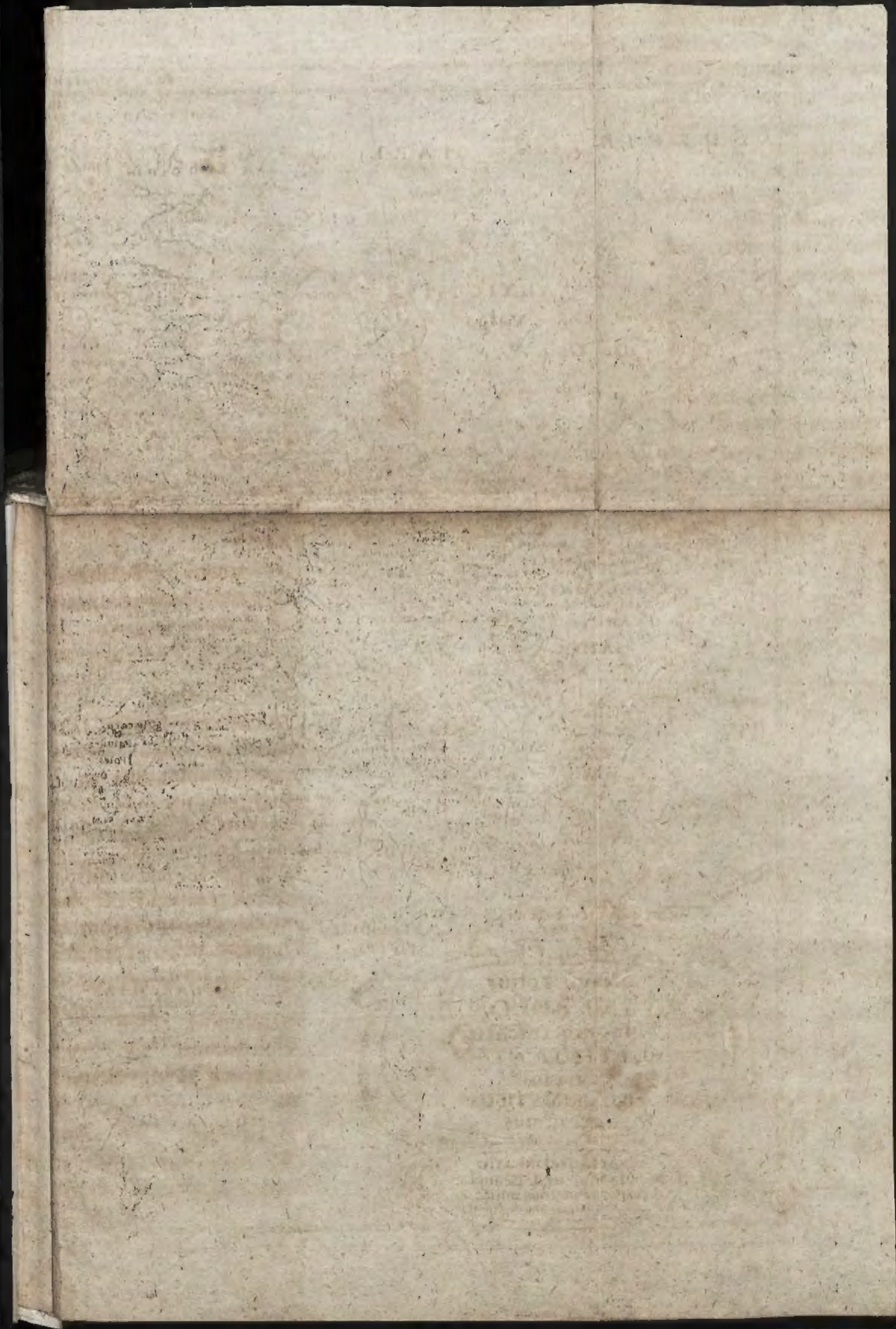
PRÆFATIO.

licarum descriptoribus: quorum tamen nonnulli laudem sibi æternam jure sunt hinc consequuti. Multa scilicet pertinent ad plenam reipubl. alicujus notitiã: id quod libro de civili prudentia pluribus docemus: illorum verò nonnulla non est fas vulgare, alia occultiora sunt, quàm ut facile possis assequi: quorum proinde silentium per injuriam cui veritas vitio. Quin tamen longè uberiora & licuisset, & potuisset, & debuisset de Polonica reipubl. Starovolscius dicere, haut diffitemur; eoq; ab omni illum culpa vacuum non pronuntiaverimus. Majore sanè industria locum hunc tractavit Martinus Cromerus, vir cum antiquitate comparandus. Vel ideo tamen Starovolscium Cromero ipsi prætuleris, quòd hic doceat nos recentissima, quæq; adeò hodie magis ex usu sunt: ille verò ea tradat, quorum pars eximia in desuetudinẽ jam abiit: ut solent res publ. pleræq; perpetuo quasi motu agitari, nec unquam stabili pede consistere; et sic eorundem vocabulorum inanis species imprudentibus illudat. Non unã verò ratione poterit nunc Starovolscius prodesse in publi-

PRAEFATIO.

publicum. Nec enim non quivis curiosior desiderabit scire causam lapsus illius, quo nunc concidit, illa hactenus robustissimis annumerata Polonica respubl. Illam verò quasi oculis spectandam exhibet hic libellus, interim dum describit vires, opes, militiam & regimen Polonicum. In hunc scilicet modum habentibus sese alioqui civitatis rebus, fieri non potest, ut vel salus ipsaeam conservet; tantum abest, ut non concidat respubl. si quo graviore malo præter solitum afficiatur.

Simul itaq; isthoc exemplo alii, ad res suas cautius meliusq; instituendas, excitari poterunt: ac proinde ex Starovolscio discere omnibus in promptu erit, quæ fugienda & vitanda sint sibi rebusq; publicis suis, nisi parem cum Polonis fortunam velint experiri. Taceo nunc, quòd ipsa Poloniæ vicinitas meritò saltim omnes illos, qui ad clavum Imperii sedent, ad reipubl. vicinæ notitiam invitet: quum non satis sit ad id, ut civitati alicui exactè consulas, res domesticas novisse; verum ad omnes etiam alias, quibuscum potest commercii aliquid intercedere, sit respiciendum. Quidquid hujus sit, neminem lectionis & operæ in Starovolscium impensæ unquam pœnitebit.

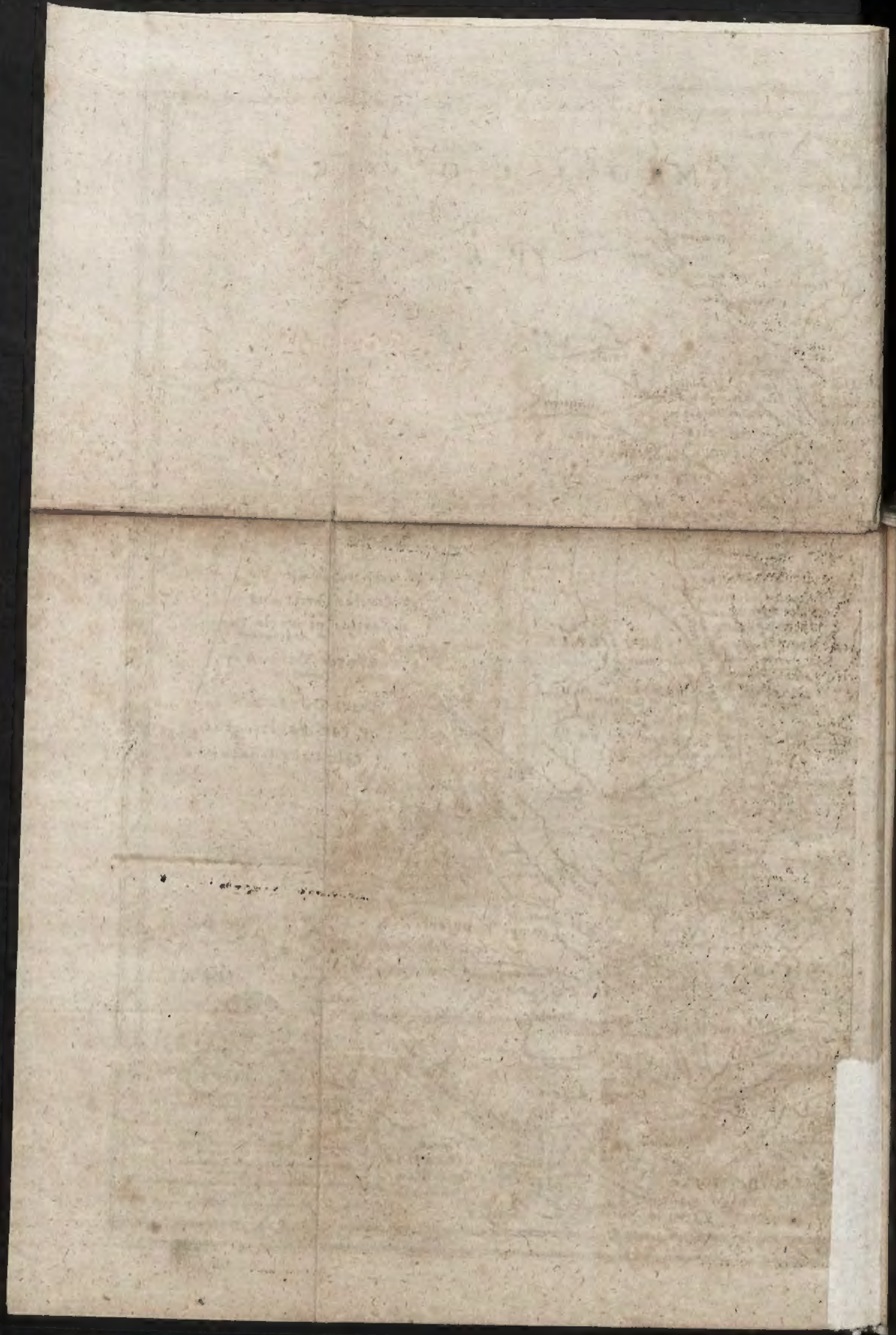
Declaratio.
Urbs Antiqua Christiana
Civitas Christiana
Civitas primaria Palatinatus
Civitas Turcica et Tartarica
Duc. Ducatus.
P. Pal. Palatinatus
Cast. Castellanus.

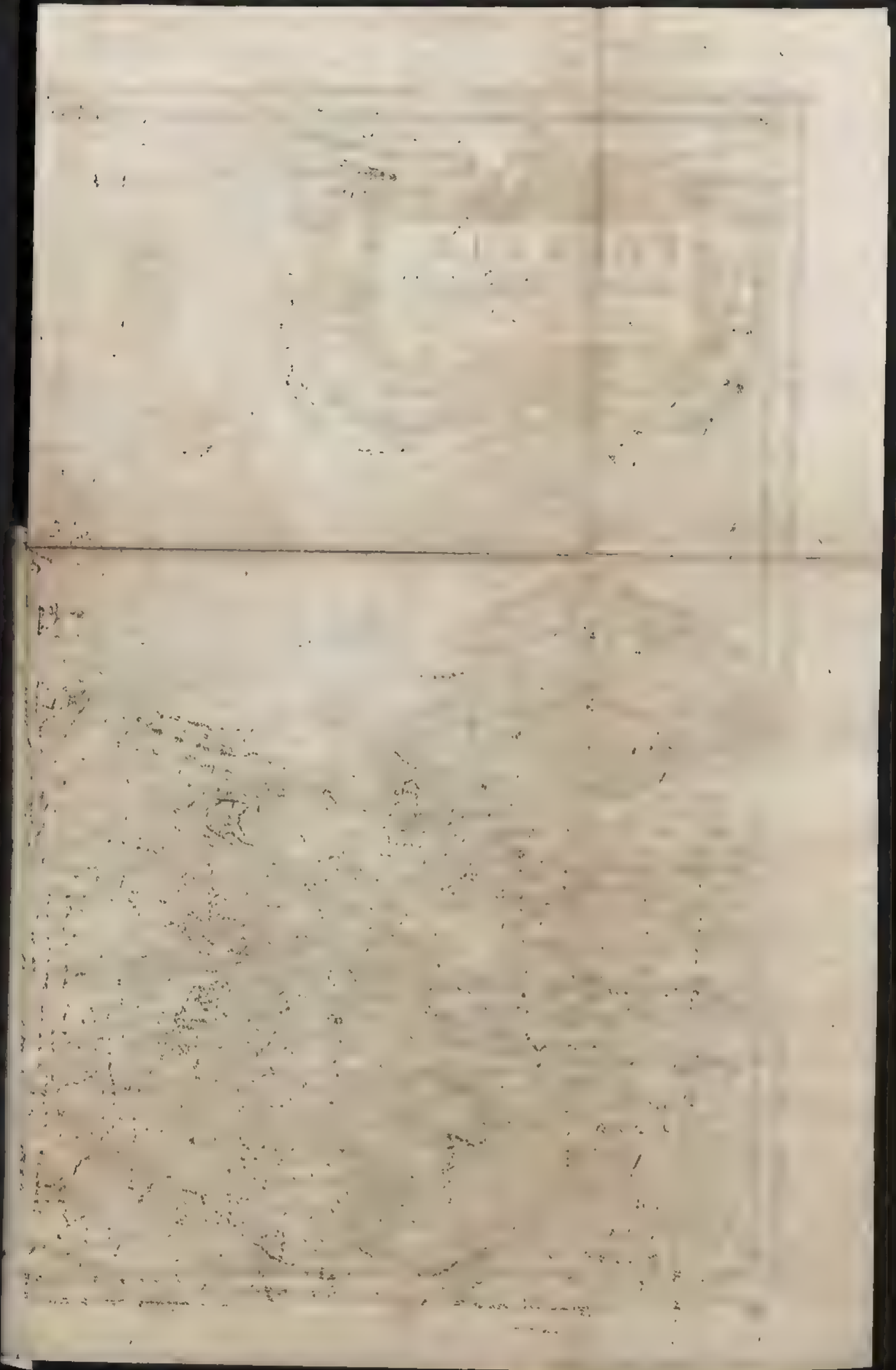
Nova totius
REGNI POLONIAE
Magni Ducatus
LITHUANIAE
cum suis
PALATINATIBUS
ac confiniis

exacta Delineatio
Per G. le Vasseur de Beauplan
S. R. M. Architectum militem
et Capitaneum A. 1701

Scala

Miliaria Poloni. a Communia.	10
Miliaria Germanica.	10
Miliaria Ucrainica.	10
Miliaria Russica.	10

PRUSSIAE
NOVA TABULA

MARE

BALTICUM

SAMOGITIA
PARVA

SAMOGITIA
MAIOR

POMEANIA

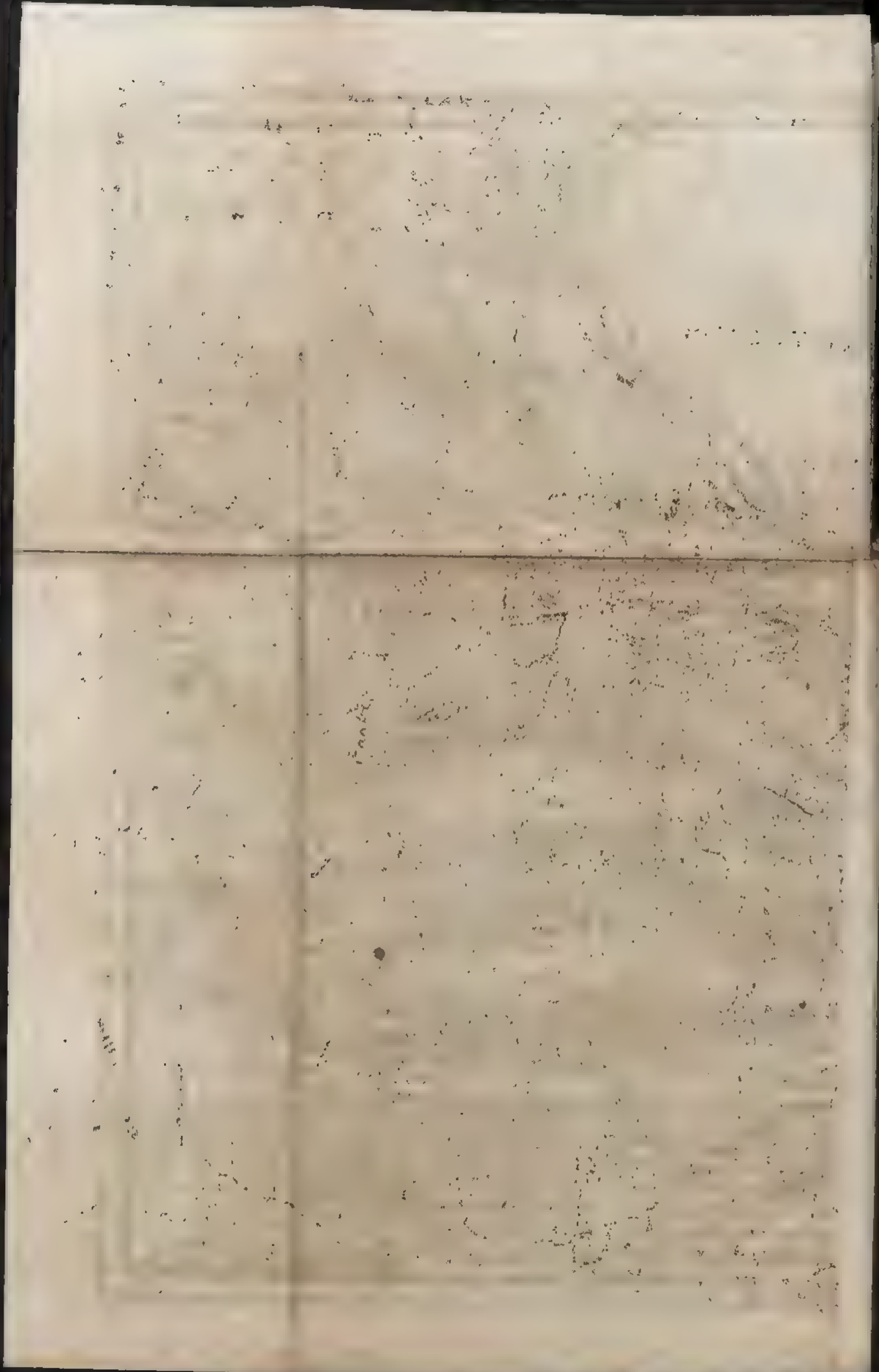
COLOVIA

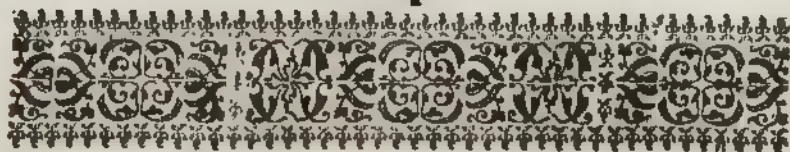
POLOVIA
MAIOR

PODLACHIA

30 Septentrio

30 Meridies

SIMONIS STAROVOLSCI
POLONIA

Sive status
REGNI POLONIÆ
descriptio.

POLONIA, antiquis *Sarmatia Eu-*
ropæa dicta, uti nunc à sapientissimo Rege
Sigismundo III moderatur, octo in univer-
sum Provincias sub uno sceptro continet
moribus, legibus, lingua, ex parte differentes:
vivendi verò genio, libertatis prærogativa,
capessendorumq; in Repub. honorum aptitudine, omnes
ex æquo pares, & juribus necessitudinum inter se invicem
adstrictas. Hoc est, *Poloniam utramq; Litvaniam, Russiam,*
Prusiam, Masoviam, Samogitiam, Pomeraniam & Livoniam.
De quibus singulis, quamvis & sigillatim & in communi,
plurimi viri prudentes, tum nostrates, tum extranei, scri-
pserint; quia tamen assidua est harum sublunarium rerum
mutatio, & potentissimorum quorumvis imperiorum
fatalis quædam hæc conditio, ut singulis fere seculis ac æta-
tibus accipiant novas inclinationes, aut incrementa. Ideo,
qualem nunc patria nostra sortiatur statum; qualesve ser-
vent sub coronam aggregati populi mores & consuetu-

dines inter se; quas vires; quas opes; quod regimen; quam religionem; quos denique vicinos habeant, & quam potentes; hoc speciali libello perstricta, posteris tradere constitui. Ut candidus lector, conservatam hactenus, prout à majoribus nostris accepimus, imo auctam Sarmatiam nostram videns, non prudentiæ alicui humanæ (ut solent moderni politici) aut potentiæ amplissimi Regni, hoc adscribat, sed divinæ prorsus benignitati, quæ veros sui cultores, quamvis in faucibus immanissimorum hostium positos, incolumes pro sua misericordia servat, & à primo iogentis authore Lecho, in hodiernum, liberos atque florentes, nec ullius unquam iugo pressos, circumvicinis etiam populis, foederum leges præscribere sinit.

SITUS POLONIAE.

Regnum *Poloniae*, cum adjacentibus sibi provinciis, extenditur in longum, à tricesimo octavo gradu, ad quinquagesimum quartum, ab occasu æstivo versus ortum hibernum, amplius quam per ducenta quadraginta miliaria Germanica. In latum verò à montibus *Carpathiis*, usque ad mare *Balticum*, seu *Venedicum*, per ducenta plus minus miliaria. Ab occasu cingitur *Marchia Brandeburgensi*, & *Pomerania ulteriore*. A septentrione mari *Venedico* & *Sarmatico*, cuius adversa littora *Gothi* atque *Suedi* tenent. Ab ortu *Moscovia*, et rampestribus *Scytharum* solitudinibus. A plaga demum Australi, *Valachia*, *Ungaria*, atq; *Silesia*. Regio tota fere plana & aprica est, nisi qua ad fines *Ungariae* accedit, montana & sylvestris. Quo longius autem inde recedit, eo lenius declivis est, magisque culta, & meliore gleba. Nisi quod in medietate minoris *Poloniae* *Calvus mons* supereminet

mainet, in quo monasterium est *S. Crucis* nomine, lignoque, in quo Salvator noster pependit, celebre: reliqui colles fere in toto Regno sunt potius quam montes. Sylvestris sanè fuit superioribus temporibus pleraque omnis *Poloniae*; sed nunc ubique diligenter excolitur, frugum leguminumque ferax, & pratis abundans. Et quamvis cœli intemperie nimium laborat; pomaria nihilominus non infrequentia & fructuosa passim habet: in quibus pyrorum, malorum, prunorum, persicorum, cerasorum, & nucum bonitas & varietas certat cum *Ungaricis* & *Italicis*. Sunt & vites pluribus in locis, quarum uvæ esui quidem non insuaves sunt, præsertim si æstas & autumnus temperiem suam servant; sed vinum inde expressum acerbius, ubi defæcatum est. Neque negat solum *Polonicum* castaneas, mora, cotonia, ficus, amygdala, crocum, oryzam, pepones, melopepones, herbas & flores omnis generis, & alias hortenses *Italiae* delicias, palatinarumque lenocinia. Nec metalla fossiliaque defunt, ut suis locis dicetur, plumbi, ferri, æris, cupri, argenti & auri. Avium quoque & aliorum, magnam habet copiam; Itemque jumentorum omnis generis, & ferarum; cervorum videlicet aprorum, urforum, luporum, sciurorum, dorcarum, leporum, onagrorum, bisontium, caprarum, urorum, pantherarum, mardurum, vulpium, rosomacorum, lutrium & castorum. Similiter piscium diversorum, quotquot nominari possunt; nam fluvii, lacubus, piscinis atque stagnis supra modum abundat. Inter fluvios tamen præcipui sunt *Vistula*, *Donajecius*, *Samus*, *Vieper*, *Varta*, *Noresinus*, *Duna*, *Nemanus*, *Nester*, *Prutius*, *Bugus*, *Bobus*, *Præpetius*, *Narva*, *Drevantia*, *Be-resina*, *Boristhenes*, omnes fere navigabiles. Sed sigillatim quamlibet provinciâ cum suis qualitatibus videamus.

MAJOR POLONIA.

TOra in universum Polonia extenditur in longum per nonaginta milliaria Germanica; incipiens à *Marchia Brandenburgensi* ab occidente, usque ad *Vulocam* fluvium; qui è *Carpathiis* montibus profluens, *Russiam* à *Polonia* determinat, & quatuor à *Resovia* miliaribus *Sano* 5. illabiur. Latitudinem vero habet 50. mill. à prædictis montibus *Carpathiis*, usq; ad oppidum *Parcoviam*, in confinibus *Litvania* positum. Dividiturque in *Majorem* & *Minorem*. MAJOR versus occasum est, tota fere plana & fluviis irrigua, nisi quod *Cujavia* nonnulla pars clivosa est, 10. collibusque molliter & ad fertilitatem commode distincta. Habet à meridie *Silesiam*; *Marchiam* ab occasu & *Pomeraniam* ulteriorem; *Prusiam* partem & *Nasoviam* à septentrione, à quibus *Vistula* determinatur; ab ortu verò *Minorem* *Poloniã*, variis, iisque ignotis terminis divisam, sed quos inter *Pole-* 15. *za* fluvius præterlabitur. Tota autem hæc *Majoris* *Polonia* amplitudo, in octo *satrapias* dividitur; in *Palatinatum* videlicet *Posnaniensem*, (cui & *VVscheloviense* territorium adjungitur) *Calisiensem*, *Lanciensem*, *Brestensem*, *Junovladislaviensem*. (& hæc duæ *satrapie* vulgò *Cujavia* dicuntur) 20 *Siradiensem*, *Ravensem* & terram *Vielunensem*.

Provinciæ metropolis **POSNANIA** est, ad fluvium *Vartam*, longitudinis gradu 39, latitud. 52, sita, à qua & districtus nomen habet, primumque sibi locum inter *satrapias* vendicat. Urbs quidem ipsa parva est, sed pulchra 25 satis, & commercijs emporioque Germanorum exenlra, Suburbia amplissima habet; ubi & templum Cathedrale

CUI

- cum Collegio Canonorum, & aula Episcopi, inter paludes situm est; vulgò *Valisoviam* dicunt, quæ instar oppidi locum munitioni aptissimum habet. *Joannes Lubranseius* Episcopus loci, memoria omnium seculorum & laude vir dignissimus, publicum ibi Gymnasium, patrum memoria, 5. erexit, Cracoviensisque Academia (quæ semper habita est domicilium omnis sapientiæ, & in qua ipse quoq; omni meliori doctrina perpolitus, I. V. lauream promeruerat) Professoribus curandum reliquit. Quod deinceps *Ad-* 10. *mu* *Conarium*, ejus successor, augustiori structura exornavit, Comes verò *Rostasevius* majoribus stipendiis auxit. Unde, quamvis Clerici *Societ. Jesu* in urbe ipsa habeant suum Collegium, in quo studiosam juventutem erudiunt; floret nihilominus in suburbano *Lubranseianum* Athenæum, 15. certatim eo nobilitate concurrente, ob Mathematicas disciplinas, & juris prælectiones. Florent & in Monasterijs studia Religiosorum; Sed præcipuè apud Dominicanos sodales Theologia, magno auditorum concursu viget; pietas æquè apud omnes,
- 20 Septem inde miliaribus *Gnesna* distat, cujus Archiepiscopus Ecclesiæ Polonicæ Primas est, & Regni totius Primus Princeps; olimque urbs ipsa Regni caput erat, quod nimirum à *Lacbo* gentis anthore primum erecta esset, & à regis avis omine auspiciato nomen sortiretur. Ni-
- 25 dus enim in Sclavonico, *guesno* dicitur. Cum autem ille in eo loco nidos aquilarum plurimos reperisset, urbem quam inibi condidit, à nidorum multitudine *Gnesnam* appellavit: pro insigni autem militari, *aquilam albam* assumpsit, quo etiamnum Regnum Poloniæ utitur. Archiepiscopus 30 igitur *Gnesnensis*, à Concilio Lateranensi, in spiritualibus vices summi Pontificis gerit, & *Legatus Nasus* appellatur:

B 3

in

In politicis autem, præcipue interregni tempore, *Proregis* auctoritatem habet. Et prout Collegium illius, ob excellentiam suæ Metropolitanæ Ecclesiæ, præter aliarum Cathedralium morem, Cancellarium cum dignitate habet, qui munimentorum & libertatis illorum (omnes enim s. nobiles esse debent, nec ad præbendas admittuntur plebeiis orti parentibus, in ullò Capitulo Cathedrali, in tota ferme Polonia, nisi certus Doctorum numerus, assignatus ex fundatione,) custos quodammodo est; sic Archiepiscopus ipse, supra dignitatē & prærogativam aliorum Antistitum, 10. aulicos, cubicularios pueros, aliosq; ministros & satellites, in ore regio habet, & qui inter eos eminent, Cancellarium Specialem, atque Mareschalcum. Quorū ille, judiciis spiritalib⁹, quæ ad curiam Archiepiscopi devolvuntur, cum auctoritate præest: hic, cum in publicum Princeps pro- 15. dit, baculum seu virgam illi præfert, prout Regibus ipsis præferri in Polonia mos est, & aulam ipsius totam ipse moderatur. In Metropolitana itaque *Gnesnensi* Ecclesia, Divi *Adalberti*, Archiepiscopi olim loci illius, honorantur reliquæ, sepulcro in medio templi pulcherrime ex- 20. structo; pro quibus asservandis, serenissimus Rex *Sigismundus III.* tumbam argenteam donavit precij haud contemnendæ, eum & antea cistæ argenteæ inclusæ fuissent, sed non ita affabre extructæ, Haberque sanè templum illud inæstimabilem thesaurum in vasis aureis, argenteis, & 25. geminatis, quæ veteres Principes & Archiepiscopi tabulis legarunt; & nuper defunctus *Henricus Firlei*, præter alia vasa & vestes pretiosas, quas Ecclesiæ illi donavit dedit etiā tiaram suam Episcopalem, viginti quatuor millibus florenorum æstimatam. 30.

Cætera oppida *satrapia Posnaniensis* sunt, *Cottenum*, *Ucho*.

Uscovia, *Slupcia*, *Pysdra*, *Coninum*, *Keina*, *Kazimiria*, *Nacum*, *Curnicum*, quæ & muris exornata sunt, & non infrequentia habentur: reliqua vero omnia sine ullis mœnibus sunt, & nec nisi ligneis ædificiis constant, præter templa, & castella, sive arcus adjunctas, aut monasteria Abbatiarum præpinguium, quæ est, *Landense*, *Obronse*, *Lubnense*, *Blesoviense*, *Vangrovecense*, *Paradisense*, *Mogilnense*, *Tromesnense*, *Præmensense*, & reliqua Ordinum mendicantium, 10. *Senatores* vero hujus satrapie sunt, *Archiepiscopus Gnesnensis*, *Episcopus Posnaniensis*, *Palatinus Posnaniensis*, & *Castellani Septem*, *Posnaniensis*, *Medirecensis*, *Rogosnensis*, *Stemensis*, *Præmensensis*, *Crvidensis* & *Santocensis*. Sunt & officiales tam terrestres, quam caesenses; *Præfecti* civitatum parva- 15. rum cum juris dictione partim sine jurisdictione, ut in omnibus regni provinciis habere mos est, *Posnaniensis* nihilominus *præfectus* prærogativā habet hanc, ut *Generali* Majoris Poloniæ dicatur, & in aliquot districtibus suam jurisdictionem exerceat. 20. **CALISSUM** urbs ad fluvium *Przosa* inter paludes sita: muro latericio, cum turribus, cincta, aliquot religionum monasteria & templum Canonico- rum habet; item, quæ Collegium *Sacerdotum Jesu* sumptuosissimum, quod *Stanislaus Karnecivus*, Archiepiscopus olim Gnesnensis, 25. vir rerum Civilium cognitione, cum eruditione eximia, tum prudentia, integritate, aliisque dotibus, in Repub. clarus, suis sumptibus extruxit, & inibi sepeliri voluit. Regio, sicut & tota Major Polonia, frugibus, piscibus & pecoribus abundans est; minoribus oppidis admodum frequens, quorum præcipua sunt, *Stazum*, *Colum*, *Cosminum*, 30. *Dobra*, *Grabovia*, *Opatoveria*, *Plesovia*, *Odolanovia*, cum arce in

MAJOR POLONIA.

in paludibus sita, & *Chocia*, in qua nuper Reverendissimus Episcopus Cracoviensis *Andreas Lipski*, Ecclesiam Collegiatam & Præpositum insularum, sumptu ingenti fundavit. Haud procul inde conspicitur *Goluchovia*, arx Comitum à *Lefno*, recentiori architectura exstructa; itemque parte ab *alia Crotosinum*, cum horto pulcherrimo Comitum *Rozratorum*, & Oppidum *Borek*, imagine miraculosa *B. Maria* per celebres ingens enim è tota Polonia eò hominum devotorum concursus fieri solet, qui singularem ibi numinis favorem experiuntur. Est & *Olobocum* duobus milliaribus 10, à *Calissio*, monasterium Monialium prædices, & pulchre in modum castelli ædificatum. Habet autem satrapia hæc Palatinum proprium, & Castellanos sex, *Calissensem*, *Gnesnensem*, *Landensem*, *Naciensem*, *Bieschoviensem* & *Camenensem*.

SIRADIA, ad *Vartam* fluvium posita, in quatuor territoria satrapiam suam dividit; in *Siradiense* videlicet, *Schadkoviense*, *Radomscense*, & *Petricoviense*. Habetque præter Palatinum, Castellanos quatuor: *Siradiensem*, *Rospiwensem*, *Spicimirensem*, & *Cenartensem*: Oppida verò præcipua: *Vidaviam*, *Vartam*, *Pabianicam*, *Lascam*, ubi olim *Joannes Lascus* Archiepiscopus Gnesnensis, hæres comitatus illius. Præpositum insularum ditissime fundaverat; auxerunt autem Ecclesie suppellectilem, illustres illius fratres, collatis amplissimis donariis. Septem autem milliaribus 25, inde est *Petricovia*, urbs non inelegans, in qua *Regni Tribunal*, seu *parlamentum*, singulis annis celebratur; & aliquot stadiis inde *Byki*, arx Baronum ejusdem cognominis, pulcherrime exstructa. Est & Abbatia insignis *Vitroviensis* in proximo: & paulò remotius Italice architecturæ palatium *Crumense*.

Huic

MAJOR POLONIA.

Huic Palatinatui adjacet *Terra Vielunensis*, quæ proprios magistratus habet & Castellanos; dividiturque in territoria: *Vielunense* & *Ostreffovense*; quæ aliquot oppida in se (præcipue *Boleslaviciam* cum arce munitissima) continent, atque pagos infinitos. Ipsa urbs *Velunia* pulchras domus latericias habet, & templum Canonorum fabricæ antiquæ, itemque monasteria aliquot elegantia; sed quæ omnia superat illud *Zloczoviense* FF. Minorum de Obfervantia.

10. RAVENSIS satrapia habet Palatinum & Castellanos tres (in tot enim territoria dividitur) *Ravensem*, *Sochaciowensem* & *Gostinensem*. Oppida præcipua sunt: *Rava*, ligneis quidem ædificiis constans, sed populata satis, arcem muratam habet, in qua proventuum è bonis Regijs solutioni militum, quarta pars deponitur: Sic enim Reges superiores voluerunt, ut assidue in *Podolia*, contra barbarorum excursions, excubie fierent. In eadem arce communissime asservantur captivi hostes patriæ, si sunt personæ honoratioris: qualis nostræ ætate ibi fuit, filius naturalis *Caroli* Regis Sueciæ, bello *Livonico* cum aliquot legionum Præfectis captus; & nuper *Handisius*, *Gustavi* Regis Sueciæ militum Tribunus, itemque *Sireffius*, *Taisius*, & alij alarum ductores, bello *Prussico* capti. Collegium hic studiosorum frequentissimum *Societatis Jesu* clerici habent. Sed longè populosius est *Lewicium*, residentia Archiepiscopi Gnesnensis, quinque milliaribus *Rava* distans. Nundinæ quotannis ibi sunt celebres, unde cives quoque mercaturæ addicti. Arx Archiepiscopalis in medijs paludibus sita, pulchra ædificia habet, itemque Canonici & ci-
ves nonnulli: Ecclesia namque Collegiata ibi est, satis argento & vestibus sacris dives: similiter monasteria & templa

C

templa alia. In agro *Levisiensis* nobilium avicularum, quæ *Sniegule* vocantur (quasi *nivales* aves dixeris, ut *Cremerus* author est: quod non nisi sub hyemem excipiantur & cum hyeme simul dispareant) famosa est captura; alibi eas conspici aut capi negant incolæ loci illius. *Volberia* quoque Cujaviensis Episcopi residentia, palatium pulchrum ad aquas situm habet, & oppidum ipsum habitatoribus plenum. Est etiam alicujus notæ *Gombinum*, *Sochaciovica*, *Gostininum* (nobilitatum carcere *Demetrii Suisie* Magni Ducis *Moscovia*, qui ibi in arce longo tempore asservabatur, & tandem pedore consumptus vitam expiravit.) *Squernevicia* haud inelegans palatium Archiepiscopi Gnesnensis continens; *Biala*, Chelmenensis Antistitis ditio; unde conspicitur *Radziejovia*, ejusdem cognominis Palatini Lenciciensis arx pulcherrima, hortos, fontes & pomaria amænissima habens.

Tum *Viasum* oppidum arcis elegantia conspicuum, quasi ad lævam *Rava* civitatis positum, *Ravensi* vero satrapia vicina est *LENCICIENSIS*, in tria similiter, prout & illa, territoria divisa, *Lenciciense* videlicet, *Breżinense*, & *Orlovienſe*. Præterq; *Palatinum*, quatuor *Castellanos* habet, qui ad senatum Regni spectant, *Lenciciensem*, *Breżinensem*, *Inowlodensem* & *Conariensem*. Præcipua districtus urbs *Lencicia* in paludibus sita, templum Canoniorum longe extra urbem in loco sanè inexpugnabili habet, si cum vol-

con.

conspicitur; in priore autem Monasterium FF. *S. Pauli* primi Eremitæ.

Sequitur *Cujavia* in duos *Palatinatus* divisa, *Breżensem* nimirum & *Juniuladislaviensem*; regio frumenti, pecoris & piscium ferax; lacus etenim innumeros habet, eosq; pisces valde, quos inter præcipuum locum *Goplu* habet, quinque miliaria patens in longum, semis in latum.

Et *BREŢENSIS* quidem satrapia unum *Palatinum*, tres verò *Castellanos* habet, *Breżensem* videlicet, *Cruviciensem* & *Corviciensem*; territoria autem quatuor, *Breżense*, *Cruviciense*, *Covalichense* & *Pradecense*. In *Breżensi*, *Uladislavia* est, sedes & oppidum Episcopi Cujaviensis & *Pomerania*, templum Cathedrale, veteris quidem fabricæ, sed varia suppellectili, ac præcipuè vasis argenteis ditissimum habens. Circa, domus Canoniorum, schola & seminarium; arx verò ipsa ad confluentem *Viſtula* sita, sicut & oppidum, domus latericias complectens. In eodem littore conspicitur *Nisavia*, tota murata, nec valde longè *Raciensum*, arce pulcherrima exornatum; item *Radziejovia*, *Stużevia*, atq; *Breż* ipsum, vallo, muris, & fossa cinctum, latericiisque domibus interjectu trabium exornatum. Regio hæc, ferendæ segeti habiles campos ostendit, omniumque frugum copiam habet, quæ non modo in domesticos usus suppetant, verum etiam *Danivicum* ad nobilem illum mercatum secundis annibus devehantur.

Eodem modo *JUNIULADISLAVIENSIS* satrapia tria territoria complectitur, *Bydgostense*, *Bobrouncense* & *Juniuladislaviense*, quod statim à *Goplo* lacu & oppido *Cruvicia*, usque ad *Viſtulam* & fines *Pomerania* extenditur, habetque complura oppida & villas, quamvis ligneas omnes:

C 2

& præ.

& præter *Palatinum*, tres ad Consillium Regium *Castellanor* mittit, *Juniladiaviensem*, *Bydgosensem* & *Covarientem*.

Crusvicia quæ ad *Brestensem* palatinatum spectat, & in *Juniladiavienf*is. satrapiz finibus posita est, habet templum extra oppidum, *S. Petri*, è quadrato lapide extructum sc. cum Collegio 24 Canoniorum, & arcem latericiam in insula lacus *Goptensis*, in qua olim Regem *Papielium*, divina ultione permittente, mures devorarunt, quod plurimos consanguineos suos, regnandi cupiditate, veneno in convivio sustulisset.

Bydgosia est civitas murata, Collegio Clericorum *Societatis Jesu* nobilitata, habetque maximam copiam sulmonum; sicut & *Pacovia* rhombuûm. Sunt & alia ibidem non contemnenda loca, populationesq; bonæ, ut *Gnieznowia*, *Uratulavia*, *Solesia*, *Dobrowia* atq; *Strelce*, ubi Monialium 15. totius *Majoris Polonia* ditissimum monasterium habetur.

POLONIA MINOR.

TAm in longum, quam in latum, quinquaginta ferè milliaria Germanica, *MINOR POLONIA* habet; & in tres communissimè *satrapias* seu *Palatinatus* dividitur, *Cracoviensem*, *Sandomiriensem* & *Lublinsensem*, hoc ipso ordine, quo nunc sunt enumerati, versus Aquilonem & ortum æstivum sitos. Et à septentrione quidem *Masovia* atque *Podlachia* tractui, ab occidente *Majori Polonia*, ab oru *Russia*, à meridie verò *Ungaria* & *Silesia* finitima est. Quoque propius accedit ad fines *Ungaria*, hoc magis montana est & sylvestris; quo longius autem inde recedit, eo lenius.

lenius declivis est, magisque culta, & meliore gleba. Tamen in meditullio quoque *Sandomiriensis* terra, aliqua ex parte leniter montosa, seu verius clivosa apparet; Uno *Calvo monte* excepto, in quo monasterium *Benedictinorum* est, *S. Crucis* nomine lignoque celebre; tum aliud ad radices ejus, duobus milliariibus inde *S. Catharina*, FF. Minorum de observantia.

CRACOVIENSIS Palatinatus, præter suos quatuor *distric*tus (*Cracoviensem* videlicet, qui duo territoria complectitur, *IO. Xianzense* & *Prossorvicense*; *Lelovienfem*, *Biccensẽ* & *Sandecensem*, in quos dividitur,) etiam tres ducatus in se continet, *Orvici*mensẽ, *Zatorienfem*, *Severiensẽ*, qui partes sunt *Silesia*, & Comitatus *Secpusefem*, qui est pars *Ungaria*, tredecim oppida continens, inter quæ *Lubonia* præcipuum locum sibi vendicat, 15. arcem munitissimam, & in ea perpetuas excubias habens; *Podolinicia* quoque Collegio piarum scholarum percelebris. Reliqui verò omnes hujus satrapiz districtus, tres & nonaginta populationes, præter pagos & villas continent, templis, monasterijs, & castellis exornatas. Ac præter 20. istas, sunt etiam arces in editioribus locis & rupibus extructæ, *Melstinum*, *Rabstinum*, *Tencurum*, *Landiscorona*, *Moravica*, *Xiansia*, *Ogradenecia*, *Lipovecia*, *Ostacum*, *Fisnice*, *Pilsia*, *Sorstenum*, *Bobreck*, *Spiskovice*, *Soben* & cætera. Sed sunt & monasteria ad munitionem pariter & commoditatem habitatorum exadificata, & vicis pagisve non longè distantibus frequentata, *Tinecense*, *Mogulense*, *Bielanense*, *Calvaria*, *Micchowienfem*, *Sielecense*, *Vimicense*, *Siricense*, *Hebdovienfem*, *Alvernense*, *Stanantecense*, *Andrevienfem*, *Prerovienfem*, *Gidlenfem*, *Milovienfem* & *Czenstochovienfem*.

30. *CRACOVIA*, caput provincie & regni totius *Metropolis*, posita longitudinis gradu 42. latitud. 50. quæ cum.

cum ædificiorum privatorum juxta ac publicorum splendore atq; munitione, tum rerum omnium ad victum cultumque corporis pertinentia, & mercium exoticarum copia, hominumque frequentia & civilitate facile cum claris *Germania Italiaque* urbibus comparari potest. Habet adjuncta sibi duo oppida; à meridie *Cazimiriam*, à septentrione *Clepardiam*, arcem verò in rupe, quasi medium, *Vistula* imminentem, & magnificis ædificijs exornatam. Ibidemque Basilicam S. *Stanulai*, in qua ejus sepulchrum nuper à *Martino Szyschovio* loci Episcopo sumptuosissime restauratum est; cum etiam antea tumbam argenteam multaq; aurea vasa cultui divino sacrata habuerit: sed ea longè auxit piorum Regum è *Jagellonica* prosapia liberalitas, tum *Sigismundi III* ejusq; filij *Uladelai IV* pietas. *Sigismundusq; senior*, præter donaria alia in crucibus aureis & vestibus gemmatis oblata, argenteum altare, ad *Devi* sepulchrum erexit; ejusq; deinde filia, *Anna* Regis *Stephani* uxor, aliud argenteum altare in capella *Annunciata Virginis*, ubi *Regum* sepultura est, patris sui Manes venerata, statuit: rectoque deaurato Oratorium illud condecoravit. Taceo hic tot Reliquias *Sanctorum*, auro, argento, gemmisque preciosissimis exornatas; taceo cruces lapidibus & margaritis lucentes, quæ tot millibus aureorum æstimantur; taceo mitras Episcopales, casulas, & pluvialia ex ipsissimis gemmis facta; cum hæc præcium ferè omne superent, faciantq; eo majorem stuporem mirantibus, quo magis considerantur & diligentius inspiciuntur. Hoc dicam, quod ditissime etiam in Europa provisis Ecclesiis cum hac nostra commune non est, quod in ea videlicet perpetuò cantetur & nusquam silentium fiat, sacerdotibus in certas classes ob id dispositis, qui per totam noctem psallunt. Cumque

centum

ritum circiter singulis diebus in ea sacrificia petagantur, *est* *Myssæ* ordinariæ cantantur à sacrorum mystis, & ex eis due concentibus Musicis. Episcopus ipse, *tredecim* civitatum dominus est, & ducatus *Severiensis* supremus Princeps. Capitulum, quod 36. Canonicis constat, cum reliquis inferioris ordinis sacerdotib; tantundem in redditibus, quantum & Episcopus, habent. Omitto hic alias quinque Ecclesias tam in arce, quam in urbe sitas, quæ proprios Canonicos & Capitula sua habent. Omitto Monasteria ditissima, & paræcia urbium; inter quas principem locum tenet illa in Circulo Cracoviensi, *Beata Maria Virginis*, quæ Archipresbyterum insulatum habet, & ob clerici numerositatem, similiter prout & in arce, totis noctibus assidue laudes divinas concinit.

Venio ad *Academiam*, eruditorum omnis generis fertilissimam officinam, quæ totius *Sarmatiæ* sidus lucidissimum est, pariter ut olim *Græciæ* oculus *Athenæ*. Hæc in universum undecim Collegia habet. Collegium majus in quo Philosophi; & Collegium *Jurisperitorum*, in quo ejus artibus Professores habitant & prælegunt. Medici enim, quia communissimè uxorati sunt, extra Collegium manent quisque in domo propria. *Bursa Jurisperitorum* seu Collegium *Dlugosianum*, in quo Astrææ candidati manent. Collegium pauperum seu *Bursa Jagellonica*, Collegium Philosophorum seu *Bursa Nascoviana*, Collegium *Iherusalem* seu *Bursa Olesniciana*, Collegium *Zisnianum* noviter erectum, Collegium *Starungilianum*, *Smiescandevianum*, & Collegium seu Classis artium humaniorum. His adjungi possunt 14 *scholæ Grammatices*, sparsæ per urbem, in quibus alias etiam superiores artes Academiae Magistri docent, sub uno capite Magnifico Academiae Rectore; singulaq; Facultates, certis legibus suis regunt, & stu-

& studium magna sedulitate dirigunt ita, ut nullus ferè Ecclesiasticæ aut Politicæ dignitatis ordo sit, in quo non reperiatur, qui in Alma hac universitate exercitati non fuerint. Faxit immortalis DEus, ut florentissimæ Academix gloria, quæ tam multorum in se amorem, varijs exercitijs, ærumnis convertit, & pietatem excitat, nulla aut fortunæ aut invidiæ vi unquam collabascatur.

Sunt & in *Monasteriis* Religiosorum Mendicantium studia tam *Philosophiæ* quam *Theologiæ* florentissima, apud *Augustinianos* in Monasterio *S. Catharina*, apud *Franciscanos*, tam Conventuales, quam de Observantia, apud *Carmelitæ* *Discalceatos* in suburbano, apud *Ignatianos*, ad *sanct. Petrum* Majorem, apud professos *sanct. Pauli* Primi Eremitæ, in *Rupella*, atque alibi apud alios. Sed maximè apud *Dominicanos* ad ædem *SS. Trinitatis*, qui antiquitus eruditione si
15. mul & vitæ integritate excelluerunt, & etiamnum habent prælectores viros omni iudicio doctissimos, & unâ verbi DEI prædicatores celeberrimos.

Sed & corpora *Sanctorum* quiescunt in hac urbe plurima, ac præcipuè quæ miraculis clarent sunt, *sanct. Stanulæ*, *S. 20. Prandota*, *S. Joan. Gorbai* in arce, *S. Hyacinthi & Juonis Episcopi* apud Sodales Dominicanos, *S. Iſaæ Confessoris* apud Augustinianos Eremitas, *S. Stanulæ Czarnariensis* apud Canonicos Regulares, *S. Simonis Lipnica* apud Minoritas de Observantia, qui omnem ætatem suam, tam in seculari, 25. quam monastica vita, magna puritate & innocentia peregit, ita ut cunctis exemplo esset. *Sanctus* quoque *Joannes Cantius* Academicus, vir uti eximia vitæ sanctimonia, sic & præstanti excellent doctrina apud *S. Annam* quiescit, & cum illo plurimi pietate insignes viri: *Antonius Anapacha* 30. *nica*, *Rochus Posnaniensis*, *Simon Halusius*, alique plures alibi, morum

morum suavitate, & vitæ inculpatæ innocentia celebres; ut *Stanislaus Kokoska*, *Bartholomæus Bonkovius*, *Joannes Vieltorius*, *Sebastianus Nacerinus*; sed principaliter apud *S. Marcum*, *B. Michael Gedrucius*. Reliqui, quorum præter summam
5. vitæ integritatem, doctrina quoque varia & recondita fuit, sunt scripti in libro vitæ.

Sunt & *Confraternitates* piorum hominum in hac urbe celeberrimæ, quæ solemnioribus festivitatibus, juxta veterem ritum, diversis coloribus in processionibus vestiuntur, videlicet: *Confraternitas Rosarij* colore rubro, *Confraternitas Misericordiæ* colore viridi, *Confraternitas Scapularis* colore cœruleo, *Compassionis Christi* colore nigro, *Confraternitas Isalorum* colore niveo, *Confraternitas Corporis Christi* colore niveo cum caputijs rubris, *Confraternitas sanct. Sophia* 15. colore albo nitido, *Confraternitas sanct. Anna* albo obscuro, *Confraternitas sanct. Monica* colore lazuro &c.

Sed nos, facta obiter religiosæ pietatis mentione, quæ ad eandem normam in omnibus *Polonia* urbibus servatur, ad reliquam hujus nobilissimæ satrapix descriptionem
20. procedamus. Habet itaque illa præter *Episcopum*, *Castellanum*, & *Palatinum Crac.* alios quatuor *Senatores* ad Consilium Reipubl. pertinentes, *Castellanum* nimirum *Voinicensem*, *Osieczimensem*, *Sandecensem* & *Biscensem*; Præterq; alios *magistratus* terrestres, & castrenses, (quos inter *Generalis Praefectus Cracoviensis*, est primarius custos ac defensor, non tantum arcis regix, in qua corona æservatur, verum etiam pacis atque tranquillitatis publicæ: Unde jurisdictionem
25. habet late patentem, non modo in agrestes & oppidanos, verum etiam in equestris ordinis homines) *Magnum Procuratorem Cracoviensem* numerat, qui sartorum tectorum arcis & reddituum Principis curam habet. Arxquæ ipsa *Crac.*
D pecu-

peculialiter decem custodes habet, qui *Burgrabii* sumpto à *Germani* vocabulo appellantur, pacisq; juxta ac belli tempore, nocturnas atque etiam diurnas, quando opus est, excubias per se vel per ministros suos servant; debentq; omnes nobiles esse.

Nec est prætereundum, quod præ omnibus Regni *Polonia* satrapijs, una *Sandomiriensi* excepta, huic soli omnia metalla fossiliaque contigit possidere: plumbi & argenti apud *Hewslam*, *Slawcoviam*, *Severtam* & *Novagoram*: æris atque auri ad *Novotargum*, & in montanis circa *Sandeciam*: salis metallici, instar ingentium saxorum, apud *Bochnam* & *Velscam*: marmoris omnis coloris, apud *Selectam*, Carmelitarum Discalceatorum Eremitorium: nitri apud *Vieliciam*: vitrioli apud *Beciam*: cupri & carbonum ad ignem fovendum apud *Tencinum*: chalybis apud *Podoleuciam*: ferri vero simplicis & vasorum vitreorum officinas, apud *Olsiniam*, tum & alijs compluribus in locis.

Quæ universa quamvis, sed in submontana regione potissimum, hortis haud incultis, (ut hic de suburbanis *Cracoviensibus* taceam) & pomarijs fructuosissimis referta sunt: in quibus castaneas, mora, cotonea, ficus, amygdalas, pepones, melopepones, herbasque ac flores omnis generis, *Italia* delicias reperias. Et in primis *CREPICILIS* horum ut vulgo dicunt *Italicum* culissimum videbis: itemque palarium laqueatibus deauratis, recentis architecturæ, tum quoque monasterium & templum Canonico-
regularem, sumptu & cura excellentissimi olim viri, & cujus nomen fama-
que nec verustate obrui, nec oblivione deleri poterit, *Nicolas Volski*, Regni *Polonia* supremi Marchalci, exstructum. Et in vicinia Castellî, vivarium diversorum
animalium amplissimum, in quo nostris temporibus, præ-

ter

ter castores, capras, damas & danielos, mille sexcenti solummodo cervi ipsi numerabantur. Ejusdem illustrissimi viri studio, & magnificentia *CLOBUCII*, templum & monasterium, similiter Canonico-regularium, & Palatium penes affabre factum & hortus, ut dicunt, *Italicus* conspicitur.

Sequitur *Czenstochia*, oppidum quidem bonâ cerevisiâ, quæ non tantum per *Poloniam*, sed etiam per vicinas Imperii Germanici provincias distrahitur, percelebre, Monasterium verò extra oppidum in *Claro monte* situm, egregieque nunc restauratum & munitum, *B. Virginis* miraculosa imagine, à *S. Luca* Evangelista depicta, fere totî Christianitati notum. Solent enim eo, è longissimis partibus Europæ, devoti homines venire, aut saltem donaria sua mittere, difficultatibus aliquibus impediti. Hinc thesauros ibi ingentes in gemmis, auro, argento, & vestibus sacris videbis, Religiosorumque inibi degentium, *S. Pauli* primi Eremitæ, frequentiam non contemnendam. In proximo templum *S. Apolloniae*, & turris conspicitur atque inde FF. Dominicanorum residentia *Gidlenfis*, itidem *B. Virginis* imaguncula miraculosa percelebris; ubi & *Carthusia* noviter exstructa est.

Ad confluentia deinde *Varta*, oppidum *Mstovia*, Canonico-regularium, ditio amplissima, qui Præpositum infularum loco Abbatis habent; & ad manum dextram inter sylvas, arx in scopulo eminentissimo *Ossinia*: Tum procedendo versus ortum æstivum, *S. Anna* templum *Privovia*, sub cura FF. Minorum de Observantia, piorum hominum assiduis peregrinationibus famosissimum.

Ad fluvium verò *Pilciam*, *Novopolia*, nidus *Konicopol-
sciorum*

sciorum cum arce elegantissima, & castellum *Potok* conspicuum, ejusdem familiae amœnissima possessio.

Lelovia deinde sequitur, territorij caput, & muro vetusto permunita. Hinc *Pilcia*, *Zbaravij* Ducis ditio, templum Canoniorum in Oppido habens, in monte verò summitissimum propugnaculum, ad præsentem Geometriam dimensum; intus palatium superbissimum, & hortus more *Italico* excultus.

Inde versus meridiem eundo, primum occurrit *Ogrodenecia*, in scopulo arx *DD. Fytleorum* vetustissima; deinde oppidis aliquot ignobilioribus interjectis, *Severia* caput amplissimi cognominis Ducatus, arcem habet satis munitam in *insula* unius latissimi stagnis; & aliam *Lipovecia* in scopulo eminenti, famosam carceribus insolentioris Cleri Diocesis Cracoviensis. Cum enim Episcopus Cracoviensis supremus Princeps sit Ducatus *Severienfis*, qui aliquot oppida continet, *Lipoveciam* inter illa, tanquam viciniorē urbi *Crac.* ubi communissime judicia peraguntur, incarcerationis *licentiosius* Clericis antiquitus deputavit.

In eodem Ducatu est *Slavcovia*, fodinis argenteis percelebris, ac ob id multum Episcopis Cracoviensibus amata. Vicina illi *Ilcusia* urbs regia, eidem plumbi atque argenti fodinis dives & famosissima habet, ut in luxu plus nimium superbos, sed ad devotionem & pietatem nihilominus pronos, & bene moribus politos; urbem ipsam mœnibus circumstatam, & domus pulchrè & laterculis factas: panis hic semper optimus & caro bubula, ut etiam *Cracoviam* ipsam superent, à qua vix quinque miliaribus distant. Quo spacio videbis tot Castella, tot monasteria, totque palatia nobilissima, sacerdotum, mercatorum, & in primis *Tencinum*, in

monte eminentissimo situm, arcem pulcherrimam Comitum ab illa cognomen suum derivantium; originem verò à *Lecho* ipso gentis *Polona* authore; deinde ad sinistram *Piescovam* scalam, inter sylvas arcem in rupe prærupta sitam; Itemq; *Ociecium*, arcem simili situ gaudentem; Et à tergo quasi *Rabstintam Ilcusia* imminet. Versus autem *Cracoviam* procedendo, *Moraviciam*, *Balicio*, *Midnicos*, palatia pulcherrima, & ante ipsam jam urbem, *Voliam* castellum elegantissimum, industria *Italarum* opificum exstructum. Tum denique in suburbano, *Lobzovia*, palatium sumptuosissimum regium, & hortus undequaque cultissimus. Ad occidentem urbis, uno milliari conspicitur in monte eminentissimo *Argentineo* nuncupato, Patrum *Camaldulensium* Eremitorium, prædicti viri excellentissimi *Nicolaus Volsci* sumptibus magnificentissime exstructum; ubi est quod viator miretur, cum sint omnia ad amussim, juxta proportionem geometricas in fabricando observata. Medio quasi milliari inde *Tinectum*, *Benedictorum* ad *Vistula* præterlabentis litus monasterium, Abbatem quinque civitatum, & centum villarum Dominum habens, qui est perpetuus Canonicus Cracoviensis. Et pergendo ad confinia *Silesia*, Palatium *Spitecovense* ad ejusdem *Vistula* confluvium occurrit; deinde arx *Bobrensis*, in Ducatu *Osuecimensi*, ut ipsam *Osuecimam* inter paludes sitam omittam. Inque Ducatu *Zatorensi*, palatium *Osuecimense* haud indecore permunitum. Similiter in comitatu *Zivicensi* Monasterium Canoniorum Regularium, & palatium pulcherrimum in *Sucha*. Arx deinde *Landiscoronensis* in rupe excelsa, per tot miliaria undique conspicitur; tum in directione illius, *Mons Calvaria*, ab illustri olim viro *Nicolaus Zebredovio* Palatino Cracoviensi appellatus, inque ejus

hereditario fundo à viris religiosis, piorum devotioni locus delectus, observata omni similitudine situs, cum situ urbis *Hierosolymitanae*, in qua Christus Dominus operatus est salutem nostram. Ergo collibus impositis suis cognominibus, oratoria sparsim per campos pulcherrima exten-
xit; in monte verò ipso *Calvaria*, monasterium sumptuosissimum FF, de Observantia crexit; impetrata à summo Pontifice gratia, quo à peregrinantibus ea loca licite visitari possint. Fitq; eo maximus hominum concursus, non è *Polonia* tantum, aut vicinioribus locis, sed ex *Ungaria*, 10. *Transylvania*, *Silesia*, *Moravia*, alijsq; remotioribus populis.

Ab alia parte urbis *Cracoviensis*, est Abbatia dives, monasteriumque Cisterciensium, satis munitum & pulcherrimum *Claretumba* seu *Mogilense*. Et aliud ex opposito ferè, 15. *Vistula* tantummodo superata, *Stantoncesse*, Monialium D. *Clara*: Tum in sylvis palatium regium *Niepolomicense*; venationes diversarum ferarum & hortum exculcum habens; Et sylvis superatis quarto ab urbe milliari aut quinto, Præmonstratensium Abbatia *Hebdovensis*. In submontanam 20. verò regionem vergens *Velisca*, civitas salis metallici fodinis nota per Europam, vel ex solius *Rhetici* Mathematici celeberrimi descriptione: itemq; *Bochnia*, æmula *Velisca*, iisdem fossilibus abundans. A cujus latere dextro versus *Ungariam*, primo conspicitur *Debicia*, civitas cum arce; de- 25. inde *Sciricum* intra montes, Cisterciensium Abbatia non contemnenda. Et versus ortum in *Visticia*, Comitris *Lubomirscii*, *Cracoviensis* Palatini, arx munitissima, & PP, Discalceatorum in uno monte vicino Eremitorium; utraq; modernæ architecturæ, excellentissimas picturas diversaque 30. marmora, & artificiosos in hortis aquæductus continens.

Omitto

Omitto oppida ignobilia, & veteris fabricæ arces: omitto villas & domus nobilium affabre factas, cum non in urbibus modò, sed etiam in villis, laurius nunc & quodammodo magnificentius habitare nostri homines studeant; præcipuè autem in satrapia *Cracoviensi*, quæ & *Germania* vicinior alijs est, & Italos mercatores atque opifices, quorum opera & industria in ædificando utitur, complures semper habet. *Sandecia* itaq; in submontana hac regione, civilitate alias circumvicinas populationes superat, quæ & 10. Abbatem Præmonstratensium Monachorum, & Ecclesiam Collegiatam habet; & homines Mercurio deditos, non pigros aut agrestes, uti communiter fiunt montani omnes, sed politos, industrios, & negotijs suis intentos. Urbs muro cincta ad ripam *Dunajest*, in loco amenissimo, quasi u- 15. no milliari in prospectu veterem *Sandeciam* habet, ubi Moniales Præmonstratenses dirissimum tota *Polonia* monasterium incolunt. Quinque milliariibus inde *Brescia*, urbs pulchra & loco munito sita, sui territorij, prout & *Sandecia*, caput; tandem *Tucholia*, *Zmigredum*, *Dembovecia*, *Ducia*, & 20. *Tarnovia*, Ecclesia collegiata marmoribus per politis conspicua tum muris ædificijsque urbis, atque extra paulò in monte eminenti arce per insignis, cui vivarium amplissimum adjunctum, conspicitur. Est hic in suburbano FF, Minorum de Observantia & Monialium D. *Benedicti* haud 25. inelegans, & in templo Canoniorum, sepultura *Tarnoviorum* Comitum & *Joannis* ultimi Ducis *Osrogoj*, variè marmoribus exornata, & tota sanè Phidio opere sculpta.

Ad septentrionem itaq; procedendo, inter nobiliora oppida hujus Palatinarum censentur esse *Opatovecca*, *Coscia*, 30. *Prosovia*, *Mieckovia* militum sepulchri Christi dirio, qui in ea monasterium multis possessionibus ditatum habent,

Præ-

Præposito insulato superiori utentes. *Xianfia* monasterium Augustinianorum, & palatium marmoribus pulcherrimè variegatum, extra septa oppidi habet. *Andreovia* Abbatia prædives, & oppidum non contemnendum. *Scarbimiria* frugum dives, & Collegio Canonicorum honorata. 5. *Chrobercum* arx pulchra Marchionis *Miscovis*, atque ejusdem civitas *Pinczovia*, palatium superbissimum continens, in quo maxime balneum à poëtis celebratur. Terra abundat lapide vivo pro fabricis construendis apto, & agros per totum fertilissimos habet.

Sed jam transeamus in SENDOMIRIENSEM Palatinatum, qui in octo territoria dividitur, *Sandomiriense* videlicet, *Radomense*, *Stenżicense*, *Corcinese*, *Vulciense*, *Chencinense*, *Oposinense* & *Pilnense*. Habetque Senatores ad consilium Reipub. spectantes numero novem; *Polastinum* in primis, tandem *Castellanos* sequentes, *Sandomiriensem*, *Vulciensem*, *Radomensem*, *Zavichostensem*, *Zarnovensem*, *Malogossensem*, *Polanecensem* & *Cechoviensem*. Abundat metallis, auri, argenti, æris, & lazurij apud *Kielcos*: plumbi & argenti apud *Chenciniam*: ibidem marmoris nigerriimi & viridis atque rubei apud *Cunoviam*: ferri & chalybis ad *Vonchostam*, *Bożantinum*, *Sydloveciam*, atque alibi passim. Sicut & pomaria fructuosa ubique reperias, sed maxime in suburbanis *Sandomirra* ipsius & *Zavichosti*, in quibus pirorum, malorum, prunorum, persicorum, ceraforum, & nucum bonitas atque varietas certat cum *Ungaricu* & *Italicu*. Sunt & vites, quarum uvæ non insuaves sunt, præsertim si æstas & autumnus temperiem suam servant; sed vinum inde expressum acerbius, ubi defecatum est. Urbs in scopulo eminenti posita ad *Vistulam*, prospectum amoenissimum habet, satisque cives politos sortitur, cum magna ibi sem-

10.

15.

20.

25.

30.

F

per nobilium sit frequentia, ob assiduam jurisdictionem magistratum provinciae ibi residentium. Est quoque ibi & Collegium Canonicorum locupletissimum & Collegium Clericorum *Sociezar*. *Jesu* juventutem docentium, & Collegia Religiosorum virorum, & arx Regia satis pulchre fabricata, in qua residet *Præfectus*. Secundum illam est *OPATOVIA* quatuor inde milliaribus distans, in loco fertilis & amœno sita; itidemque templo Canonicorum, viris religiosis, & populi frequentia urbs insignis, atque munitio. 10. *Viażdensis* noviter erecta. *Radomia* territorij sui caput, muro cincta, templum Minoritarum inter alia, pulcherrimum habet. Oppidum *Jedlensko* dictum Gymnasium Academicum celebre, & templum affabre constructum. *Tarlowia* quoque templum inter novas fabricas magnificentissimum. 15. *Solecia* ad *Vistulam* sita, arcem à Duce olim illustri, *Christophoro Zbaravio* restauratam & recentiori architectura exornatam, hortoque cultissimo auctam continet. *Alxa* urbs domibus latericij elegans, Episcopi Cracoviensis est, ollas pulcherrimas toti *Polonia* subministrat; cui arx adjuncta veteris quidem fabricæ, in loco editiori, sed pro commoditate Aulae Episcopalis satis augustè constructa. Ad eam pertinent *Canonis*, marmoribus omnis generis & omnis coloris percelebris. Illi vicina *Vonchocia*, monachorum Cisterciensium Abbatia pinguis, aquisque irriguis & hortorum amœnitate lætat. Habet in fundo suo lapidem pro fabrica optimum, itemque cotes acuendo ferro, qui per totam *Poloniam* distrahuntur. Ferri autem officinæ, passim ibi per sylvas & montes sparæ reperiuntur, sed præcipuè in ditione Episcopi Cracoviensis, qui suam residentiam 20. *Bożentini* communissimè habere solet: civitas est hanc in elegans, muro & vallo septa, palatium pulchrum, & hortos

E

Episco-

Episcopi continens; estque quasi ad radices *Calvi montis*, quo in tota *Polonia* altior non invenitur. In iugo ipso, Benedictinorum Abbatia est, celebris ligni *S. Crucis* veneratione; Populus enim ex tota *Polonia* eo concurrere, & vota sua exsolvere solet, miraculorum quæ ibi patrantur fama assidua concitatus. Itidem ad radices montis celebre est monasterium *S. Catharina*, FF. *Sancti Francisci* de Observantia, prout & alia complura per circuitum sparsa. Et versus occasum procedendo, *Kielcis* (Ecclesia hic Collegiata pulchra, & palatium Episcopale marmoribus exornatum ad symmetriam *Italicam*) æris & cupri, lazuriiq; fodinæ famosæ, Episcopi Cracoviensis sunt; prout *Chencinta* plumbi, argenti, atque marmoris diversi, tribus milliaribus inde, Regis ipsius. Arx ibi in monte prærupto sita, jurisdictionem in totum illum districtum exercet.

Sequitur *Malogosia* titulo *Castellani* nota, aliaque plurima ignobilia oppida: inter quæ *Sulevia* alicujus nominis est, quod Abbatem Cisterciensium Monachorum habeat, dominum aliquot circumvicinarum civitatum, *Drevicia* castro antiquo notabilis sicut & *Inoviedia* ad fluvium *Pilcam* sita; sed utriusque claritatem obscurat *Sidloveia*. Ducum *Radvillorum* non contemnendus Comitatus, & bonas piscinas, & frequentes ferri fodinas, & Sylvarum copiam, & pulchra urbis ædificia habens. Hæc in septentrionali parte hujus sarrapix, quæ quasi pro additamento, *Vistula* superata, districtum *Stenżicensem* habet; in transitu verò ipso *Seciech usensem* Benedictinorum Abbatiam, ad ipsam fluvij ripam sitam; & paulò superius *Janovesiam*, arcem in editiore ripa haud inelegantem habentem. In *Stenżicensi* verò tractu, arx *Velciensis*, primum inter omnes nobilium villas locum habet, quoad elegantiam fabricæ; reliqua omnia.

omnia vetusto more, in toto illo territorio ædificata,

Cum itaque per medium quasi palatinatum *Sendomiriensem*, à meridiè ad septentrionem *Vistula* decurrat, & hanc partem quæ versus occidentem est, per medium etiam *mons S. Calvus*, ab ortu in occasum secet; enumeratis notabilioribus locis, quæ in parte Boreali erant; nunc ea, quæ in Austrum vergunt, breviter percurramus. Ac primum ad montis ipsius radicem *Slupciam*, Abbatis *S. Crucis* oppidum haud ignobile intueamur; deinde *Lagovsam* Episcopi *Cujavien*sis civitatem, ollis conficiundis, quæ per *Poloniam* distrahuntur, celebrem.

Hinc sequitur *Racovia*, nidus *Arrianorum*, olim populosa civitas satis, & Synagoga impiorum, Gymnasioque inficiendæ verius, quam erudiendæ juventutis, apud suos Sectatores famosa; sed nunc expulsis publico Comitiorum decreto Blasphemix magistris, tota in Catholicæ Ecclesiæ gremium gratiæ & assistentiæ divinæ revocata, & cura pietateque sanctæ memoriæ Antistitis *Jacobi Zadziensis* templo magnifico, & circa eam clero religioso, conspicua.

Vicina illi *Sydlevia*, muro vetusto circumdata, & insuper arce itidem munita, Catholica; & quæ parte quasi ab una, post multa alia oppida ignobiliora & villas, *Pocriunticiam* Cisterciensium ditissimam Abbatiam habet; parte verò ab alia, arcem *Rytujanensem* Comitum *Tencinorum*, & ab illis extructum in sylvis Eremitorium Patrum *Camaldulensium*, *sancti Romualdi* Sectatorum.

Est ibidem monasterium in vicinia FF. *sancti Pauli* primi Eremitæ, *Biesophia*, quod similiter prædictorum *Camaldulensium* fundator, Illustrissimus Comes *Jo. Tencintus*, Palatinus Cracoviensis, varijs pro sua devotione donarijs ex-

ornavit. Sequuntur alia celebriora oppida, *Ofieczum*, *Staszewum*, *Polanecia*, *Paczanovia*, *Stobnicia*, *Olesnica*, *Ossolinum*, Palatium elegans, & Monasterium Dominicanorum *Climuntovia*, atque Ecclesiam collegiatam cum Præposito insulato habens. *Corzynum* territorij caput, arcem loco munito inter aquas habens; & *Volucia* demum, medijs in paludibus sita, ubi templum Canonorum ex lapide quadrato, & Cleri habitationes bene exstructas videbis; tum infinitam multitudinem serpentum, aliorumque insectilium passim, sed quæ à Pontifice Romano, ut scripturæ registratæ testantur, excommunicata, incolis minimè nocent, transportata verò statim emoriuntur. *Sborovia* arx antiqui operis, est quasi media inter *Voluciam* & *Corzynum*, vivaria animalium amplissima, & piscinas optimas circumcirca habet.

Sed ad trans *Vistulanam* partem hujus amplissimæ satrapie transeamus, quæ inter oppida *Polsnam* territorij caput numerat, templum pulchrum & organa celeberrima habentem. Deinde *Sendiowiam*, *Zarnovectam*, *Sokoloviam*, *Pracławiam*, *Zachczynum* forò pulcherrimo conspicuum, & *Leżajscum*; tum templo parochiali, mihi tum sepulchri Domini, illustre; tum extra oppidum Monasterio FF. Minoritarum, ad quod populi undique devotionis ergo in *Beatis. Virginem*, cujus imago ibi miraculosa asservatur, concurrunt, per omnes circumvicinas provincias celebre. Sunt & arces nobilium in hoc districtu non contemnendæ plurimæ, sed hæc tres præcipuè censentur esse, *Rzemienium* munitissimum, *Vierziorka* amoenissima, & *Baranovia* elegantissima. Sed quas nuper ab *Ossolinis*

Palatino Sendomiriensi *Christophoria* elegantissime exstructa superat,

Tertia & ultima pars Minoris Polonie LUBLINENSIS satrapia, cui adjuncta est Terra *Lucovienfis*, circiter *400* millia domus nobilium habens. Et cum tota Minor Polonia unum tantum Episcopum Cracoviensem habeat, qui mille octodecim templa (inter quæ tredecim Ecclesiæ collegiatæ sunt) sua jurisdictione complectitur. idcirco Lublinensis quoque Palatinatus eidem Episcopo subiectus existens, præter complures civitatum Præfectos, & varios magistratus, duos tantum in sua amplitudine *Senatores* habet, Palatinum & Castellatum Lublinensem. Porro Lublinum ipsum long. 45, fere gradu, lat. amplius 51, quamvis non adeò spaciosum sit, ita bene tamen exadificatum est, ut vix ulli totius *Sarmatiae* urbi cesserit, vel amœnitate situs, vel coeli salubritate, vel fecunditate soli, vel aliarum quarumlibet rerum vitæ degendæ conducibili, aut etiam ad splendorem & luxum pertinentium ubertate. Habet templa & monasteria magnificè exstructa; habet Ecclesiam Collegiatam; habet Collegium Clericorum & Societatis *Jesu* frequentissimum; habet ter in annum nundinas celeberrimas, ad quas concurrunt *Angli, Sæci, Itali, Germani, Moscovitæ, Persæ, Armeni*; habet *Parlavicentiam* seu *Judicia Tribunalicia* totius Polonie, atq; ex eo maximam frequentiam nobilitatis, Secundum post eam locum tenet *Cazimiria*, ad *Vistulam* ripam civitas pulcherrimè exadificata, & satis mercatoribus abundans. Reliquæ sunt *Opatovia*, *Curovia*, *Crasnicia*, *Levarovia*, *Uzgendova*, *Lenigra*. Sed inter quæ *Czemernicos* primo loco adscribemus, ob pulchritudinem palatii, ab egregio olim & excellentis prudentiæ viro

D. Henrico Firleo, Archiepiscopo Gnesnensi, magnificentissime exstructi: tum ob amœnitatem hortorum. Quamvis & *Dombrovia*, eorundem DD. Firleorum arx non inelegans habeatur.

LITUANIA.

Sylvestris sanè fuit superioribus temporibus plera-
5. que omnis *Litwania*, sed à *Sigismundi Senioris* temporibus ad hodiernam usque diem, optimorum Regum studio, diuturnam pacem nata, nunc ubique diligenter excolitur, frugum leguminumque ferax, & pratis, hortis, pomariis, abundans; villis, pagis, oppidis, castellis, recen-
10. tiorisque fabricæ ædificijs, non modo in urbibus, sed etiam in prædijs refertissima: Fluvios complures, & lacus ingentes, sed piscolos passim habet. Extenditurq; à confinio satrapie *Lublinensis*, usque ad terminos *Livonia*, in longum per nonaginta milliaria Germanica, in latum per quadra-
15. ginta & amplius; à finibus *Prussia* ab occasu, ad *Alba Russia*, (quæ ad magnum Ducatum *Litwania* spectat) conterminia versus ortum: Et dividitur communissime in *hæc tres Palatinatus, Vilnensem, Trocensem, & Bressianensem.*

VILNENSIS satrapia seu Palatinatus, primum in 20. Magno Ducatu *Litwania* locum tenet. Habetque Episcopum, (qui se Ducem *Juanum* scribit) ita latè suam jurisdictionem extendentem, ut in tota *Litvania* atque *Alba Russia*, quæ tot satrapijs constat, usque ad confinia *Moscovia*, non nisi illius Vicarij seu Officiales sacris Christianis præsent & in-
25. vigilent; nullius alterius Diœcesis intervenit. Habet & Palatinum, atque Castellatum, qui ad Senatum Regni spectant; sed

sed Palatinus ipse quoque & urbis *Vilna* Præfectus est, exercetque jurisdictionem suam in omnes, exceptis magistratibus alijs, qui ibi suam residentiam habent. Nam & *Parlamentum* seu *Tribunal* totius *Litwania*, prout cum adjacentibus sibi provincijs extenditur, ibidem celebrari mos est, Urbs magnitudine non superat *Cracoviam*; sed quia forum strictius habet, videtur plateas ex eo longiores ducere, à porta nimirum *Rudnicensis* usque ad arcem inferiorem; ubi templum Cathedrale est, & in eo corpus integrum S. *Callixti*,
10. miri Principis *Polonia*, Fratris Germani *Sigismundi senioris*, Regis olim *Polonia* sapientissimi, qui eum à Leone X. Sanctorum Catalogo inscribi curavit. Huic tanquam avo suo serenissimo Rex *Sigismundus III*, tumbam argenteam nuper, tria millia librarum ponderis habentem, fieri curavit; i-
15. temque altare argenteum, capellam marmoris exquisitissimi: campanam ingentem, (similem *Cracoviensi* illi, quæ à *Sigismundo I.* facta, nomen illius retinet) vorum expugnati *Smolensci*; ad quam pulsandam viginti quatuor robusti homines requiruntur; & demum sub titulo & patrocinio illius, basilicam *Italica* archirectorum, *Societatis Jesu* Clericis, in medio urbis foro, magnificentissime erexit. Quæ prædicta *Societas*. Collegium studiosorum à Rege *Stephano* fundatum, in platea *Castrænsi* superbe ædificatum, ad D. *Joannis* templum Parochiale possidet, novitiatum verò in
25. alio loco habet. Collegium istud sub titulo *Universitatis* erectum est à *Gregorio XIII*, Anno 1579, urgente in primis fundatore *Valeriano* Episcopo Vilnensi, & *Stephano* Rege, alijsque viris pijs; de quo vide *Albertum Rojalovicum*, *Societ. Jesu* Theol. ejusdem Universitatis Procancellarium, in *Miscellaneis* rerum, ad statum Ecclesiasticum in Mag. Duc. *Lit.* pertinentium. Theologiam hic profitentur sex Profes-
30. sores,

fores, *septimus* linguam sacram; Philosophiam *quinque*; Jus utrumq; *quatuor*; Humaniores litteras *septem*; Arces in hac urbe Regia *duae* sunt, *superior* vetusti operis & planè jam desolata: *inferior* autem proportionatæ geometriæ, & satis pro regio comitatu angusta. Reliquorum nobilium *5*. Palatia minora, sed pulchrè fabricata, sicut & civium privatorum domus, qui post illud incendium grande, quo urbs tota perierat, Anno 1610. cum bellum cum *Moschis* haberemus, elegantius lapidibus & laterculis ædificare coeperunt. Sunt hic monasteria complura, tam *Græcorum*, 10. quam *Latinorum*. Erat & Synagoga *Calvinistarum* qui itidem suum Gymnasium habebant, peritis ex *Germania* suæ impietatis magistris, (namq; urbs ista plurimos, & opifices & mercatores, *Germanos*, *Scotos*, & *Anglos* habet) Sed itidem decreto Comitiorum regni, prout & *Racoviensium* *15*. *Arsianorum* funditus extirpata est. Bombardæ bellicæ æneæ, & scelopeta minora, hic præstantissima conficiuntur, tum alia quoque militum utensilia & arma. Quatuor ab urbe miliaribus est in sylvis *Rudnikum*, aula regia ornatissima & hortus amœnus, & venationes ferarum & vivaria illarum 20. amplissima habens. Inter oppida autem, *Lida* atque *Osmiana*, quæ sunt territoriorum capita, & Ducis *Radivilli*, *Bierz*, cum arce munitissima præcipua censentur esse; reliqua ferè omnia lignea sunt, & parvi momenti.

TROCENSIS satrapia *Palatinum* tantum & *Castell-* 25. *lanum* habet, quamvis illi subsit Terra *Grodnenfis*, quæ citi-
am sibi territorium *Volcoviscense* adscriptum jactet & utra-
que illarum Magistratus proprios habeat, supererique ma-
gnitudine ipsum districtum *Trocensem*: Quia tamen in
Litvania non est mos *minores Castellanos* creare, prout in *Pol-* 30.
onia,

lonia ideo quælibet satrapia duos tantum *Senatores* habet, *Ca-*
stellanum & *Palatinum*.

Civitas itaque *Trocensis* quatuor à *Vilna* miliaribus distat; estque posita *inter paludes* inaccessibiles, quæ etiam
5. intensissimo frigore non planè congelantur; & arcem quamvis vetustam, bene tamen munitam habet; tum monasterium *Benedictinorum* satis firmum. Hic in templo Parochiali Imago *B. Virginis* miraculis clara habetur, quò de longinquo fideles concurrere devotionis causa solent,
10. diversaque beneficia & extraordinarias gratias, orantibus, in prædicto loco, aut votum coram illa imagine concipi-
entibus, DEUS omnipotens largiri solet.

Grodna autem ad fluvium *Crownem* seu *Memenum* sita, arcem haud inelegantem in loco editiori habet, extructâ
15. à Rege *Stephano*, qui ob venationes ferarum majorum, puta alcium, urorum, atque urforum, libentius hic immorabatur. Serenissimus autem Rex *Sigismundus III.* pontem *Memeno* imposuit, ligneum quamvis, sed ita affabre factum, ut similem *Polonia* non habeat. Complura hic monasteria sunt, & templum Parochiale pulchrum. Ignatiani quoque Collegium non ita pridem, pro studiosa juventute
20. hic erexerunt.

BRESCIANENSIS quoque Palatinatus, *Lubl-*
nenfi satrapie vicinus, easdem ferè qualitates, quas & reli-
25. qui districtus *Polonia*, possidet; oppida lignea & villas habet, pecoribus & frugibus abundantes, præcipuè *Camene-*
am, *Cobriniam*, *Zanoviam*, quibus arces impositæ sunt, *Voini-*
am, *Rosissiam*, *Vlodavam*, *Bialam*, ubi palatium Ducum *Rad-*
villorum pulcherrimum est, & nunc Gymnasium publi-
30. cum erectum, vocatis ex Academia Cracoviensi Magistris
F & Pro-

& Professoribus in omnibus disciplinis peritis.

Reliqua omnia ignobiliora sunt, præter *Brescie* ipsum, quod arcem in scopulo inter *Bugum* & *Muchavectum* fluvios, sitam habet; Itemque palatium regium novæ architecturæ, extra civitatem cum hortis delicatis. Sunt & hic Scholæ *Iguatianorum*, monasteriaque religiosorum virorum non contemnenda. Sed & *Judei* hic scholam suam in tota Europa celebrem habent; Solentque convenire eò ex *Italia*, *Germania*, *Moravia*, *Silesia*, non modo studiosorum, sed & promotionum causa, ut *Rabini* post modum fiant, & domum reversi, suas Synagogas dirigant. *Bereza* Eremitorium *Carthusianorum* fundavit *Leo Sapieha* Procancellarius M. D. *Litvania*, suntque vicinæ aliquot Abbatiz Ord. S. *Basilii* unitorum.

Pinscensis amplissimus districtus, proprios tam terrestres, quam castrenses magistratus habens, huic satrapæ adjunctus est, sed sylvis nimium inumbratus, & paludibus immerfus; piscium, mellis, & ferarum copia percelebris, tametsi & fruges non malignè proferat, & ceram, sebum, lupulum, in *Silesiam*, atque in *Prusiam* *Dantiscum* mittat. Habet 1. *Pinscum* oppidum homines industros, & mercaturæ adeo deditos, ut & in *Moscoviam*, & in *Germaniam* scæpissimè cum suis mercibus excurrant. Sed ut plurimum religionis sunt *Græcanicæ*, Episcopumque proprium habent.

Ubi & *Ignatianis* collegium Dux *Stanislavi Radivillius* Cancellarius *Litvania* crexit.

RVS.

RUSSIA.

PRout Regi *Poloniæ* amplissima *Rusis* regio subjicitur, extenditur in longum ab ora *Potucensi*, ad confinia *Livonia*, per ducenta plus minus milliaria; in latum verò à *Polonia Minori* aut *Litvania*, versus ortum usque ad vastos *Tartarorum* campos, aut *Moscoviam*, per centum viginti. Dividiturque in *Rusiam albam*, quæ ad Magnum Ducatum *Litvania* spectat; & in *Rusiam rubram*, quæ propriè dicitur *Roxofania*, & ad *Poloniam* pertinet. Nam tertia pars, ultra *Tanaïm* & fontes *Borysthenis* posita, dicitur *Russia nigra* ab antiquis, à recentioribus autem vulgo obtinuit, *Moscoviam* appellari; quod totum illud imperium, quaquà latum est, ab urbe & fluvio *Mosca*, dicatur communiter *Moscovia*; quæ olim *Sarmatia Asiatica* vocabatur. Nostra autem cu *Borysthenica* *Russia*, *Sarmatia Europæa*; & *Polonia* ipsa propriè *Vandalia*. Tota hæc in universum regio, frugum, ferarum, pecoris, piscium & mellis copiam infinitam habet; præsertim in *Podolia*, ubi ex distamno & alijs benè olentibus herbis ac floribus ab apibus colligitur. Nobiles audaces sunt & strenui omnes, quin & agrestes ad bellum prompti, loriceis, sclopetis, hastis, alijsque plurimis armis, præcipuè autem cuspidè venatorum & pharetra utuntur.

RVSSIA RVBRA.

NObilissima hæc provincia, lacte & melle abundans, ab Austro *Ungariam*, *Moldaviam* & *Bessarabiam* habet; ab Euro *Scythia* deserta, & potentissimum *Moscovia*

scovia Principem, à septentrione *Albam Russiam*, *Stiro* & *Pripecio* fluminibus disjunctam, ab occasu verò *Minorem Poloniam*, *Viloca* & *Vepro* fluvij quasi notioribus terminis divisa. Complectiturque in se *septem* amplissimas *Satrapias*, *Russia Palatinatum* inprimis, deinde *Podolia*, *Volhynia*, *Belza*, *Braslavia*, *Kiovia*, & terram *Chelmensem*, *Halciensem*que.

RUSSIAE Satrapia habet *Senatores*, *Archiepiscopum Leopoliensem*, *Episcopum Pramutiensem*, & *Kioviensem*, *Palatinum Russia*, & *Castellanos* quatuor, *Leopoliensem*, *Pramutensem*, *Halciensem*, & *Sanocensem*; quia in totidem etiam *districtus* seu *territoria* dividitur,

Et *primi* quidem *districtus* *primaria* urbs *Leopolis* est, sita longitudinis gradu 46 lat. 49. Habet propugnacula satis firma, & arces duas; habet uti diximus sedē *Archiep.* 15. *Catholicorum*, & *duorum* *Episcoporum*, nempe *Armenici*, atque *Russici*. *Hæreticos* autem nusquam admittit, nec admittit, ob quod maximè à *Sixto V.* laudata fuit, & insignibus illius donata. Viros litteratos permultos habet, libenterque promovet, & amat eò concurrentes, atque ex eo, emporio 20. civiumque elegantia & humanitate maximè floret. *Ignatiani* hic Collegium studiosorum habent; sed & *Dominicani*, *Franciscani*, *Carmelitarum*, *Bernardini*, aliisque studia *Theologica* atque *Philosophica* diligentissime tractant. *Humaniorum* verò *artium* gymnasium urbis, optimos præceptores ex *Academia Crae.* sumit. *Nundinarum* hic *brumales*, pro festo *S. Agnæ* celebres fiunt: solentque eo ex *Ungaria*, *Moldavia*, *Turcia*, atque alijs orbis partibus ditissimi mercatores venire. Cum autem præter fluvios infinitos, habeat *Roxolavia* piscinas ingentes &, stagna arte manuque fa-

cta ferè innumerabilia, quæ pisces omnis generis pinguis-
mos proferunt; idcirco illi hyberno tempore sale conditi,
(cum omnes recentes comedi, & servari ob multitudinem
non possint) vasis ingentibus, cum ad alias civitates, tum
5. maximè *nundinarum* tempore *Leopolim* convehuntur, at-
que demum inde per totam *Poloniam* distrahuntur. Tem-
pla in hac urbe pulchra sunt, & vestibis sacris atque vasis
argenteis aureisque satis bene ditata, *Societatis Jesu* Clerici,
inter reliqua clenodia, casulam gemmis totam atque lapi-
10. dibus pretiosis variegatam habent, æstimatam aliquot my-
riades florenorum. Similiter templa alia, multos calices
aureos, multaque vestimenta sacerdotalia, margaritis di-
stincta habent: sed præcipuè templum *Cathedrale*, mitram
Episcopalem ingentis precij, gemmis exornatam. FF. vero
15. *Minores de Observantia*, qui extra urbis muros sunt, tem-
plumque magnificentissimum sibi non ita pridem extru-
xerunt, inter alias sanctorum reliquias, habent quoque
sui instituti Fratrem unum, ad altare majus sepultum, Bea-
tum *Joannem Duclensem*, miraculis clarum. Qui dum vi-
20. veret, in divini verbi prædicatione inexhausti planè laboris
erat; Eaque fuit in homine jam inde à primis annis pietas,
& innocentissima sanctitas morum, ut priscorum *Anachor-
etarum* eximium in eo specimen eluceret. Oppida præci-
pua hujus *districtus* sunt, *Gluiani*, *Zloczevia*, *Zboravia*,
25. *Grodecia*, *Komarna*, *Zolkvia*, arcem pulcherrimam, atque
hortos amœnos, templumque vario marmore exornatum
habens; quamvis & alie civitates, cum adjunctis sibi castel-
lis, non sint planè ignobiles, inter quas *Javerovia*, celebris
tepidarum aquarum scaturigine, in pago *Sclavia* dicto, ebul-
30. lienti, utili valdè ad curandos varios hominum morbos;
ut libro suo testatur, magnæ experientiæ Medicus, *Sixtus Leo-
poliensis*.

Secunda sarrapix hujus districtus est *Præmislensis*, urbsque ipsa *Præmislia*, arce in scopulo sita, & duobus Episcopis, *Latino* sive *Catholico*, & *Russico* ritus *Græcæ*, cohonestata est. Ad sunt & Ordines Religiosorum diversi, præter Venerabile Canonorum Capitulum. Est & Collegium pro studiosa juventute *Societas*, *Jesu* Clericorum; sunt & magistratus diversi, tam castrenses quam terrestres: suntque demum cives mercaturæ dediti plurimi: nundinasque celebres quolibet anno habent, Castella hic passim nobilium munimenta videntur, ob frequentes *Tartarorum* incursiones, muris, & propugnaculis firmata, *Bialoboki*, *Sofnicia*, *Dombrova*, *Vherce*, *Pruchnicum*, *Lauki*; sed quæ inter excellent *Crasicinium*, recentioris fabricæ ad *Sanum* fluvium, palatium, uno aut altero milliari à *Præmislia*. Oppida vero celebriora sunt *Samboria*, pulcherrimum Minoritarum monasterium habens; *Fulstina*, *Dombromlia*, *Vunia*, *Zidaczovia*, *Moscuka*, *Dubiecia*, *Cavczuga*, *Pravorscia*, *Jaroslavia*, nundinas pro festo assumptionis *B. Mariæ Virg.* in toto Regno, *Polonia* celebriores habens; ubi præter alias merces, & *Perside*, *Constantinopoli*, *Venetis*, *Moscovia*, & *Amstelrodami* apportatas, solent amplius quadraginta millia bonum venalium fieri, & medium tantum equorum. Ignatiani hic Collegium studentiam habent, domumque residentiam extra urbem; & virgines Vestales monasterium regia planè munificentia exstructum; neque arcis fabrica & munitio contemnenda est; quam *Sanus* alluit ab ortu: urbs autem posita ab occasu. Sequitur *Lancetum*, templis ab egregio viro *Stanislaus Lubomirski*, Palatino *Cracoviensi* magnificè exstructis, tum Palatio magnifico munitioneque fortissima, & hortis amœnis exornatum.

Resovia arce eleganti & monasterijs, pundinis iidem vernalibus pro festo sancti *Alberti* clara & lactuiniorem hie & linreaminum magna fieri solet copia; quod in toto tractu isto *Germana* gentis homines pagos inhabitent, capti in bello quodam à *Cazimiro* magno Rege *Polonia*, deductique è *Saxonia* cum liberis & uxoribus, ut eam oram incolerent, ut domicilium proprium: Hi itaque pecorum & lincuram magnam habent, & nundinarum tempore, cum ad alia circumvicina oppida venum comportant, tum maxime, me *Resoviam* & *Jaroslaviam*.

Tertius Palatinatus *Rusie* districtus est *Sanocensis*, montibus *Ungaria* vicinus, atque ipsi *Transylvania*: ac ob id totus per colles dispositus, excepto qua *Crasnai* protenditur: quæ urbs in hoc tractu ferè principalior, emporium *Ungarorum* habet. Quamvis n. illi passim merces suas & vina, in oppidis submontana regionis deponant, huc tamen veteri consuetudine ut plurimum advehunt. Quæ & cives hic paulò ditiores alijs, & nundina apud illos reliquis viciniae populationibus longè celebriores. Habet hic quoque *Sodalitas Jesu*, Collegium artium humaniorum, *Sanocum* verò ipsum, quamvis territorij caput, multo jam inferius est quoad civilitatem, & frequentiam habitatorum; arcem tamen in saxo supra *Sanum* fluvium sitam non continendâ habet: sicut & aliæ civitates ejus tractus, *Brokova*, *Rimanovia*, *Dinovia*, *Lesko*; quæ indies, ob metum *Tartarorum*, munitiones suas firmiores faciunt.

Quartus *Rusica* sarrapia districtus est *Haliciensis*, montibus *Transylvania* ab occasu hyberno. à meridie autem *Moldavia* faginis sylvis cinctus; *Tyra* fluvio rapidissimo è montibus *Carpatibus* orto, versusque *Eurum* in mare *Euxi-*

num decurrenti, quasi per medium sectus, ejus pars Australior, quæ trans *Tyram* est posita, vulgo *Pocucia* appellatur. Oppida præcipua habet *Haliciam*, à qua denominatur, olim regni *Russici* caput, Rexque propriè *Haliciensis*, non *Russæ* (quia hæc tota in plurimas *tetrarchias* scissa, proprios duces habebat, sed quos inter primatum & quasi monarchiam *Duces Rivienfes* tenebant,) nuncupabatur; ut latius hac de re Historiæ nostræ: sed nunc ne vestigia quidem prisca illius magnitudinis apparent. Arx est ad *Tyram* sita alicujus notæ, sed oppidum cives habet subrusticos, agriculturæ¹⁰ non Mercurio deditos. Similiter *Sniatinum*, ad *Prutum* fluvium situm, quod propriè est *Pocucia* caput; soletque nundinas semel in annum non incelebres habere, quod *Palachi* emporium ibi suum, tanquam in vicinia faciant. Unde boum, ceræ, mellis, & equorum generosissimorum¹⁵ copia ingens eò adduci solet. *Colomia* non infrequens civitas ob salis cocti copiam, quod inde per totam *Russiam* & *Litvaniam* distrahitur, quarum omnes fere satrapie sale carent, nisi hic & in *Pramisliensi* districtu conficitur. Sunt itaque pagi nonnulli apud *Haliciam*, in quibus ex aqua²⁰ profundis puteis hausta sal decoquitur, & partim in modum farinæ, vel nivis, minuræ relinquitur, partim in frustula conformatur, & sic dividitur; conficiturque pluribus in locis *Russicæ* hujus satrapie, nempe apud *Riboricior* in tractu *Pramisliensi*, apud *Dobremiliam*, *Samboriam*, & *Solū*,²⁵ quod etiam à *sale* nomen habet. In desertis quoque campis *Vkraina*, seu *ulterioris Podolia*, prope *Borisphenem*, est lacus quidam, cujus aqua sereno & ardente sole, in solidum salem conerescit, quo circumjacentes accolæ utuntur. Sed ad rem nostram, In *Pocucia* nobiliora loca sunt *Martinovia*,³⁰ *Dolina*, *Syrinum*, arcem in paludibus sitam habens. Cis

Nest-

Nestrum autem aut *Tyram*, *Podocum* arce munita, & templo sodalium Dominicanorum à *Srephano Porucio*, Palatino *Brasslaviensi*, qui ibidem fato functus quiescit, egregie exornatū. Ejusque successorum oppidum & arx *Monasterzusca*, *Uscie*,⁵ *Dobrowoda*, aliaque complura castella; inter quæ *Buczavia* arce firma conspicua, itemque *Podhajecta* muro cincta & propugnaculis, atque in vicinia arx *Zavalovia* non in elegans: tum *Brezanum* civitas populosa, & templum pulchrum, & palatium splendidum atque benè firmum habens.

- ¹⁰. Sequitur deinde *Podolia*, continuis barbarorum incursionibus & Præliis famosa; quæ, si optata pace posset ita frui, ut occidentaliore Europæ populi, certè nec *Italia*, aut *Ungaria*, soli ubertatem & divitias invideret. Habet & marmora diversa, atque alabastrum in diversis locis. Dividi-
- ¹⁵. turque intra quodammodo *Territoria*, *Camenecense*, *Trembouliense*, & *Laticorviese*. *Camenecia* est urbs cum arce, natura loci manuque permunita, triginta milliaribus bene longis distans à *Leopoli*, versus ortum hybernum, longitudinis gradu 49, lat. 48. Habetque & ipsa duos Episcopos, *Catholicum* unum, & *Armenum* alterum; gens enim hæc lucri causa libentissimè in Regno *Polonia* immoratur, & merces nobis varias, partim è *Perside*, partim è Regnis *Turca*, præcipuè autem equos generosos adducit. Habentque hic, prout & in alijs urbibus *Russicæ* majoribus, suum *magistratum* seu *Seniores* nationis, qui fidem Regi & Urbico *magistratui* pro reliquis spondent, & in vitia gentis suæ ipsi animadvertunt. *Societas* quoque *JESV* Collegium hic suum habet, & instruit artibus juventutem. Secundo ab urbe lapide, est arx *Potociorum*, *Paniouce* dicta, à Joanne *Potocio*, insigni nostræ ætate bellatore, Palatino *Brasslaviensi*;
- recenti

G

recenti architectura exstructa, celebris oppugnatione *Turcica*, cum anno 1621. bellum cum illis gravissimum, ad *Che-
timiam* in *Valachia* haberemus.

Trembonla verò, *Laziszevia*, *Hustatinum*, *Barum* à Regina *Bona* olim fundatum, ubi etiam *Jesuite* pro juventute infor-
5. manda collegium habent, *Chartcovia*, *Jenovia*, *Zincovia*, *Mi-
szibozia*, *Jesupolis*, *Grodecia*, *Jaclovecia*, *Satanovia*, *Zuane-
cia*, *Tarnopolia*, *Kstaigrodum*, *Dunaigrodum*, & alia complu-
ra, hujus Dynastiae oppida, singula ferè ob *Scythia* infestati-
onem, & quasi assidua bella, non malè permunita sunt; 10.
habentque arces sibi adjunctas firmissimas, & incolas bello
natos, Martique deditos. *Senatores* hujus satrapiae sunt
tres, qui ad Reipub. Consilium pertinent, *Episcopus Came-
necensis*, *Palatinus Podoliae*, & *Castellanus Camenecensis*.

BRASLAVIENSIS Palatinatus ultra *Podoliam*, 15.
in confinio *Tartarorum* positus, egregias populationes plu-
rimas, atque arces permunitas habet, quas inter eminent,
Morachua, *Jarosovia*, *Zitomiria*, *Sarogrodum*, *Felstinum*, *Chmiel-
nicum*. *Braslavia* ipsa, ad *Bogum* fluvium sita, atque *Vinnic-
ka* conventuum nobilitatis, atque judiciorum deputatus 20
locus; ubi *Societatis Jesu* quoque Clerici, erudiendae juven-
tutis, collegium egregium habent. *Senatores* hic duo, *Pal-
atinus* & *Castellanus*. *Districtus*que satrapiae duo, *Vinnicensis* &
Zitomiriensis.

Similiter *Tartari* vicinus est palatinatus **KIOVI-
ENSIS**, 25.
sed qui parte ab altera *Moschum* quoque habet, &
quasi per medium maximo fluviorum *Borysbene* secatur.
Urbs *Kiovia* ampla & populosa satis, olim sedes Ducum suo-
rum, qui toti *Russia* seu *Sarmatia*, tam in *Asia*, quam in *Eu-
ropa*

ropa imperabant, *Romanisque* ipsis, ac postea *Gracanicis* Im-
peratoribus graves; coeterum nunc vix ruinae veteris illius
magnitudinis apparent, earumque paucae; omnia tempus re-
rum edax absumpsit. Est hic Archiepiscopus *Rufforum*, o-
mnium quotquot in Regno *Polonia Germanici* ritus Episco-
pi sunt, primas seu Metropolitae, qui Romano Pontifici
obedientiam nunc praestat. Est & Episcopus *Catholici* ri-
tus, qui cum *Palatino* & *Castellano* urbis, ad *Senatum* Regni
pertinet. Templae hic tam *Rufforum* quam *Latinarum* com-
10. plura, sed quorum unum Archimandrita, cum monachis
suis schismaticis, & rebellibus, sedi Apostolicae, occupat;
habetque centum pagos maximos adscriptitios. Sunt hic spe-
lunae naturaliter factae, in quibus olim corpora Ducum
Kioviensium reponebantur, hodieque visuntur nonnulla in-
15. tegra, quae illi pro sanctis venerantur; Extendunturque
illae cryptae, seu subterraneae speluncae uti ferunt, usque in
Moschorum per aliquot decumas milliarium. Monachi
illorum (*S. Basilii* instituti) qui durissimam vitam agunt,
intra eas tempore Quadragesimali; ibi solitarij poeniten-
20. tiam peragunt. Alij vadunt in desertum, cilicio & catenis
ferreis induti, interdum usque in *Scythiam remotiorem*, ubi
Evangelium praedicant, & martyrio coronantur; Ignatia-
norum opera, qui *Kiovia* suum collegium habent, ad Ec-
clesiae Unitatem reducti. Habentque plurima monasteria
25. in *Russia*, sed quorum alia jam sunt in unione cum Ecclesia
Romana.

Satrapia haec latè extenditur, tam versus *Euaxinam* ma-
re in meridiem; quam versus occidentem & septentri-
onem, ad *Lituaniam* & *Alba Russia* confinia; habetque & po-
30. pulata, & arcibus adjunctis permunita oppida plurima,
praecipua verò *Canioviam*, *Circassiam*, *Behuslaviam*, *Perv-
laviam*;

laviam, Bialocerquam, Stepanoviam, ex arte vallo & fossis munitam. *Fastoviamque* Episcopi *Kioviensis* residentiam, unde *Jesuita* suum Collegium *Kioviæ* transfulerunt. In hac satrapia, & in supradicta *Braslaviensi*, plebs assiduis bellis exercitata, militares animos gerit, & tam ex oppidis quam ex pagis, in insulas *Borysthenis* congregatur, dantque nomina militiæ gratis, & se *Cosachos* vocant, servataque disciplina veteri, partim in *Scythiam* pedes excurrunt, & prædas inde abigunt, partim in *Turciam* per mare, aut si quo jussu à Rege fuerint. Fit autem eorum numerus ad quadraginta millia, qui omnes ferè in hyberna domo sue abeunt, paucis relictis in custodiam insularum, ne à barbaris occupentur & militanti *Reipub.* absque ullis stipendiis, sola præda contenti. Quo tamen alacriores ad servitia fierent, solet illis Rex semper bello peracto, certam aliquam pecuniæ summam, ad reficienda arma donare, quo majorem numerum exercitus scribant.

Sed revertendo quasi domum, occidua *Kiovia*, est **VOLINIAE** satrapia, quæ in duos maximos *districus* dividitur, *Exemenecensem* & *Luceviciensem*. Habetque *Senior* *res tres*, *Palatinum* & *Castellanum* *Vollynia*, & Episcopum *Luceviciensem*, qui Cathedram suam cum Capitulo *monachis* habet, ibidemque *Societas Jesu* *Clericorum* Collegium pro studiosis. In urbe autem ipsa Episcopus *Russorum*. Nec multum inde procul est civitas *Volodimiria*, in qua *idem Russorum* Episcopus sedem suam habet, & jurisdictionem latè exercet. Reliquæ civitates sunt *Rubisovia*, *Soravia* veneratione miraculosæ imaginis *B. V. M.* nobilis. Solet enim eo magnus hominum concursus semper fieri, votorum exsolvendorum causa, procursantibus sacra religio.

Viris

viris *S. Francisci* de observantia, quos vulgo *Bernardinus* dicimus. Hi igitur in insula fluvij *Bug*, magnificentissimum templum piorum eleemosynis, & monasterium propugnaculis firmum, ob metum hostium, paucis abhinc annis crexerunt, templumque illud totum pulcherrimis picturis, vasis argenteis atque aureis, vestibusque sacris gemmaris, ad stuporem brevi tempore exornarunt. Sequitur *Czartoriscum*, *Olescum*, *Crilovia*, civitates egregiæ & arcibus munitissimis conspicuæ. *Brodi* oppidum à *Stanislawo*, *Konecpolsco*, Castellano *Cracoviensi* & Exercituum Duce supremo, insigni fortalio, Ecclesia Collegiata, & Gymnasio publico condecoratum. Unde non procul *Podhercen-* *se* palatium, cum hortis & aquæductibus egregijs, conspicitur. Dux quoque *Stanislaw Radivillus*, Cancellarius *Littuania* supremus, in eadem satrapia civitatem suam *Oliskam*, arce munitissimâ, atq; elegantissimâ Ecclesia Collegiata, suppellectili aurea celeberrimâ, & Academia bonarum Artium illustrem, nostra ætate admodum reddidit, erecto ibidem Præposito Insulato & Monte pietatis.

Sequitur *Cremenencia*, territorij sui caput, arcem in saxo eminentissimo ostentans, deinde *Vinnovicia*, *Zaslavia*, *Constantinovia*, *Basilea*, *Dubna*, *Ostrogium*, *Zbaravia*, quælibet arcem munitissimam & ornatissimam habens, utpote singulæ vetustissimorum Ducum *Russorum* sedes primariæ & *aplares*. Et *Ostrogium* sanè parte ab una (quamvis remotius paulò) *Dermanum*, monasterium *Rusticum* pulcherrimum habet, in quo instituti *S. Basilii* monachi, sub proprio *Hegumeno*, in schismate ab ecclesia *Romana* vivunt, habentque possessiones amplas: parte ab alia *Miedveczum* oppidum munitissimum, in quo *Franciscanis* Conventualibus, ultimus

G 3

mus de familia *Joannes Dux Ostrogius*, Castellanus Cracoviensis, sumptu (ut ita dicam) regio, templum & monasterium exstruxit. In urbe autem ipsa, neptis illius nuper Ignatianæ Societatis Clericis, Collegium pro erudienda juventute, & templum magnificentissimum erexit, in quo s. mariti sui ossa *Caroli Chodkiewiczii*, viri bellica virtute incomparabilis, cum lachrymis reposuit.

Jam verò BELZENSIS satrapia, *Leopoliensi* districtui, & terra *Chelmenfi* vicina, in medietate quasi *Rubra Russia* posita, urbem ipsam inter paludes sitam (ubi sodales 10. Dominicani templum antiquissimum possident) & ab ea cognominatos duos Senatores habet, *Palatinum* & *Castellanum Bulzensem*; dividiturque facillè in quatuor territoria, *Belzensè*, *Buzcense*, *Grodzensè*, & *Grabovecense*, in quibus tot oppida & pagi, sed hæc prædicta quatuor, ut suorum territoriorum 15. capita sunt, ita & præcipua aliis censentur esse, arcesque sibi munitas adjunctas habent.

Ultimum locum *Terra Chelmenfis* tenet, inter *Zablinensem* satrapiam & *Lituaniam* confinia posita, *Volhyniam* versus ortum respicit; Urbsque ipsa *Chelma* duos Episcopos habet, 20. unum *Catholicum*, cujus Cathedra non ita pridem *Crasnostaviam* translata est: & alterum *Russum*, qui ibidem manet, & templum suum Cathedralæ tenet. Igitur in duo territoria divisa, *Chelmense* videlicet, & *Crasnostavense*; duos quoque Senatores habet, *Episcopum*, & *Castellanum Chelmensem*. Op. 25. pidaque præcipua *Chelma* ipsa, *Roxana*, *Ulodavia*, *Crasnostavia*, ad *Veprum* fluvium sita, ubi & Cathedra Episcopi, & arx palatiumve recentioris architecturæ sunt. Hic Divæ memoriæ Archidux *Maximilianus*, cum ad Regnum *Polonia* paucorum temeritate vocatus, cum exercitu hostiliter ve- 30. niret,

niret, à *Joanne Zamoscio* profligatus, captusque asservabatur sub custodia.

Qui quidem prædictus *Zamoscio* in vicinia penè statim, urbem *Zamoscum* in rure suo hæreditario, munitissimam fundavit, & moenibus, fossis, vallo atque propugnaculis ex arte præsentis Geometriæ communivit; inque ea templum *Canonicorum* (quorum Decanus insulatus est) pro summa in Deum pietate, magnificentissimè erectum, omnibus requisitis sufficientissime locupletavit. Et ut erat maximus ingeniorum liberalium educator, artiumque omnium & elegantiarum pater, evocatis *Cracovia* viris doctissimis Academiam instituit; & non *Zamoscium* modo suum, sed totam etiam *Russiam* Musarum splendore illustravit. Addidit Collegium sacerdotum & Seminarium Clericorum 15. *Catharina Oscrogia*, *Thoma Zamoscii* Regni Cancellarii Uxor, auctusque numerus Professorum & Canonicorum egregiè.

Circumcirca sunt non contemnenda quoque oppida, ut, *Scebrezinum*, *Turobinum*, *Tamagradia*, *Tomasovia*, *Cesovia*, aliæque complura; sed omnia serè additionem, *Zamoscii* spectantia, ubi & hortos cultissimos, & piscinas stagnantes, & diversorum animalium vivaria, & ferrarias officinas passim videre licet,

Similiter quoque & in *Uchanie*, ubi illustris olim vir 25. *Nicolaus Dancilovicz* Regni Thesaurarius, templum magnificentissimum exstruxit, & cum preciosissimis aliis donariis, tum argentea suppellectili insigniter diravit. Palatium etiam hic visitur superbum, & horti amœnissimi; quod commune est omnibus magnatibus *Sarmatiae*.

30. Hic addendam duximus satrapiam *Czerniechoviensem*, ultra

ultra *Borjssbenem* positam, quam *Vladislaus IV. Moschis* ademtam, Regno *Poloniae* adjunxerat, atque præter civitatum *Præfectos*, duos in ea *Senatores*, *Palatinum* videlicet, & *Castellanum* constituerat, eisque loca in *Senatu* Regni assignaverat; *Catholicis* ritus compluribus in locis templis excitatis, fundatoque, pro erudienda juventute, Collegio Clericorum *Societ. JESU Novogrodis*. Sed jam ad *Albam Russiam* procedamus, quia *Czerniechoviensis* provincia, proprie in *Russia Nigra* posita censenda est.

RUSSIA ALBA.

Quæ Magno Ducatui *Lituaniae* adjacet subjacet-10.
que, *Russia* vulgo dicitur *Alba*; partim quod incolæ cum colore præferant; partim quod nivibus campi cooperti diutius quam alibi durent, & inspectantibus omnia alba representent, ut etiam in naturam animalium color iste transeat; Siquidem ibi & lupos & urfos, lepores, vulpes atque tam domestica, quam sylvestria animalia passim alba videre est, quæ nihilominus in aliis locis nata alium colorem habere solent. Regio est omnium rerum quæ ad victum spectant feracissima, filiginis, hordei, avenæ, tritici, ciceris, canabis, lini, mellis, lupuli, ceræ, pecoris, piscium, avium, & ferarum hæcque sunt divitiæ ipsorum, quas partim *Duna* fluvio, in *Livoniam* ad emporium *Rigense* transmittunt, partim *Nemeno*, per *Litvaniem*, *Regiomontem* in *Prussiam*. Dividitur autem hæc nobilissima provincia, in sex maximos *Palatinatus*, seu *sarrapias*, quarum prima populosior cæteris est **NOVOGRODENSIS**; quæ in duos districtus dividitur, in *Novogrodensem* & *Slonimensem*; uterque plurima oppida continet & bene

bene populata, sed præcipua hæc sunt; *Novogrodkum*, ubi alternatis vicibus cum oppido *Minsco*, *Parlamentum* totius Magni Ducatus *Lituanie* celebratur, & *Ignatianorum* residentia habetur, præter alia monasteria *Græci & Catholicis* ritus. *Slonimum*, *Rožana*, *Selecia*, *Mysza*, *Lachovicia*, à felicitis olim memoriæ viro *Carolo Chodkiewiczio*, Generali exercituum *Lituanie*, palatio pulcherrimo, & propugnaculis, ex recenti dimensione factis, firmissimè communita. Similiter *Nesuzja*, Ducum *Radvillorum* nidus, ubi excellentissimus ille, & cum omni antiquitate comparandus vir, *Nicolaus Christophorus Radvillus* peregrinus cognominatus, (quod habitu peregrini *serram sanctam* adierit) complura monasteria sumptuosissima, *Xenodochia*, *Seminaria*, Collegiumque *Societatis JESU* Clericorum, & *Bursas* studentium, planè regali animo & sumptu erexit, inque cæteris possessionibus suis, templis passim relictis, aut à fundamentis excitatis, palatium Ducale loco munitissimo moderna architectura extruxit; Similiter prætorium urbis, & arcem *Myrb* dictam, quarto ab urbe lapide, cum prædiis, villis, hortis, pomarijs, piscinis, & vijs quaquaversum per aliquot milliaria, ad regulam rectissimè dispositis, fossas à parte utraque & arbores fructiferas apposuit, inque media *Sarmatia* *Italiam* nobis exhibuit. Novem inde miliaribus distat *Sluckum*, urbs omnium quæcunque in *Polonia* sunt maxima, sed tota ferè lignea, templo Catholicorum excepto, & palatio Ducis. Hæc olim, & jam Patrum nostrum memoria, Principem absolutum, sed Regi *Poloniae* feudatarium, cum amplissimis possessionibus habebat, sed stirpe non ita pridem deficiente, cessit cum omnibus adjacentijs suis, in familiam Ducum *Radvillorum*.

In *Slonimensi* verò districtu *Rožana*, *Sapieharum* nidus, cum

cum ædificijs magnificentissimis, tum viarum rectissima dispositione percelebris est, monasteriumque Basilianorum Catholicæ Ecclesiæ unitorum, *Drva Virginis Maria* imagine miraculosa, per totum Regnum *Ziroviciis* claret.

Secunda satrapia est *MSCISLAVIENSIS*, *Pripetia* 5. fluvio à meridie, & *Borystheni* ab ortu quasi triangulari forma adjacens, sylvis tota inumbrata & aquis immersa; dividiturque in duos districtus amplissimos, *Mscislaviensem* & *Modzivensem*; & more cæterarum satrapiarum *Lituania* atque *Russia*, duos Senatores habet, *Palatinum* & *Castellanum* 10. *Mscislaviensem*. Oppida autem præcipua, *Cleckum*, *Omruckum*, *Hamliam*, *Criczoviam*, arcibus pulcherrimis & benè munitis exornata, tum *Ostriskum*, *Mscislaviam* ipsam & *Modziviam* in medijs paludibus sitam. Ager tamen ubiq; vel innata fecunditate, vel accuratiore hominum cultu 15. benigne sementem reddit; pecorumque omnis generis & armentorum abunde habet; sed maximè volucrum & ferarum sylvestrium.

Tertius Palatinatus est *VITEBSCENSIS*, sicut & ille superior, ad *Borysthenem* vel sus Eurum positus, qui 20. dem in duos districtus bonos dividitur, *Vitebscensem* & *Braslaviensem*; præterque has duas civitates, aut verius unam *Braslaviensem* (nam *Vitebscum* ipsum, ob occisum Beatum virum *Joaphat*, Archiepiscopum *Ruthensem* ritus *Polocensem*, quod eos ad unitatem Ecclesiæ Romanæ induceret, 25. misit jura civitatis, & est redactum in pagum, sola arce regia cum jurisdictione relicta) & oppida ignobiliora, habet *Mobilaviam* urbem amplissimam, mercatoribusque plenam, emporio *Moscovitarum* claram; præcipue siquidem preciosioresque pelles, quæ ex *Moscovia* veniunt, per eorum 30. man-

manus tam in *Polonia* quam in *Germania* distrahuntur, *Vitebscum* ipsum Collegium *Societatis Jesu* habet, ex fundatione *Alexandri Gofseovski* Palatini *Smolensensis*, reliquaque hujus provincie oppida & civitates, diversorum religionum domicilia, conventus, & monasteria. Tum palatia nobilium, & arces bene munitas, ipsasque populationes fossis & propugnaculis cinctas.

MINSCENSIS satrapia quartum locum obtinet, præterque suum districtum, habet etiam *Borisoviensem* territorium, omnium frugum copia dives, *Minscum* arcem 10. benè munitam inter aquas habet; aliudque propugnaculum inferius non contemnendum. Est hoc enim *Russis* in more, ut quasvis principales civitates suas duplici munitione firmarent, communissimè inferiori & superiori arce. Unde & *Borisovia* quoque ad fluvium *Berczinam* sita, duplex 15. propugnaculum habet, sicut & *Minscum*; quod tamen civis politiores continet, ob concursum nobilitatis, *Tribunalis* seu *Parlamento* totius *Lituania* ibi durante. Sic enim consuetudine obrentum est, ut uno anno *Parlamentum Vilnae* resideat, altero *Mincis* aut *Novogrodis*, vicibus alternatis 20. celebretur. *Toloszinum* quoque hic, *Smolniansky*, *Coidanovia* & *Turkum*, haud incelebris oppida habeantur. Reliqua ferè omnia ignobiliora. Monasterijs tamen & palatijs Magnatum referta.

Quintum locum occupat *POLOCENSIS* satrapia, 25. *Polocumque* ipsum, ad *Dunam* fluvium positum, urbem mercatoribus plenam habet, & duplici propugnaculo seu arcibus firma, Archiepiscopi *Russici* sedem in se continet: in quanostris temporibus Beatus *Joaphat* collocatus, ab impijs Schismaticis *Vitebscu* interfectus, ad meliorem vitam 30. transit. Corpus ejus huc translatum, maximis miraculis

culis claret. Habent etiam in hac urbe *Societatis Jesu* Clerici, utiles in vinea Domini operarii, Collegium studioforum, à *Stephano* Rege erectum. Nec longe admodum *V-fuiazum* civitas egregia cum arce *Starzeczia Uelisia*, caput *n-nius* districtus ad eandem satrapiam spectantis, & *dua* in-
comparabilis olim *Herou Caroli Chodkiewici* munitissima ci-
vitates, *Sclovia* atque *Byehovia*, in quibus non modo propu-
gnacula ex arte recentiori, sed & templa, monasteriaque ab
illo, nova architectura sunt erecta. Tum monasterium
Carmelitarum Discalceatorum *Glebocii*, & Franciscanorum *10*
Convent, *Ozguæ*; præter Abbantias *Ord. S. Basilij*.

Ultima eaque maxima satrapia est *SMOLENSCENSIS*, Ducatum *Severiensem*, Terram *Czernichovensem* (u-
traque autem hæc *septuaginta* arces continent) & Districtum
Orsaniensem in se complectens. *Smolenscum*, ad *Borysthenis* *15*
ripam in loco editiore positum, muro *sex* cubitos lato,
quingaginta quoque duabus turribus firmum, speculam & pro-
pugnaculum in medio urbis, in monte excelso habet;
Continetque circiter *quatuor milia* domuum, præter aulas
nobilium & templa Religiosorum, tam *Rufforum* quam *Ca-20*
tholicorum; Inter quæ unum est *Ignatianorum*, cum Colle-
gio pro studiosa juventute, & sedes Episcopi *Russici*, qui
in spiritualibus subjacet Archiepiscopo *Polocensi*, tan-
quam suffraganeus, & uterque agnoscit pro capite Roma-
num Pontificem. *Catholicum* verò Episcopum nuper fun-
davit *Fladulaus IV*, una cum Collegio Canonico-
rum, profligatis inde numerosissimis exercitibus *Moschuitarum*; Id-
que ex destinatione patris sui *Sigismundi III*, qui Conventum
Ord. Præd. fundaverat, & *Gracii* ritus Monaste-
ria sexus utriusque, & *FF. Min. de Observant*: prout & *Do-30*

reha-

rahobusi atque *Starobubi*, aliisque in locis, *Dombrowna* quoque
oppidum non contemnendum: Sicut & *Orzga* ad *Borysthe-*
nem sita (in qua idem *Societatis Jesu* Clerici Gymnasium
publicum habent) quæ semper fuit in ditione Regis *Polonia*:
5. *Smolenscum* autem cum toto Ducatu *Severienfi*, ante annos
circiter centum, interceperat *Moschus*, sed *Sigism. III*, Rex
noster modernus, Anno *1611*, bello recuperavit, &
insuper Terram *Czernichovensem*, *Rummensem*,
& *Sierpiejoviensem* ab hoste extorsit, & *Smolen-*
10. *lenscensi* satrapia ad-
junxit.

PRUSSIA.

Prussia quamvis eodem cum *Polonia* regno con-
tineatur, peculiare tamen consilium publicum, pe-
culiaries leges, peculiaria judicia, comitia, ærari-
15. um, ac belli gerendi rationem diversam antiquitus habet.
Estque amplissima regio, plerisque sinuosis flexibus ubique
amœna, & opportunis portibus maris *Balthici* maxime
commoda. In latitudinem *50*, in longitudinem vero
circiter sexaginta miliarib⁹ extenditur, Et ab occasu *Pome-*
20. *raniam*, ab Austro *Masoviam*, *Lituaniam* cum *Samogitia* ab or-
tu, à septentrione demum mare *Balthicum* seu *Sarmaticum*
habet; atque urbium illustrium, oppidorum, arcium-
que frequentia, opimis incolarum divitiis, opibusque ac
terræ ipsius ubertate, supra modum claret. Metallorum
25. quidem ferax non est, sed pecoris omnigeni inæstimabili
copia, piscationibus, venationibusque & sylvis fructuo-

ssimis, atque aëris demum temperie, cum amenitate conjuncta, prædita est. Merces quas à *Polonia*, *Russia*, & *Lithuania* accipit, maximo suo commodo trans mare mittit; & vicissim in *Poloniam* importat, quicquid *Europa* universa, & *India* dives gignit, omnia fere per commutationem à transmarinis mercatoribus accipiens. Hinc vulgo simul & nobilitati res ibi laetior, quam in reliquis partibus Regni, vestitusque & habitatio cultior; quod totum præca frugalitas, non modo conservat, sed etiam indies auget.

Habet autem *Prussia* præcipua flumina duodecim, *Vistulam*, quæ *Silesiam*, *Poloniam*, *Masoviam* & *Prusiam* præterlabitur, *Nemenum*, ex *Alba Russia*, per *Lithaniam* & partem *Samogitiam* decurrentem, *Derevanciam*, *Elbingam*, *Veseram*, *Pasariam*, *Allam*, *Fragelum*, *Ossam*, *Drebnicam*, *Licam* & *Lavi-*
am. Præterea lacus plurimos, piscibus omnis generis exundantes; in his nominatissimus est *Habus*, ad quindecim milliaria in longitudinem, in latitudinem vero duo milliaria plus minus habens; angusta valde insula *Neringa* à mari disjungitur; ubi succinum sive electrum (*ambram* etiam externi vocant, quam fluctibus appulsam, ad littora homines nudi obviam euntes, parvis retibus excipiunt & extrahunt; mollem primum, sed mox in aere durescentem, quæ torno deinde ac scalpro variè conformatur) sicut & in omnibus *Prusie* littoribus colligitur. Est & alius lacus aliquanto amplior isto, cognomento *Curonensis*, sed in *Prussia* Ducalis reliqui omnes fere minores.

Duplex autem est *Prussia*, *Regia* & *Ducalis*: sic dictæ, quod hæc *Ducem Marchionem Brandeburgensem*, Regi *Polonia* vestigalem, pro Domino agnoscat; illa, directè Regno *Polonia* incorporata, neminem pro principe superiore, nisi Regem ipsum veneretur. Et *Ducalis* sanè minoribus oppidis

pidis frequens est admodum, & quidem nec incultis, nec immunitis, quæ ultra sexaginta numerantur: habetque metropolim *Regium montem*, urbem emporio claram, tribusque oppidis & arce magnifica insignem; longitudinis gradu 43. lat. 54. In qua, Academiam quoque *Albertus*, ex *Magistro Ordinis Teutonici* primus *Dux* factus, Anno 1544. erexit: sed quia Hæreticis professoribus regendam commisit, ideo hucusque incognita habetur, nec efflorescit ingeniis. Cives ibi etiam variis Sectis infecti, templa *Lutheri* ad huc temporibus Catholicis erepta, suis prædicatoribus gubernanda dederunt. Quare serenissimus Rex *Sigism. III.* cum à *Duce* illo Anno 1621. Homagium *Varsovia* reciperet, legem imposuit, ut Catholicis liberum religionis exercitium maneret. *Duxque* ipse templum illis à fundamentis erigeret, & omnibus requisitis ornaret. Clerumque insuper sufficientissime ditaret. Quod primo statim anno factum est ut in possessionem venit; alias enim Ducatu ipso privari debebat, sicut etiam, si subditis suis provocationes ad Regem, in causis majoribus prohibuisset.

Regia autem *Prussia*, tribus satrapiis distincta est, *Culmensi*, *Marieburgensi* & *Varmiansi*. *Michalovense* autem territorium est in *Satrapia Culmensi*, quæ ad meridiem spectat. *Varmiansi* ad Aquilonem, subjecta Episcopo suo, & sacro Ecclesiæ ejus collegio. Regis *Poloni* majestatem agnoscuntibus. Media est *Marieburgensis*, quæ sola ferè plana & declivis est. Reliqua *Prussia* pleraque omnis collibus molliter, & ad fertilitatem amenitatemque, commodè distincta est.

CULMA igitur primæ satrapiæ caput, ad *Vistulæ* ripam sita, pro sua amplitudine infrequens civitas est, & Episcopo-

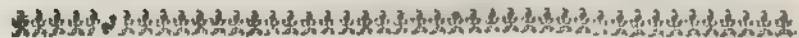
scopo patet, qui inde nomen habet, quamvis Cathedra ejus sit in oppido *Culmense*, uno milliari inde distante. Templum tamen pulcherrimum, preciosisque vestibus sacris ornatum habet, inter quæ minimum est illud Monialium, sed omnium tam quoad possessiones, quam ad vasa sacra ditissimum. 5. Ubi inter vestimenta alia usui sacrorum dicata, habent quoque casulam, totam diamantibus maximis preciosissimis quæ exornatam, circumductam autem circumcirca catena aurea, pulcherrimis gemmis distincta. Hujus satrapie oppida præcipua sunt: *Brodnicia*, *Grudentum*, *Radinum*, *Golubia*, 10. *Rogozna*, *Brathianum*, *Cevalia*, *Coprunicza*, *Lubavia* Episcopi Culmensis, quæ omnia fere moenibus cincta sunt, & arces validas, beneque exædificatas habent. Sed primum locum obtinet *Torunia* urbs in ripa *Vistula* sita, longitudinis gradu 41. latitud. 32. nulli ex urbibus *Germania* pulchritudine, munitione & divitiis cedens. Plurima hic templum *Catholicum*, & *Societatis JESU* Clericorum gymnasium non infrequens; sed mercatores communissime & magistratus hæretici sunt, habentque Gymnasium suum, in quo humaniora diligentissime tractant; in sacris autem ordinariè 20. Controversias Cardinalis *Bellarmini* prælegunt. Habent & Bibliothecam instructissimam, in qua duæ *Ciceronis* Epistolæ in tabulis cereis scriptæ asservantur. Prætorium quoque in hac urbe est elegantissimum, in medio foro situm, quale nullibi videbis; ingressis enim stuporem injiciunt pavimenta, parietes, laquearia, trabes, ut nihil ad perfectionem architecturæ requiratur.

Secundæ satrapie caput est *MARIEBURGUM*, cum ipsum per se moenibus turribusque permunitum, tum arce amplissima (in qua præcipui ex hostibus captivi 30. com-

communissime asservantur) & munitissima nobilis, situm ad *Nogatum* brachium *Vistula*, sexto ab urbe *Gedano* milliari; propterque adjacentis *Zulava* ubertatem, pagorumque in ea frequentiam & cultum, copiosum satis & frequens. Est autem *Zulava* insula in palustri olim restagnantis *Vistula* solo, operibus & præalti ac firmi aggeris obstructa effecta, quæ magno hominum labore, & non sine periculo, ab inundatione fluminis defensatur. Est duplex, major & minor. Major vocatur hæc, quæ *Marieburgo* adiacet. Minor autem ea, quæ ad *Gedanum* est, inter alterum ejusdem *Vistula* brachium, & est quidem tota in possessione & libero usu civium *Gedanensium*, sed antiquitus major ejus pars Ecclesiæ Parochiali debebatur. Oppida hujus satrapie sunt primaria, *Suma*, *Gnievum*, *Novum*, *Stargard*, 15. *dia*, *Orneta*, sed præcipue *Elbinga*, benè permunita & copiosa, splendidisque civium opibus, & mercatorum divitum frequentia clara, in qua præter urbis Consulem, Angli quoque suum magistratum habebant. Fundaverat hic *Albrechtus* primus *Dux Prusie* Academiam Anno M. D. XLII. sed 20. quia *Lutheri* discipulis gubernandam commiserat, ideo ignobilis hætenus fuit.

Tertia satrapia est *VARMIENSIS* Episcopatus, seu principatus singularis, habens nobilitatem ab omni regionum magistratuum jurisdictione exemptam, qui jure municipalico. 25. de quo & ceteri *Prusii* utuntur. Primaria urbs est *Heilsberg* domicilium Episcopi, (Cathedra enim supra *Fraumbergam* est) munitionibus & propugnaculis benè firma. Deinde *Brunsb erga* ad *Passaviam* sita, adeo frequens copiosa & permunita, ut inter primarias urbes *Prusie* numerari queat. Collegium *Jesuitarum* habet à *Hofe* Cardinali fundatum, 30. I rum,

tum. His urbibus non multum cedunt, *Gutzstadt, Alensteinum, Resla, Vormsa, Melsacum, Varenberga, Sebergum* & alix civitates, Capitulo directe subiacentes. Senatus itaque *Prussia*, quos *Consiliarios* terrarum *Prussia* vocant, constat duobus Episcopis, *Varmiensis* (qui princeps & modera-
 50 tur reliquorum est) & *Culmensis*; Palatinis tribus, *Culmensis, Marienburgensis, & Pomeranico* (*Pomerania* siquidem iisdem quibus & *Prussia* legibus utitur, & quasi pro una provincia cum *Prussia* computatur, solo titulo *Pomerania* excepto) *Castellanis* tribus, *Culmensis, Elbingensis, & Gedanensis* (& hi su-
 pra nominati octo Senatores, ad senatam quoque Reipubl. pertinent) & totidem *Subcamerarius, Culmensis, Marienburgensis, & Pomeranico*; tribusque demum primariis civitati-
 bus, quarum non mediocris est potentia, *Tornunensis, Elbingensis, & Gedanensis*. Præter hos autem magistratus, habent *Prussia* *Thesaurarium, Praefectos* arcium, *Glaasferos, Judices & Scabinos*; verum ij non pertinent ad consilium. *Palatini* autem, qui jurisdictionem exercent, majorem hic in
Prussia auctoritatem habent, quam in
 cœtera *Polonia*,
 20

POMERANIA.

Pomerania nomine ganeraliter id totum voca-
 75 tur, quicquid à *Vistula* incipiens, usque in *Cambriam*, littori maris *Balthici* adjacet, quod postquam in *Germanica* gentis ditionem cecit, cuilibet parti, inter fluvios majores in mare decurrentes sita, peculiare nomen, vel ab
 25 even-

eventu, vel à loci natura, pro libitu imposuerunt. Proprie autem nunc *Pomerania* dicitur ille tractus, qui inter *Oderam* & *Vistulam* fluvios extenditur ad littus *Balthicum*; cujus partem ceteriorē Rex *Polonia* possidet; ulterior proprium prin-
 50 cipem habet, ad *Impersum Germanicum* spectantem. Qui tamen nomine olim *Lemburg & Bishovia*; Regis *Poloni* beneficiarius fuerat, juraveratque ritu solenni in verba ejus, quemadmodum & *Dux Prussia* (sed nunc jam ad coronam *Polonia* reddijt, & provinciae *Prussia* adscripta est, sub juris-
 10 ditione Palatini *Pomerania*.) *Regia Pomerania*, quæ iisdem moribus & legibus cum *Prussia* est, nec nisi titulo solo ab illa differt, & fluvio *Vistula* disjungitur, *Gedanum* urbs metropo-
 lis est, longitudinis gradu 41. lat. 54. maris *Balthici* emporiū celeberrimum, copia & varietate mercimoniorum, partim
 15 maritimarum, ex toto occidente & septentrione, partim terrestriū, ex diversis mundi partibus, & fluvialium, maxime *Vistula* præterlabentis opportunitate abundans; adeo ut ædificiorum tam privatorum, quam publicorum pulchritudine, incolarum & externorum multitudine, civium di-
 20 vitiis, propugnaculorum firmitate, machinarumque & instrumentorum bellicorum numero, cum præcipuis *Europe* urbibus certare possit. Quæ cum hæretica tota sit, *Officialem* tamen seu *Vicarium* Episcopi patitur, & coram illo omnes hæretici variarum sectarum causas disceptant, præsertim
 25 in materia matrimonij. Quamvis enim hæc satrapia proprium Episcopum non habeat; in spiritualibus tamen tota subest Episcopo *Uladislavienfi* seu *Cujavia*, qui sectiam Episcopum *Pomerania* scribit, & in ea non contemnendas possessiones habet; etiam in suburbanis *Gedanensibus*, ubi
 30 templum & collegium pro erudienda juventute *Ignatiani* habent; *Dominicani* autem, *Carmelitæ* & *Moniales* in ur-

be ipsa, sicut & Vicarius Episcopi. Gymnasium hic *Lutheranorum* celeberrimum est, itemque horologium urbis affabre elaboratum, & palatium publicum vulgo *Gelda* dictum.

In ipso quoque maris portu, propugnaculum munitissimum extructum, *Pharum* vocant, & firmo praesidio s. custoditum, ubi interdum *quingentae* una die cum mercibus naves appulsas videbis, quae à praesidiarijs excutuntur, & portorium persolvunt. Conabatur huc *Sueci* bello durante irrumperere, sed à regijs fortiter exceptus, naves aliquot & Admiralem amisit, qui cum sua praetoria igni exustus fuit; reliquae fugatae & submersae, captae verò *septem*. Abundat autem magnopere haec provincia, piscibus, frugibus, fructibus & sylvis; dividiturque in *septem* territoria, & totidem iudices habet, in *Sluchovienſe*, *Tucholienſe*, *Succenſe*, *Darſavienſe*, *Zucovienſe*, *Pudenſe*, & *Mira-* 15. *shovienſe*; Quibus etiam *Craina* & *Cassubia*, tractus terrarum non contemnendi, adiunguntur: in quorum illo priore, Abbatia Coronoviensis praepinguis est; in isto praefectura aliquot regum.

Puckum praecipuum oppidum satrapiae, cum arce munitissima ad mare sita, quam interceperat *Sueci*, uti locum sibi ad invadendam totam provinciam valde opportunum, sed virtute nostrorum expulsus, multis militibus suis amissis. Nec multum illi cedit *Sluchovia*, *Stargardia*, *Neimburgum*, *Mewa*, *Schoinicia*, *Darſavia*, quae arces sibi adjunctas 25. habent; reliqua non item; nisi quod *Amsterinum*, bello hoc famam aliquam inter caetera sibi paria videtur acquisivisse, quod in eo duas *Sueci* legiones, *Konieczpolſcius* Polonici exercitus Generalis, integras ceperit, armisque & signis spoliatos dimiserit omnes, praeter duces ipsos. 30.

Habet

Habet Abbatis quoque haec provincia praedivites; affabreque facta monasteria, *Oliva*, *Peplinia*, Cisterciensium: *Zarnoveria* ad litus maris, & *Zukovia*, monialium, & quod unicum tantum huius Ordinis in tota *Prussia* est, prope *Dantiscum*, Carthusianorum.

MASOVIA.

IN Meditullio quasi regni *Poloniae* sita est *Masovia*, quatuor satrapijs distincta, *Plocensi* nimirum Palatinarum, *Podlascico*, & eo, qui peculiariter *Masovia* nomen retinet, atque Terra *Dobrinensis*.

10. DOBRINENSIS occidentalis est, inter *Cuiaviam* & *Prussiam* posita; inque tria territoria dividitur, nempe in *Dobrynense*, *Ripinense*, & *Lubenſe*, sylvas fructuosas complures habet, & lacubus piscosis in primis abundat: praeterque haec tria oppida, quae suorum territorium diximus esse
15. capita, nullum aliud celebrius habet, nisi illud quod vulgo *Skompe* vocatur, in quo Minoritarum imaginem *Beatissima* *Virginis* miraculosam asservant, sitque eo magnus populorum concursus, & circumiacenti vicinia devotionis ergo, *Curſno* etiam oppidum Episcopi *Plocensis*, (qui in toto illo tractu jurisdictionem suam exercet) est alicuius momenti, multosque pagos subiectos sibi habet. 20.
- Senatores* Terrae *Dobrinensis* sunt *Castellani* tres, *Dobrynensis*, *Ripinensis*, & *Slonnenſis*.

Hinc versus ortum procedendo, inter *Vistulam* & 25. *Prussiam* jacet, Palatinarum *Plocensis*, qui in quatuor territoria dividit.

viditur, *Plocense, Zaucrense, Mlavense & Stenense*. Habetque *Senatores quinque, Episcopum, Palatinum & Castellanos, Plocenses*; deinde *Racianzenses & Sieperenses, Castellanos*. Oppida ferè omnia ignobilia sunt, præter *Sieperiam* (ubi imago miraculosa *Beatissima Virginis* habetur, sitque hominum, 5. concursus magnus) & *Ploscum* ipsum, basilica nobile & Episcopo, situm in ripa eminentiore *Vistula*, unde prospectus in partes omnes amoenissimus, quem eo jucundiorum faciunt naves, assidue huc illuc transeuntes, & pomaria per circuitum urbis disposita, fructus sapidissimos proferentia. 10. Templà hic plurima, & benè ditata, præcipue Monialium *S. Mariae Magdalene* in Suburbano, & Benedictinorum Abbatia in arce, ubi Basilica quoque ipsa handinelegantis structuræ, dives argento & clenodijs, inter quæ visitur etiam caput *S. Sigismundi* Regis, à Serenissimo Rege *Si- 15. gismundo III.* loco illi, (quod nimirum Basilica ipsa sit sub titulo *S. Sigismundi* erecta) non ita pridem donatum, thesauri Obryzi inclusum, & planè regali munificentia, gemmis & lapidibus præciosis exornatum. Capitulum hic ferè æquales redditus cum Episcopo habet; nam Præpositus 20. ipse integrum territorium possidet, estque supremus Dominus nobilitatis illius, quæ ibi manet. Sicut & Episcopus, *Pultoviensis* territorij supremus est Princeps, nec ab illo datur provocatio ad Regem: Sed ita nobiles sunt illius subditi, sicut & Episcopi *Varmiensis*; aut *Cracoviensis*, 25. in Ducatu *Severiensis*. *Jesuita* hic Collegium erudiendæ juventutis habent; sed est & gymnasium castrense, sub cura venerabilis Capituli, qui eo magistros ex Academia *Crae*, evocant.

Urbs ipsa civili populo abundat, qui partim agros & 30. hortos pomiferarum arborum colit, partim mercaturæ studet,

studet; ad quam gnaviter, exercendam loci opportunitas, ipseque inprimis *Vistula* onerariarum navium capacissimus incolas invitat. Sulmonum hic & silurorum copiosior sit ex piscatione proventus, Mense Martio præsertim: Sed 5. & *Trosta* hic ab egregia pulparum pinguedine maxime commendatur.

Sequitur *Masovia* ipsa, quæ Episcopum nullum, Palatinum autem *Generalem* habet, atque Castellanos septem, *Cyrnensem, Varsoviensem, Vilsnensem, Visegradensem, Zaczocimensem, Ciechanov-* 10. *viensem, & Litvensem*. In spiritualibus, autem, partim subest Episcopo *Posnaniensi*, partim *Plocensi*, partim *Luceorieni*. Et quia ampla provincia est, ideo in duodecim territoria dividitur, in *Cyrnense, Vilsnense, Zembroviense, Varsoviense, Nurense, Vissegradense, Zaczocimense, Ciechanoviense, Lom-* 15. *zense, Rożanense, Macoviense & Levensse*. Præterque prædicta oppida, quæ suorum territoriorum capita sunt, habet complura alia notabiliora multo, ut *Pultoviam*, Episcopi *Plocensis* residentiam latericijs domibus, & arce in scopulo pulchre exstructa, hortisque ac pomarijs amænissimis no- 20. bilem, quasi in insula *Narva* navigabilis fluvii sitam, in qua & *Societatis JESU* Clerici insignè studium habent, & Collegium *Canonicorum* templum magnificum beneque provisum. *Czerniejscum* vero, ad *Vistulam* situm, habet Abbatiam *Canonicorum Regularium* ditissimam. Tan- 25. dem *Minskum, Varcam, Vengroviam, Garvoliniam* quæ optima cerevisia oppida celeberrima: similiter *Stanislavoviã, Brocum, Viscoviam, Serockam, Lomzam* Collegio *Ignatianorum*, insignem; atque denique *Varsoviã* ipsam centrum Regni *Poloniæ*, atque ob id Comitiorum locum privilegiatum, 30. ut ex omnibus provinciis æqualis sit comitantibus distantia. Est enim sita longitudinis gradu 43. latit. 52. quadraginta

ginta milliar⁹ à Cracovia & Peshania. Habetque palatium amplum quadratum, recenter à serenissimo Rege Sigismundo III, sumptuosissimè exstructum, cum antea tota ferè fabrica lignea fuerit: itemque extra urbem aliud, *Viasdovia*, *Vistulam* prospectans, inter hortos amœnissimos, 5. Templâ quoque magnifica habet, inter quæ primarium S. *Joannis Baptista*; Canonorum secularium; picturis & vestibibus sacris preciosis, pro regia majestate exornatum. In Suburbio *Cracovienfi* dicto, versus *Viasdoviam*, est trophæum victoriæ de *Moschiis*, capella nimirum, pulchre 10. jussu Regis fabricata, in qua repositus quiescit Jo. *Demeritis Suscius*. Magnus Dux *Moschorum*, & tot populorum *Asiaticorum* Imperator, qui captivus vitam in carcere *Gostinia* finiverat, unâ cum fratribus duobus.

Sunt & in Suburbis complura procerum palatia, 15. lerti artificum *Italorum* ingenio exstructa, sed quæ inter Regia villa à *Vladislao IV.* nuper exstructa, interiori elegantia eminet. Tum colossus ille, quem Divo Sigismundo III, Patri suo recenter erexit. Habet *Masovia* tota quinque & 20. quadraginta millia equestrium familiarum, quarum si quælibet unum saltè virum, equo armisque decentè muniti præberet, quantus in patriæ defensionem exercitus illico fuisset? Et sunt plurimi, ut cujusque census est, qui possunt integras etiam turmas armare: præter pedites, quos 25. duplo majori numero, urbana rusticaque plebs præbere possit. Sola siquidem *Prasniensis* regio septem millia equestrium familiarum perhibetur continere; è quibus nulla tam egens est, quin equitem unum in publico tumultu armet. Quos inter vetustissima *Romanorum Valeria* familia, 30. corvum pro gentiliis insignibus gestat, & tam fecunda sobole est, ut ad duo millia familiarum propè accedat. Gens pug-

pugnacissima, & quæ à perdita audacia, mortis contemtrix habetur.

Ultima provincie *Masovicæ* satrapia *PODLACHIA*, in spiritualibus tota Episcopo *Luceoricensi* subje- 5. cta, duos tantum *Senatores* habens, *Palatinum & Castellatum Podlachia*. Dividiturque in tres quasi districtus, *Drogiczyensem*, *Mielnicensem*, atque *Bielskensem*; quæ etiam tria oppida sunt principaliora, reliqua non item, præter *Holovaike*, *Surasiam*, *Viskie & Knisium*, *Ticocinum* quo- 10. que oppidum non est postremo censendum, ob elegantiam Palatii, inter paludes loco munito exædificati, architectura recentiore, studio & munificentia illustrissimi viri *Christophori Viesiolovii*, Magni Ducatus *Lituanie* Curie *Marchalci*, qui etiam quarto inde milliari, *Bialostocum* castel- 15. lum pulcherrimum possidet, ubi templum, ad elegantiam modernam cum omni sacro apparatu exstructum conspicitur. Et paulò inde longius, *Suprastum Russorum* in sylvis ditissimum monasterium, in quo S. *Basilii* professi, sub obedientia Ecclesie *Romanæ* habitant: sitque eo maximus 20. hominum concursus, miraculis indies inclarescentibus.

SAMOGITIA.

5. Satrapiam ea nullam habet, sed *Præfecturas* permultas; summusque ejus *Toparcha*, vulgo *Capitaneus* locum in Senatu Regni, cum Episcopo & Castellano, habet cum præter ipsum, nullius urbis aut regionis præfecto, locum 10. habere

habere in *Senatu* liceat, nisi fuerit aliqua alia dignitate majore ornatus: puta *Cancellarij*, *Marchalci*, *Palatini*, aut *Castellani*. Regio hæc satis ampla & fertilis est, sed sylvis tota inumbrata: à septentrione *Livonia* contermina, marique *Balthico*: ab Occidente *Prusiam Ducalem* in vicinia habet: à meridie & ab ortu *Lithuania* adjacet. Civitates tam Regias, quam nobilium complures habet, sed penitus omnes ligneas; præter *Counam*, ad *Crononis* seu *Nemini* littus sitam, collegio *Societatis Jesu*, & Monasteriorum celeberrime illustris; in qua *Germani* mercatores, superiori ætate lateribus & lapidibus elegantius ædificare coeperunt: nunc reliqui incolæ quoque eodem studio tenentur, illosque superare contendunt. Sed turba in humilibus casis habitat, quæ ut plurimum ad lacus, rivos, & flumina sitæ sunt, stramentis aut asserculis intectæ: præter prædia domosque nobilium, quæ ampliores sunt & cultiores. Terram non ferro sed ligno proscindunt, quæ tamen non est arenosa, sed tenax & fertilis satis. Equos adeo parvos habent, ut vix credibile sit ad tantos labores eos posse sufficere, quibus foris in bello ad trahenda onera, domique incolendis agris utuntur. Episcopum habent *Romane* obedientiæ, qui, uti diximus, cum suo *Castellano* & *Capitaneis* ad *Senatum* Regni pertinet, & *Cathedram* suam atque residentiam *Mednicam* tenet. In vicinia verò ejus est *Præpositus* infultus Ordinis *S. Augustini*, cruce rubea signatum, quos non ita pridem, quidam è prosapia Ducum *Gedruicorum*, in rure suo hæreditario, adscriptis amplissimis possessionibus fundavit: quod nimirum in ea religione olim avum suum paternum, *Beatum Michaëlem* haberet: qui *Cracovia* in *Conventu S. Marci* multis, cum viveret virtutibus claruit, & non sine sanctitatis opinione in eodem

eodem cœnobio, ubi strenuum religionis pugilem se præbuit, è vivis sublatus quiescit. Ad cujus tumulum etiam num quoque variis miracula patrantur, Deo sanctorum suorum gloriam in dies augente. Est & Collegium *Societatis Jesu* Clericorum, pro studiosa juventute à magno illo Heroe *Carolo Chodkiewiczio*, *Crois* erectum. Qui cum ardentissimus veræ pietatis cultor esset, etiam *Cretinga*, ubi sepeliri optabat, *FF. S. Francisci* de *Observantia* magnificentissimum monasterium, ad littus maris extruxit, & divite suppellectili, in vasis tam argenteis, quam etiam aureis, liberalissimè dotavit. Sunt & alia plurima religiosorum virorum frequentia insignia, uti est *Calvaria* conventus *Dominicanorum*, *Virbolovia*, *Lincovia*, *Girovia*, *nis*, *Rostensis*, *Vornis*, *Telsis* atque alibi.

LIVONIA

Ultimo Regno *Polonia* accessit *Livonia* seu *Lieslandia*, regio amplissima, filiginisque & frumenti perdives, pecoribus ac jumentis domesticis omnis generis maxime abundans (quæ omnia deinde fluvij *Dvina* & *Nerva*, ad portus maris, atque inde in *Hollandiam*, *Scoriam* & *Angliam* transmittit) lacubus fluvijisque piscosis, & sylvis ad venationem idoneis referta: in quibus habet ursos, alces, vulpes, lynces, marturos, castores, & omnis generis animalia, quæ ex *Moscovia* veniunt. Siquidem eam ab oriente contiguam sibi habet, & *Nerva* tantum fluvio ab illa

separatur. A septentrione cum *Suecia* regno & *Finlandia* Ducatu, per maris *Balthici* sinum viciniam gerit: ab occidente nonihil *Prussia* adhaeret. A meridie verò *Samogitia* & *Lithuania* jungitur. Extenditurque in longitudinem nonaginta miliaribus Germanicis, in latitudinem verò quinquaginta. Et dividitur in octo territoria, *Lesslandiam* videlicet, *Vickelandiam*, *Curlandiam*, *Semigalam*, *Estlandiam*, *Virlandiam*, *Hariam*, *Gervandiam*que: quæ singula nunc bellis per tot annos favientibus cum *Sueco*, atrocissimè vastata sunt, & à diversis principibus possidentur, hoc est 10. à *Mosco*, *Sueco*, *Dano*, & Rege *Poloniae*, qui præcipuas ibi arces & civitates possidet; habetque in ea septem Senatores ad Consilium regni generale pertinentes, puta *Palatinum*, *Castellanum*, & *Episcopum Vendensem*, *Palatinum* & *Castellanum Parnaviensem*, & *Palatinum* atque *Castellanum Derpaten*. 15. sem, ac præterea vasallum nō contemnendum, Duce *Curlandia* & *Semigalia*, *Riga* totius provinciae metropolis, quam fluvius *Dvina* amplissimus, una cum arce alluit: urbs ipsa muro firmissimo propugnaculisque & turribus densis undique munita; item, vallo inexcusso, tribus ordinibus 20. tormentorum apto, fossisque duabus ex utraque parte circumducta & stipitibus acutis circumsepta: Instrumentisque insuper bellicis, ac tormentis æneis, & compectu copioso, tum militibus stipendiariis, pacis & belli tempore benè provisa. Magnum in ea est & celeberrimumemporium: & quamvis duobus miliaribus distet à mari, na-
ves tamen omnigenæ, facillimè de mari sub ipsa urbis moenia deveniunt & redeunt, Ubi verò fluvius mari illabitur, est arx *Dunamunda* inexpugnabilis, natura oportunitateque loci, duobus à *Riga* miliaribus. In ea omnes naves ex ul-
tramarinis regionibus venientes, merces suas indicare,

tele-

teloniaque persolvere coguntur: iterumque executionitur in *Blokau*, munitio sita medio loco inter *Rigam* & *Dunamundam*. Hæc igitur tam dives atque potens urbs, diversas hæresium Sectas in se continens, moleste ferebat valde, 5. quod piissimus Rex *Societatis Jesu* Clericos illis dedisset, & Collegium pro instituenda juventute in urbe fieri jussisset. Similiter quoque *Pernavia*, *Derpat*, & *Venda*. Quare metuentes sibi, ne cura horum patrum, hæresis ipsorum extirparetur, tempore quo nos cum *Turca* bello gravis-
10. simo in *Valachia* occupati fuimus, concitatis circumvicinis urbibus ad rebellionem, *Sueci* ad se cum exercitu evocarunt, & ut fautorem ac promotorem suæ religionis portis apertis admitterent; unde nobis postea bellum cum ipso difficillimum, non in *Livonia* modò, verum etiam 15. in *Prussia*, simili scelere hæreticis urbibus cum ad se evocantibus per annos aliquot duravit. Quod postea inducijs disreptum fuit, & *Riga* ipsa cum alijs nonnullis maritimis locis, in *Sueci* potestatem mansit. Sunt etiam plurimæ aliæ in hac provincia Urbes & arces optimè munitæ, 20. & ex laterculis omnes penè factæ: inter quas censetur quoque *Kersholmæ*, ad *Dunam* fluxum duobus miliaribus à *Riga* versus orientem sita: ad quam felicis olim & piæ memoriæ, Dux exercituum *Lithuania*, *Carolus Chodkiewiczus*, cum tribus suorum militum millibus, aggressus 25. Marte aperto *Carolus Sudermanum* patrem *Gustavi*, sic eum acie vicerat, ut novem milia cæcorum essent, quatuor autem milia captivorum.

Penes eundem *Duinam* superius procedendo, est arx *Kokenhaufum*, & paulò longius *Volmaria* civitas, & castrum; 30. utraq, similiter clade *Suecorum* ingenti nobilitata: ad istam enim

enim *septem millia* una die transmarinorum militum coësa
fuere: ad istam ultra *duodecim millia* occisa, vix duodecim
horis elapsis. Sequitur *Derpatum* insignis urbs, & arx in
colle munitissima, *Moscoria* contermina, cujus præfekturam,
quod hostis esset in vicinia ipse prædictus *Chodkiev* 5.
cuius gessit, qui & totius *Livonia* Gubernator fuit. Quamvis
alius fuerit provinciae *Derpatensis* *Palatinus*, subditorum de-
fensioni à Rege institutus: sicut & *Venda* atque *Parnavia*. Et
Venda sanè urbs insignis est, & arcem firmissimam habet:
ubi Rex *Stephanus*, *Livonia* à *Mosco* recuperata, *Episcopum* 10.
Catholicum instituerat, quod tota provincia varias hæreses
amplexa, nullum *sacerdotem Catholicum* haberet. Erat ibi
& Collegium *Societatis Jesu*, sed pulsi ab hoste in *Lituaniam*
redierunt omnes; *Episcopus* autem in *Minori Polonia* *Ab-*
batiam Cisterciensium præpinguem *Suloviensem*, susten- 15.
tandi sui honoris causa, à Rege obtinuit. *Parnavia* demum
urbs est egregia ad mare posita, quæ & arcem insignem at-
que benè munitam habet, ac propterea *Palatinum* guber-
nandæ regionis habet, quam similiter *Chodkiev* vi re-
cuperaverat à *Sueco*, coëso in ea firmissimo præsidio. Sed 20.
eam iterum nunc *Sueci* habent. Reliquæ populationes &
urbes possidentur à diversis Principibus: ut *Nerva* cum
portu maris & duabus arcibus firmissimis à *Moscho*; Urbs
Revalia cum portu à *Sueco*: insula *Osilia* à *Dano*; reliquum
quod *Lituania* conterminum est, à Rege *Polonia*. 25.

Et hæc de provinciis coronæ *Polonia* subjectis, de quæ
situ & natura earum; nunc breviter videamus & examine-
mus *Polonorum* ingenia, opes, vires, leges, atque alia quibus
regnum suum firmant, & tantopere libertatem
suam tuentur. 30.

INGENIA POLONORUM.

Ingénia Polonorum sunt aperta & candida, utque *Johannes*
Boterus in suis *Relationibus* inquit, falli quam fallere ma-
gis apti, aminimeque proterva aut pertinacia, sed tracta-
bilia & placida: unde in primis exemplis commoventur.
5. Sunt autem principibus & magistratibus suis satis morigeri &
que omnium provinciarum populi, & ad comitatem, civi-
litatem, benignitatem, & hospitalitatem prompti, ita, ut
ignotos & externos non modo libenter suscipiant hospi-
tio, sed etiam invitent, & omni officio prosequantur: Et
10. non solum ad convivium atque familiaritatem quorumli-
bet faciles, verum etiam ad mores & imitationem eorum,
cum quibus vivunt, externorum præsertim, flexibiles.
Teneram, ætatem litteris addiscendis impendunt, ut *ver-*
nacula & *Latina* lingua legere & scribere sciant: unde ne in
15. medio quidem *Latio* tam multos reperias, cum quibus la-
tinè loqui possis, & ubi tam in *Cancellaria* Principis, quam
in curiis *Parlamentarum*, inferiorumque omnium judi-
cum subselliis causas decidas, & munimenta lingua *Latina*
descripta videas. Adultiores, si plebei sunt, agrorum
20. cultivationi, opificio, aut mercaturæ se addicunt: nobi-
les verò, militiæ, sacerdotio, & ministeriis opulentiorum.
Utrique autem libenter peregrinantur, & earum gentium
linguas ad quas perveniunt, cupidè & facilè discunt. Sunt
enim docilia hominum ingenia, & valent quocunque in-
25. tenduntur: sed tamen alienis inventis perdiscendis ea ma-
gis accommodant, quam ut novi aliquid ipsi excogitent,
& ex

& excellere magnopere ulla re studeant. Nihilominus non defuere nobis insignes *Mathematici, Astrologi, Dialectici, Oratores, Poetae, & Philosophi*; tum *Medici, Jurisconsulti* atque *Theologi*, qui & Rempub & Ecclesiam, ingenio suo atque scriptis illustrarunt. Ac supersunt etiamnum clara patriæ suæ lumina, quorum monumenta, quanquam nondum in lucem prodierunt, laude tamen quam merentur non carebunt.

In opificiis attamen nostrates minus elaborant, sed externis plerisque opificibus antiquitus usi sunt, & utuntur etiam nunc non paucis.

Rem porro familiarem diligentius curare, non ita pridem occœpimus, idque ab extraneis, passim quaestus causa ad nos concurrentibus, concitari: unde velut invidia quadam, parandis divitiis & avaritiæ totos jam nos ita dedimus, ut quod olim *Senatorum* filiarum *centum* marcarum dos fuerat, nunc simplicis alicujus nobilis filiarum (quoniam & mercatoris jam) *centum millium* florenorum dos esse solet.

Et non modo præstantiores genere, exoticis pannis & pellibus utuntur, verum etiam inferiores & plebei ferico, purpura, & auro vestiuntur; passimque jam equos argento exornari, in vasis argenteis comedere, argento altaria etiam in villis et pagis onerare, argentoque, auro, margaritis et gemmis vestiri mos inolevit: nec restat aliud nisi ut aurum & argentum comedamus; Cum majores nostri satis haberent, si ex agris & prædiis suis honestè cum familia viverent, non luxum externorum aut splendorem confectarentur. Unde litium nunc origo & civium assidue discordiæ, Nec rei militaris tanta cura, quanta superiori-

bus

bus seculis existit, cum quisque privatum commodum sectetur, & cupiditate ductus lucrum non gloriam aut famam bonam quarat. Exsistere tamen semper, & etiam nostra hac ætate, multi virtute bellica præstantes viri (de quibus sigillatim, prout & de viris eruditis, scripsimus), ut *Moschovitici, Levenici, Tatarici, Turcici*que expeditionibus, atque hoc ultimo bello *Prussico*, videre licuit. Nec emarcuit vulgo in *Polonis* vigor ille animorum, laudisque bellicæ studium, si modo virtuti sua præmia non deessent,

VICTUS ET VESTITUS.

Victus genti nostræ dapfilior ferè omnibus aliis Europæis, atque ita in mensis ditiorum exquisitus, ut potissimam proventuum suorum partem Magnates, in aromata & vina infumant. Antiquitus siliginei panis, & cerevisiæ ex hordeo aut tritico factæ, promiscuus erat omnibus usus, & quasi quotidianus; nunc jam non elegantiores tantum, sed vulgus etiam ipsum, panem triticeo, atque vino inconvivijs utitur, præsertim in urbibus majoribus, & qui viciniore sunt *Hungariæ*. Et plebs quidem vicana, succidia, vervecina, bubula, vitulina, lardo, lactariis, pisciculis, oleribusque potissimum mensam instruere solent. quarum rerum fora in pagis quoque, apud templa & parœcias festis diebus instituuntur. At urbanis & nobilitati multo delicatior victus, mensæque eorum cum altilibus omnigenis, tum feris animalibus, avibusque & piscibus lautis usque ad luxum interdum onerantur: a-

L

roma-

romatumque diversorum, faccari, vini, confectionum, & aliorum exoticorum condimentorum, aut bellariorum maximus quotidie usus. *Russis* tamen & *Lituanis*, apud quos permagna est apum & mellis copia, mulsum itidem, prout & cerevisia, cum lupulo aqua decoctum, infrequenti usu est, *medonem* vulgo vocant.

Vestium verò genus, neque unum est, neque certum, aut suum cuique ordini, conditioni, ætati & generi hominum; sed prout cuique diviti, aut pauperi placet. Exoticis tamen delectantur ut plurimum nobiles; milites autem potissimum inventores habitum sunt. Sic quum bellum nobis cum *Moscho* fuisset, illorum more latas oblongasque togas, pellibus preciosis, mardurinis, Pantherinis aut zobellinis suffultas, prægrandesque pileos gestavimus. Postea verò quam cum *Turcis* in *Valachia* rem gessimus, equorū ornatus, sagos militares, nonnullasque oblongas, curtas, & astrictas vestes ab illis, atque eorum sociis *Tartaris* desumpsimus. Mox bello in *Prusiam* contra *Suecum* translato, laxiores caligas, coriaceas oblongas ocreas, pallia, atque alia vestium genera, *Germanico* habitui similia, nobis fecimus. Atque sic spatio decennii unius, ter aut quater habitum vestium nostrarum correximus, aut verius corripimus permutando: cum statim licentiā militarem sequuntur qui domi mansere, juniores præsertim, ne dignoscantur, aut certè vilipendantur ab illis, qui alicui expeditioni interfuerunt. Idem sanè faciunt & feminae, atque omnes *Europæarum* matronarum habitus sibi insurpant, & ad suum patrium accommodant, prout cuique, tam diviti, quam pauperi, liber. Communissimè tamen omnes pannis extraneis, puta *Germanicis*, *Flandricis*, *Gallicis*, *Anglicis*, *Hispanicis*, atque *Italicis* utimur; maxima autem pars sericis.

ricis diversorum colorum, & panno aurco. Nec obstat pretium quod è longinquo ista veniant, cum reperiantur nonnulli, qui interdum *sexaginta* vestibus quam preciosissimis pro sua persona comparatis, etiam famulos suos similibus induant, & potissimam partem bonorum suorum in id ipsam impendant, ut splendide cum suo comitatu vestiantur, tam foeminae, quam viri. Ad exornandos siquidem gladios suos, pileos atque equos, non minus preciosis gemmis utuntur & auro, quam & filiae aut uxores ipsorum; quæ clenodis, torquibus, monilibus, annulis, alioque mundo muliebri nimium delectantur. Et vidimus nonnullas sæpius, nec valde divites tamen, totam suam vestem gemmis & lapidibus pretiosis, usque ad talos exornavisse; lex tamen sumptuaria, nescio quo pessimo facta nostro, in comitijs Reipub. non præscribitur cum passim videamus, nimio isto luxu maximas quasvis familias, ad summam deinde egestatem pervenire, cum ingenti opprobrio & dehonestamento majorum suorum. Et non in vestibus modò hunc nimium luxum, & prodigalitatem quodammodo habemus, sed in ædibus quoque & fabricis ligneis, quæ nihil sunt, nisi rogus apte compositus ad comburendum; insuppellectili varia, in convivis & commestationibus; passimque jam laquearia nunc, & in privatis domibus auro teguntur: parietesque ædium non proceres modo, aut principes viri, sed mercatores jam & urbana plebs, pretiosissimis aulæis ac tapetibus vestiunt. Nec in urbibus modo, sed etiam in villis lautius habitare student, *Italorum* ferè opificum opera & industria. Jam autem iter facientes, feminae quidem carpentis, rhedis, cisijs, aut curribus junctis sex equis vèhuntur: mares verò vel iisdem, vel equis potius. Pedestrem incedere per viam,

viam, longiorem præfertim, minus honorificum vulgo habetur. Prodeuntem in publicum nobilem virum iuxta ac foeminam affeculis maribus, foeminam verò etiam puellis pedissequis stipari moris est. Et in eum usum alit quisque domi suæ famulirium pro modo facultatum, quos simili colore vestium, non sine sumptu & luxu vestiri usitatum est. Plebeiis minor est hac in parte cura fastus, atque pomposæ ambitionis, exceptis urbanis foeminis, quæ & ipsæ benè cultæ, & una aut altera pedissequa comitatus incedere student.

10.

NOBILITATIS PRÆROGATIVA.

Populus *Polonus* in equestrem ordinem sive nobilitatem, atque plebem distinguitur primò; deinde in Ecclesiasticum & secularem statum. Nobilitas ad regimen atque defensionem patriæ segregata, plebs ad agriculturam, mercaturam, & opificia; ex utrisque autem ad colendum DEum sacerdotes fiunt. Nobiles antiquitus vocabantur milites, nunc communissime dicuntur Equites, ab equestri militia, cui sunt obnoxii. Habentque multas & magnas prærogativas, quæ partim *Regum* & principum munificentia firmatæ sunt, partim moribus & institutis invaluerunt. Censenturque ii tantum nobiles esse, quorum majores virtutis ergo in eum ordinem electi, gentilitio signo donati sunt, aut qui nunc ipsi hoc meruere virtute sua, & publico Ordinum Regni consensu, militiæ à principe sunt adscripti. Præ-

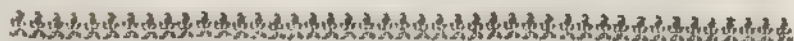
stabi.

stabilius tamen habetur, nobilem natum esse, quam factum. Nasci autem patre simul & matre nobilibus oportet, legitimo conjunctis matrimonio; quia nothi nobilibus quamvis & illustribus orti, non censentur in familiis, neque nobilitatis prærogativis fruuntur. Porro amittitur nobilitas his duobus modis, Principis decreto nimirum, ob admissum dedecus, & atrox aliquod facinus, & sordidi quæstus cupiditate; si quis videlicet desertis militiæ & agriculturæ studiis, mercaturam amplectatur, aut canonicationem artemve aliquam mechanicam exerceat. Est autem pari dignatione omnis *Polonica* nobilitas: nec ullum patritiorum, Comitumque, aut Ducum discrimen; omnes jure æquali & libertate gaudent; omnes una simul *Regem* sibi eligunt, leges in Comitibus per suos *Tribunos* sanciunt, bella vicinis indicunt, foedera cum illis statuunt, tributa imponunt, eundemque pecuniæ modum præscribunt, & omnem penitus Reipub. administrationem in manibus ipsi habent. *Rex* tantum cum *Senatu* judiciis & deliberationibus præsidet, & quæ illi concluderint moderatur, & sua autoritate pondus addit, nomenque tabulis & titulum Regium præscribit. Item, honores & beneficia distribuit, magistratus creat, & bonos præmijs pro libitu, malos verò poenis, non nisi cum scitu omnium Ordinum regni afficit; ne fortè, si ipse vitæ & necis jura teneret, ad tyrannidem prolaberetur. Unde neminem è nobilitate captivare potest, etiam in crimine perduellionis, nisi jure convictum: nec captum capite plecti, nisi sententijs *Senatorum* rogatis; qui iidem sunt ex nobilitate electi, & paribus prærogativis cum illis vivunt. Quare multos ex humili loco ac tenui fortuna videbis, non modo ad mediocres, verum etiam ad summos nonnunquam honores, amplissimasque

L 3

que facultates & opes, *Regum* beneficentia, ob virtutem pro-
 vectos, paucos autē ob scelerum atrocitatē ab illis punitos;
 quod à nobilitate maxima semper honestatis ratio habeatur,
 etsi in summa paupertate. Fraudem facere, promissum fallere,
 pejerare, mentiri, probrosum & infame est: 5.
 & si quid ejuscemodi in probri loco cuiquam objiciatur,
 præsertim ab ejusdem ordinis viro, non tam legibus & magistratuum
 judicio, quam ferro manuque vindicatur. Cum autem *Rex* causas
 & actiones nobilium, per appellationes ad judicium suum devolutas,
 expedire ob occupationes, 10.
 quæ illi semper maximæ, non usquequaque potuisset, consultum
 illi esse volentes justitiæ & rebus suis, eam judiciorum formam,
 non ita pridem adinvenerunt, quæ alibi *Parlamentorum* est,
 apud nos *Tribunal* appellatur: quo singulis annis, ex singulis
 provinciis, omnium consensu, 15.
 tri è nobilitate præcipua eliguntur, & ad loca jam perpetuò
 destinata mittuntur, ut causarum differentias secundum
 leges & statuta decident. Quod cum sit ultimæ instantiæ,
 provocatio ab eo non datur, nisi ex paritate sententiarum
 causa aliqua remittatur ad Comitiam, *Regi* & *Senatui* discuti- 20.
 enda atque determinanda: Cum extra Comitiam, *Rex* fiscali-
 tarum causas cognoscere potest, aut differentias inter tenen-
 tarios in bonis suis regalibus: tum quoque civitatum, oppidorumque
 Regni controversias, quæ jure *Saxonico* utuntur. Quod si *Rex*
 quandoque ab officio suo defleat, 25.
 & vel in judiciis, vel in aliis rebus ac modis, publicas libertates
 suorum opprimere aspiraret, autoritate *Senatoria*, qui ad hoc
 attentandum juramento sunt obligati, & per vices in Regia
 manere tenentur, facile prohibetur: sæpiusque illi acerrimè
 sententias dicunt, cum de Re- 30.
 pub. de-

pub. deliberant, & *Regem* imprudentius regnantem ob-
 jurgant, atque sic uno consensu sanctissima majorum
 instituta & communis patriæ charissimas
 leges, ad extremum vitæ de-
 fendunt.

LEGES ET STATUTA.

LEges olim Poloni scriptas nullas habuere, sed ab
 origine imperij, usque ad *Casimiri Magni* tempora,
 jus omne in Principis arbitrio erat. Licetque ante
 ejus tempora, & Christiani jam per longam ætatem fuif-
 sent, & literarum scientias optimè callerent, ut passim in
 10. *Senatu*, & magistratibus tam secularibus quam spiritualibus
 reperiuntur. Doctores legum & artium magistri, prout in
 veteribus munimentis cuique videre licet: Nusquam tamen
 lex aliqua aut statutum Principis scripto promulgabatur,
 15. sed moribus tantum & consuetudinibus antiquis regnum
 administrabatur: lites verò & causæ privatorum, arbitrio
 bonorum virorum determinabantur, qui Principis jussu,
 provinciarum judices erant. *Casimirus* itaque *Tertius*, ob
 prudentem regni administrationē, *Magnus* cognominatus,
 20. primus ipse & nobilibus leges certas scriptas dedit: & ur-
 bice plebi, jura à vicinis *Saxonibus* accipere ex facili permi-
 sit, quod assiduis supplicationibus *Germanorum*, qui passim
 tum in *Poloniam* habitatum lucri causa veniebant sollicita-
 retur. ut similem patriæ suæ urbium administrationem
 25. haberent. & inter *Sarmatas* jurium ignaros, *Consulum* & *Ad-*
versariorum honore, advenæ eminerent. Atque hinc mo-
 in va-

invaluit, ut omnes *Polonia* civitates, in hodiernum jure *Saxonico* (quod vulgo *Magdeburgense* vocatur, quia ex illa metropolitum *Saxonia* urbe fuit allatum) tum *plebiscitis* quælibet propriis, & *Constitutionibus Regis* utantur. Nobiles autem, tam ad regimen politicum, quam ad privato-
rum causas determinandas, *jus peculiare* suum habent: partim à *Regibus* superioribus, qui post *Cazimirum Magnum* usque ad ætatem *Sigismundi Augusti* inclusivè regnarunt, vigore legis traditum; quod volumine singulari à viris doctis complexum, *Statutum Regni* vocatur: partim quod recentioribus & nostris jam temporibus, ipsimet sibi in Comitibus publicis, approbantibus tamen *Regibus* cum *Senatu*, conscripserunt, & vocantur *Constitutiones*. Quæ pro rei & temporis exigentia, sæpius immutantur, abrogantur, aut reassumuntur, omnes ex æquo provincias regni obligando, licet nonnullæ jura sua *pragmatica* habeant; præsertim *Lituania* & *Volhynia*, quæ in decisionibus causarum propria statuta sua observant; tum *Prussia* quoque, *Ducalis* juxta ac *Regia*, quæ omnis ferme *jure municipali* utitur, quod vulgo *Culmense* vocatur, tribus civitatibus exceptis, *Elbinga*, *Brunsb erga* & *Fraumburgo*, quæ *jus Lubecense* amplectæ sunt.

REGIMEN POLITICUM.

Polonia regimen est compositum de tribus primis & simplicibus Rerumpub. formis, quæ vel *unius*, vel *paucorum* imperio, vel *multorum* omnium ve quadam æqua-

æquabilitate juris continetur. Habemus siquidem *Regem*, non successione, sed electione creatum, qui est absolutus executor legum in Comitibus factarum. Habemus *Senatum*, è præcipua nobilitate selectum & ad custodiam earundem legum deputatum. Habemus *Municipales Nuncios* liberis uniuscujusque provincie suffragiis electos, & ad statuendas in Comitibus leges, velut *Tribunos* aliquos designatos, qui & *Regis* potentiam, & *Senatus* nimiam auctoritatem restringunt.

10. Et sic unanimi omnium studio, certis sanè iisque angustis finibus, regia potestas, in sacrum & equestrem ordinem, & utrique subjectos homines, atque bona, circumscripta est. Ac in sacerdotes quidem, jam inde ab initio susceptæ religionis Christianæ, *Rex* nihil prorsus juris habet. De equitis verò capite & fama, non nisi in comitijs cum *Senatu* judicat: certis aliquot causis exceptis. *Senatus* verò & *Tribunus*, inconsultis, neque bellum cuiquam facit, uti supra diximus, neque foedus publicè cum quoquam icit, neque tributa, vectigalia ac telonia nova instituit, neque leges novas scribit, aut monetam signat, neque alienat quicquam de bonis regni, neque transferit quemquam in ordinem equestrem, neque rem ullam majorem ad Rempub. pertinentem statuit aut facit. Benè autem ipse *Episcopos* & *Abbatas* nominat, *Palatinos*, & *Castellanos*, *Marschalescos*, *Cancellarios*, *Thesaurarios*, *Ducesque* militiæ creat, redditus coronæ dispensat, & præfecturas distribuit, Comitibus indicit, magistratusque omnes & iudices eligit. Denique universos Rempub. honores, solus prout illi placet & libet confert: habetque in manu omnes modos remunerandi, beneficioque afficiendi quoscunque voluerit.
- M
- Porro

Porro *Senatores* qui *Regi* adhibiti sunt, ut & consilia actionesque ejus ad salutem Reipubl. & judicia ad iustitiam & æquitatis trutinam dirigerent, numerantur ex omnibus provinciis collecti, tam spirituales, quam seculares, *centum quinquaginta*. Namque *tres* noviter addidit *Vladislaus IV.* puta *Episcopum Silesiensem, Palatinum & Castell. Czernech*, suntque ordinis *quadruplicis, Episcopi, Palatini, Castellani, & Officiales Majores*, qui omnes jurati ad hoc Collegium & ad Consilium admittuntur. Et perpetuum est hoc munus quoad vivit quisque, certis annexum honoribus & magistratibus, partim Ecclesiasticis, partim profanis abrogari verò nemini potest, nisi per maximam vel mediam capituli diminutionem, hoc est libertatis civitatisve sive nobilitatis & bonæ famæ amissionem: aut si quis alium magistratum honoremve adeptus sit majorem, quem eum prior tenere jure non possit. Sunt autem *Archiepiscopi* duo, *Gnesnensis & Leopoldensis*. *Episcopi* quindecim: *Cracoviensis, Enjaviensis, Vilnensis, Poseniensis, Plocensis, Warmiensis, Præmislensis, Samogitia, Culmensis, Chelmensis, Kiovienensis, Luceoricensis, Camenecensis, Vendensis* atque *Smolensensis* noviter fundatus. Qui omnes, quo ordine nunc à nobis enumerari sunt, etiam perpetuo servant in *Senatu*, dicendaque sententia, & in publicis celebratibus. *Palatini* triginta quatuor: *Cracoviensis, Poseniensis, Vilnensis, Sendomiriensis, Calisiensis, Trocensis, Siradiensis, Lanciciensis, Brestensis, Kiovienensis, Inowodolaviensis, Rusfia, Volhymia, Podolia, Smolensensis, Lublinensis, Polorensis, Belzensis, Novogrodensis, Plocensis, Vitebscensis, Massoviæ, Podlachia, Ravensis, Brestensis, Culmensis, Msculavienensis, Marschburgensis, Braslaviensis, Pomerania, Mucensis, Vendensis, Derpatensis, Parnaviensis, Cernieboviensis*, noviter à *Vladislaus IV.* institutus, *Capitaneus Samogitia*, qui solus

ex omnibus omnium provinciarum & districtuum præfectis, *Senatum* ingreditur. *Castellani*, tam majores quam minores, numero *octuaginta septem*: *Cracoviensis* (qui omnes *Palatinos* antecedit, primumque locum post *Episcopos*, inter seculares *Consiliarios* capit) *Vilnensis, Trocensis, Poseniensis, Sendomiriensis, Calisiensis, Vainicensis, Gnesnensis, Siradiensis, Lenciciensis, Samogitia, Brestensis, Kiovienensis, Inowodolaviensis, Leopoldensis, Volhymia, Camenecensis, Smolensensis, Lublinensis, Polorensis, Belzensis, Novogrodensis, Plocensis, Vitebscensis, Cernensis, Podlachia, Ravensis, Brestensis, Culmensis, Msculavensis, Elbingensis, Braslaviensis, Gedanensis, Minscensis, atque Cernieboviensis*. Et hi dicuntur majores, quia cum cæteris *Senatoribus*, tam Ecclesiasticis quam secularibus, ad omnia etiam secretissima consilia admittuntur. *Minores* verò non item, & sunt isti: *Sandecensis, Medirecensis, Vulticensis, Bięcensis, Rogosnensis, Radomienensis, Zawichonensis, Lendenensis, Stremensis, Zarnoviensis, Malogofiensis, Vilelunensis, Præmislensis, Halsiensis, Sanocensis, Chelmensis, Dobrinensis, Polanecensis, Præmetensis, Criviniensis, Cernieboviensis, Naclensis, Rospiriensis, Bięcboviensis, Bidgostiensis, Brasniensis, Crusvicensis, Osvecimensis, Camenensis, Spicimiriensis, Inowodensis, Corvaliensis, Sanocensis, Sochaczoviensis, Varsoviensis, Gostinensis, Vinnensis, Raciolensis, Sieproensis, Visogrodensis, Reginensis, Zacrociensis, Ciechanoviensis, Livenensis, Slonscensis, Lubaczoviensis, Conariensis, terra Siradiensis, Vendensis, Derpatensis, Covariensis, & Parnaviensis, terra Lenciciensis, Conariensis, terra Cjaviensis*. Hos sequuntur deinde *Officiales Regni Majores decem*: *Marschalcus Regni Poloniz supremus, & Marschalcus Regni Curia; Marschalcus Magni Ducatus Lithuaniæ Supremus, & Marschalcus Curia Magni Duc. Lith. Cancellarius Regni Poloniae, & ViceCancellarius: Cancell-*

cellarius Magni Duc. Lit. & Vice-Cancellarius. Thesaurarius
denique Regni *Polonia*, & *Thesaurarius* Magni Ducatus *Lithuania*.

Palatini dicuntur, veterum Romanorum more, *Duces* *sarapiarum*; unde munus quoque eorum apud nos *idem* est, esse duces copiarum districtuum suorum, in expeditionibus bellicis. *Castellani* vero à *Castello* sive oppidis, quæ singuli singula habent attributa, sic appellantur; & sunt quasi *legati* *Palatinorum*. *Ductores*que & *presides* nobilitatis sub suo quisque *Palatino* sunt autem in *Palatinatu* uno aliquando plures *Castellani*.

Officiales demum regni, ab *officiis* & functionibus quibusdam publicis, quibus funguntur, ad universam *Repub.* pertinentibus, hanc sumunt communem appellationem. Sed sunt & alij *officiales* extra ordinem *Senatorum* *positi*, trifariamque divisi: alij qui totius *Regni*, aut Magni Ducatus *Lithuania* *officiales* dicuntur, ut *Exercituum Generales*, *Reverendarii*, *Pocillatores*, *Dapifers*, *Vexillifers* ceteriq; similes; alij *aulæ Regiæ* *officiales*, ut *Camerarius*, *supremus*, *Præfecti* & *Vicepræfecti*, *Stabuli*, *Culina*, *Currum*, *Venatores*, *Secretarii*: & alij denique *districtuum*, seu provinciarum *Officiales*, ut *urbium præfecti*, *Judices*, *Gladifers*, *Quæstores*, *Tribuni*, alijque plures quos *terrestres Officiales* nuncupamus, qui certas suas functiones habent, in sua quisque *sarapia* seu tractu, vel ut vulgo loquuntur, terra: quarum quælibet olim, discripto in multos dominatus regno, suum Ducem habuit.

Omnes autem isti tales, solius *Regis* arbitrio creantur, & è sola nobilitate, qui deinde ad *Senatorum* dignitates assumuntur; quorum etiam opera *Rex*, prout illi visum fuerit, utitur.

utitur in legationibus, in commissionibus, in sinibus regundis, in contributionum publicarum exactionibus, in militia, & id genus munij publicis.

Atque ita potentissimus quamvis *Rex Polonia* sit, & supremus omnium coronæ subiectarum provinciarum Dominus, tamen secundum legem & *Senatus* præscripta vivere tenetur: Regnumque ipsum amplissimum, licet regio imperio gubernatur, nobilium nihilominus vigi-
lantia & libertate, tam *regis* majestas, quam *Senatus* auctoritas quodammodo temperatur, intraque æquitatis terminos omnes ordines regni, cum ipso Rege continentur. Et cum omnibus eadem sit perpetua & constans tuenda publicæ libertatis, & propagandi imperij voluntas, nihilominus regiam majestatem sic cuncti reverentur, amant, & honorant, ut injussu illius nihil pemeus in *Repub.* faciant, pro eius autem incolumitate & gloria, vitam ac possessiones privatas omnes effundere sint parati.

VASALLI.

Tres præcipui *vasalli* sunt Regni *Polonia*: *Dux Prussia*,
Dux Curlandia, & *Princeps Valachia*. Duo illi hæretici sunt, *tertius* iste *Scismaticus*. Qui omnes etiam si Regem, tanquam regni feudatarij superiorem agnoscant, & honoraria, pensionesque debitas, in signum subjectionis, statis temporibus præsentent; non sunt tamen viva
membra regni. ut ceteri incolæ *Polonia*; non veniunt
ad

d *Comitia Regni*, ut *Principis Consilarii*: non habent *suffragia* in electione Regis: nec partem in *gubernatione regni*: nec pro dominis naturalibus habentur, sed pro extraneis, sicut verè sunt, quia deficiente in illis prole mascula (*Valachia* excepta) principatus illi ad Coronam directè, tanquam membra ad suum corpus adiunguntur. (uti nuper imè adjuncta est illa pars *Pomerania*, ratione cuius *Duces Stettinenses* Homagium Regibus *Poloniae* præstabant.) Unde *subditi* ipsorum, nunc etiam in causis gravioribus, ad Regem tanquam ad supremum Dominum & iudicem recurrunt; nec possunt tyrannide opprimi à suis Principibus. Non item jam *Moldavia* seu *Valachia* populi, quia Princeps ipsorum *Turcam* potius supremum Dominum recognoscunt, non, ut antè, *Polonum*; cuius modo maiestatem tantum venerantur, et velut potenti vicinis, statis temporibus honoraria mittunt. Olim tributum directè persolvebant, & à Rege investiti jurabant in verba ejus: nunc à *Turca* absolutè Principatus insignia, & corporis custodiam habent. Quamvis fœdere æquo inter *Polonos & Turcas*, etiam ante bellum *Chosimense* in pacem mutuam sancito, differtis verbis caveretur, ne provinciam illam cuiquam *Turcarum* Imperator unquam, præter *Poloniae* Regis voluntatem committeret: ut què is, qui eam obtineret, Regi quoque *Polonia* fidelis esset,

RELIGIO

C *Christianam religionem Polonia* gens, abjecto semel im-
pio demonum cultu, septingenta circiter jam annis
con-

constanter retinet, religiosequè colit; hæreticarum novationum insolens & impatiens, avorum nostrorum ætate, quando *Husius & Viclefius* virus suum in *Boëmsa* diffundebant, Sed postquam *Lutherus*, cum aliis suæ farinæ hominibus, patrum nostrum memoria, per totam *Germaniam* zizania disseminavisset, quæ nobis vicina est, & commercia ferè quotidiana nobiscum habet; prætextu seu verius abusu libertatis, nescio quæ non pestes *Poloniam* invaserant, infecerantquè mentes hominum nostrorum, ut per annos 10, complures diversi diversa de religione sentirent, & quisquè se iudicem & interpretem scripturarum putaret. Sed nunc iterum D^eo bono favente, in toto Regno *Poloniae* religio Catholica præcipua est: nec in *Senatum* admitti, aut ad minora subelha vocari quisquam potest, nisi Romanæ 15, professionis. Et majores nostri, tantæ pietatis statim à recepta fide fuerunt, ut *Ecclesiarum* Antistites in *Senatu* locum, eumque primum habere voluerint, ut omnibus consiliis adhibiti præsentibus, diligenter pro suo munere animadverterent, ne quid in legibus, aut moribus populi contra 20, *Ecclesiae* sancita peccaretur. Eandemque ob causam etiamnum *Tribunaliis* judiciis seu *parlamentis*, minoris Ordinis mystas, è singulis Cathedralium Capitulorum Collegiis, piissimi Reges interesse iusserunt, sanctioribusque curis Regni & scripturis, prisco more, vel maxime tum, 25, cum pertinacissimi hæretici, Antistites è *Senatu* eicere conarentur, cum maxima potestate præfecerunt, ita ut & *Cancellarius & Pro-Cancellarius* munus, alternatis vicibus penes *Episcopos* maneret. Majorquè *Secretarius* Regni semper ex *Ecclesiasticis* esset; frustra reclamantibus adversariis fidei 30, qui sub extremam ætatem *Sigismundi Augusti* Regis sapientissimi, & potissimum inter regnorum tempore, nimi-

um invaluerant: Cœterum diligenti vigilantia sanctissimorum Præfulum, sapientiumque Regum studio (maximè verò pietate Divi *Sigismundi III.*) vix non omnes jam eradicati fuerunt. Verum *Gracani* ritus homines, in *Russia & Lithuania*, passim legibus antiquis tolerantur, sicut & *Armeni*; partim Pontifici Romano per obedientiam subiecti, partim non; qui Episcopos suos, & complures Abbates habent; & ritibus atque institutis Ecclesiasticis magis, quam dogmatibus religionis à nobis dissentiunt. Sunt quoque & *Hebræi* passim in toto regno, & *Scythæ Mahometæ*. *10.* *Armenii in Lithuania & Volhynia*, qui suos quoque ritus & superstitiones habent; sed qui neminem à fide Catholica avocant, aut malo suo exemplo inficiunt, ut assolent Hæretici. Fides igitur Catholica in toto Regno præcipua habetur, magnusque ut par est, omnibus sacerdotibus honor habetur, *15.* solo sacerdotii nomine; & omnes Romanum Pontificem, ut summæ sedis Episcopum, ut omnium Episcoporum patrem, ut universalis Ecclesiæ caput, ut Apostolicum reverenter agnoscunt. *20.*

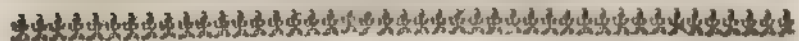
OPES.

NEque magnæ, neque contemnendæ sunt opes *Polonorum*, sed tales ut omnes bellorum expeditiones hæcenus suismet redditibus peregerint, sumptusque quosvis maximos in coronationes, nuptias, aut sepulturas Regum suorum, ære proprio exsolverint, nullius

litus vicini populi auxilio egentes. Et quàmvis nonnulli Reges nostri, ob nimiam prodigalitatem suam, foederatorum aut cognatorum Principum pecuniis, ad privatas suas necessitates aliquando usi fuerint; nusquam tamen, vel in maximis necessitatibus, Respub. extraneorum emendicabat opem, aut mutuabatur aurum, etiam tum, cum nondum ipsa pecuniam signaret. Olim enim proprium non habebant nummum *Poloni*, sed externis, & maximè *Boëmicis* usi sunt aliquam diu, quod metalla minus nota essent nobis. Primus *10.* *Cazimirus Magnus* æs & argentum signari iussit, postea tandem sero *Alexander Rex*, *Sigismundusque Senior* aureos nummos eaderent; quorum imitatione Rex Serenissimus modo & argentum, ad exemplum *Germanorum*, & aurum bonitate & pondere *Ungharicorum* signari iubet. Sed utriusque *15.* pretium sexuplo ferè crevit, quàm fuit avorum nostrorum memoria, ut signari cœperat; partim propter luxum & crebriorem auri usum, exportationemque ad externos; partim propter deteriores reliquam monetam, cum ponderis diminutione, tum æris admixtione. Per magnus est *20.* autem nunc apud nos usus externæ monetæ, sed aureæ atque argenteæ tantam, quæ pro mercibus undeliber importatur: quanquam commutatione mercium permulta peraguntur. Exportantur autem è *Polonia* filigo, triticum hordeum, avena, milium, papaver, pulres diversæ, *25.* atque legumina, lana, linum, canabes, lupulus, coria, sebum, alutæ, mel, cera, succinum, pix, cinis, mali, afferes, cœteraque materies fabricandis navibus, & ornandis domibus apta. Item sal, cerevisia, vitriolum, nitrum, lazurum, coecus, æs, plumbum, ferrum, cuprum, orichalcum, *30.* cum, carbonēs terrei, vasa vitrea, equi, boves, vervecēs, porci, lardum, aliaque innumera, quibus vicini & etiam trans-

transmarini populi à nobis inuigent. Et à quibus vicissim ad nos importantur: panni sericeis, aurei, lancei, lineique subtiliores, aulæ, tapetes, & alia parietum, equorum, & hominum ornamenta, quorum opificià minus exquisita sunt apud nos, licet non desit materia, & aliis gentibus suppeditetur. Importantur etiam margaritæ, gemmæ, pelles præciosæ, husiones seu moriani, halcees, & alia fassamenta, & vento vel sole durati pisces marini. Ad hæc argentum, aurum, stannum, & chalybs, cum facta, tum infecta: vina demum & aromata, & varia eduliorum condimenta atque cupediæ, sine quibus bene posset stare patria nostra, si ad veterum *Lacedæmoniorum* rigorem ordinata esset. Cum itaque plures merces nostras mittamus extra regnum, quam indigeamus externis, eisque non tam ad necessitatem, quam ad luxum spectantibus, consequens est, ut non penitus inopes dicamur, respectu aliorum *Europæorum*, qui & mercimoniis, & opificibus diversis, & metallorum abundantia, & æconomix demum diligenti administratione, multò nos

antecedunt. 20.

MILITIA.

Quia suis rebus contenti, nusquam bella offensiva vicinis populis *Poloni* inferimus, nisi fortè prius læcessiti ab illis: idque potius ad ulciscendum iniurias, recuperandumque ablata, quam ut invadamus possessiones eorum, & dominemur illis. Ideo & militiam quo-

quod nostram, defensionem verius patriæ aptam habemus, quam expugnationem urbium alienarum, fortissimorumque propugnaculorum, qualibus vicini nostri confinia sua à nobis muniunt: proindeque exercitus nostri majori ex parte equitatu constant, qui è præcipua nobilitate est, ut in campos apertos excurrant, procedantque obviam venienti hosti, priusquam ille fines nostros attigerit. Pedites autem paucos habemus, eosque è plebe omnes, non ita ad pugnam, quam ad labores castrenses evocatos, ut nimirum fossas dum opus fodiant, vallum excitent, pontes construant, vias sternant, tormenta & impedimenta bellica conducant, atque demum castra ipsa custodiant. Quod si verò oppugnationem loci alieni meditamur, tum è *Germania* aut *Ungaria* mercenarios nobis pedites adducimus, qui sunt exercitiores nostris. Equitibus autem semper contenti sumus nostris; qui, si generali edicto ex omnibus provinciis, ad propugnandam patriam evocati sunt, extra fines regni, ultra quinque milliaria procedere non debent: Si autem procedere necesse sit, tum statim in Comitibus quæ semper bellum præcedere debent, militem stipendiarium decernimus. Qui quidem cum è præcipua nobilitate conscribatur, ita in pugnis solet esse animosus, ut in maximis etiam periculis sese non deferat, neque animum despondeat: & ut audaces fortuna juvare consuevit, validissimos hostium exercitus, exigua suorum manu in campis adortur, & sæpissime vincat. Sic sub *Rege Sigismundo I.* (ut hic vetustiora omittam) *Lesniowices mille quingentis* hastatis, quadraginta *millia Moschorum* aggressus, in fugam omnes vertit, & novem circiter *millia* ex illis occidit. Sic *Beratinus* filius, militer *duobus millibus* equitum, *tredecim millia Moschorum* adortus, miraculosam ex illis victoriam reportavit, septem

millia occidit, & tormenta bellica omnia ademit. *Camenest* in sex millibus suorum, viginti quinque millia *Tartarorum* in acie prostravit. *Tartarus* quatuor millibus viginti duo millia *Turcarum* atque *Alachorum* occidit, & quinquaginta duo tormenta bellica accepit. Sub *Augusto* autem Rege *Sigismundi F. Radzivilius* septem millibus ad *Sam. triginta Moschorum* millia delevit, & arcem ipsam die eadem expugnavit. Et *Sapicha* quinque millibus *Vendami* defendit, & viginti quatuor *Moschorum* atque *Livonum* millia una acie prostravit. Sub *Stephano* deinde Rege, *Zborovius* non integris duobus millibus, totum rebellium *Danese* & *10* *norum* exercitū, ex transmarinis populis conscriptū, una die delevit, & præter captivos, ultra octo millia cœsorum in acie numeravit. Denique sub auspiciis *Devi Sigismundi III. Zamoscius* non totis sex millibus, Archiducem *Maximilianum*, circiter octo decem millia in castris habentem, non tantum devi-
cit, sed & ad deditionem coëgit. *Cazigerejum Scythum*, cum septuaginta millibus in *Poloniam* tendentem, in campis *Cicora*, tribus millibus suorum, ita retudit, ut multis millibus in acie amissis, statim in *Tauricam* suam rediret. *Chodkiewiczus* verò, tribus millibus *Succum* in *Livonia* adortus, novem de 20
ejus exercitu ad *Kircholmam* occidit, quatuor millia captivorum habuit. Similiter tribus millibus equitum *Zelkœvum*, octuaginta *Moschorum* millia inopinatò ad *Elusintam* aggressus, omnes statim in fugam vertit, & tres *Germanorum* legiones in eodem hostili exercitu captas cum Duce suo, *Comite 25*
de Pontibus, ad Regem, *Smolenscum* duxit. *Kontespolcius* quoque nuperrime in *Prussia*, quinquè equitum cohortibus, novem millia *Gustavum* ad *Stamā* habentem, audacter aggressus, cœcis ultra millia, in fugam cum turpissimam vertit, & omnia tormenta bellica illius accepit. Et ad *Amerstinum* in 30
Romerania, duas ejus legiones naquis, manibus non consertis, adde-

ad deditionem statim coëgit, cum non ex integro duo millia equitum secum haberet, peditem omninò nullum.

Sic nostri semper hostis quamvis validissimi impavidè, quem campestri prælio, licet exiguis copiis impares alacris, ter adoriuntur. Et sunt equites ipsi quasi in quadruplici differentiis pedites in duplici. Ex equitibus, alii sunt graviorum armatura, & alii levioris; & qui gravioris armatura dicuntur, alii sunt *hastati* & vulgo *Hussari* vocantur, & alii *Sclopetis* tantum armati, & vocantur *Harcabuffers*: utrique autem isti, 10. ferreis thoracibus atque galeis sunt vestiti. *Levioris* deinde armatura alii *sclopetis* oblongis, alii autem pharetris & lanceis brevioribus sunt armati; & utrique loriceis induti, atque communi nomine *Cosachi* appellati. *Pedites* verò, alii vocantur *Haiduci*, qui sunt à *Polonia*, aut *Hungaria* con-
15. scripti; alii *Cosachi Zaporosenses*, qui è partibus *Ruthenice* vicinis *Scythia*, ultro nomina dant militum, & ducem suum proprium disciplinamque castrensem habent. Omnes autem isti, frameis incurvis seu acinacibus, & *sclopetis* oblongis in prælio utuntur: nisi quod illi priores unifor-
20. mi vestium colore à Rege donantur: isti, rudi panno texti, equos singuli ferè atque currus habent, quibus deinde castra sua muniunt, & in præliis loco aggeris aut sepimentorum, contra potentiam hostis utuntur. (Sed hæc sufficienter in Equite *Polono* ad *Urbanum VIII. Pont. Max.* perscrip-
25. ptimus) proque occasione & necessitate, partim in equis, partim pedes pugnant; partim denique naviculis suis consensis maria pervolant, & *Turca* ditones infestant. Ut igitur omnis ferè equitatus noster (præter *servos*) è nobilitate est, sic totus peditatus è plebe, præter cohortium duces: &
30. præfectos *Haiducorum*. Nam *Cosachorum Zaporosensium*, uti centuriones, & *Chiliarcha*, sic & *Dux* ipse, quem è medio sui
N 3 eligunt

eligunt, *plebejus* est; modo artis bellicæ peritus sit & fortunatus, alias deponitur statim, & alter illi surrogatur. Quæ sequentes, terra & mari *Scythas Tauricanos*, atque *Turcas* assidue bello laceſſunt & maximas de illis ſœpiſſimè victorias referunt, adeo ut jam aliquoties *Conſtantinopolis* nostra ætate trepidatum fuerit.

VIRE.

Polonia vires & numero & natura ſunt tales, ut pauca Europæ regna eas æquent, nullum verò ſuperet; & ſi ordo, qui eſt animarum rerum, melior apud nos eſſet, procul dubio apud nos, cunctos occidentis populos ſuperaremus. Cum enim ad potentiam & firmitatem cujuſque ſtatus, requiratur numerofitas virorum bellicoſorum, abundantia comæatum, pecuniarum magnitudo, armorum ſufficientia, & frequentia munitionum; nullum proſus ex prædictis conditionibus, debite & convenienter habemus, quamvis ſingulas, præ aliis gentibus, excellentiori quodam modo poſſideamus.

Et quantum ad viros bello aptos, & militiæ peritos: certum eſt Regem *Poloniæ*, poſſe *ducenta equitum millia* habere absque ullis ſtipendiis, & oneribus publici ærarii: quorum quilibet ſumptu proprio, vel eo nomine quod nobilis ſit, militare tam diu teneretur, donec vel bellum finiatur, vel à Rege in hyberna omnes dimittantur. In tanta igitur nobilium multitudine, quæ præter armorum tractionem, aliam profeſſionem non habet, quid mirum ſi *duces* bellorum

ali un-

aliunde non quaeramus? & optimos imperatores internos habeamus? Habituri multo plures & excellentiores, ſi virtus unumquemque, nondivitiarum aut veruſtas familiarum, ad dignitates & officia Reipub. promoveret; ſed quia pauperem eſſe, vitio ſeculi probroſum eſt, ideo pauci in magiſtratiſbus præſtantes, pauci militia clari; Illaque ingens nobilium equitum multitudo, quam diximus, ob malum Reipub. regimen, nullatenus ſimul convenire contra hoſtem poteſt; nam aliter nudarentur provinciæ, contermi-

10. næ potentibus vicinis, quas unque cuſtodire oportet, cum militem in urbibus præſidiarium nullibi omnino habeamus, qui impetum ſupervenientis hoſtis aliquomodo reprimere poſſet, præter paucas cohortes in *Ruſſia*, quæ excubant à *Scythis*. Jam autem hoſtes undique potentes &

11. parum fideles habemus, *Turcam*, *Scytham*, *Moſchum*, *Suecum*, & *Germanicam* nationem; quæ licet variis ſœderibus, & toties iteratis affinitatibus nobiscum juncta ſit, ſemper tamen Principes eorum inhiant Patriæ noſtræ, & in omnem occaſionem ſunt intenti.

20. Benè tamen poteſt, relictis ad cuſtodiam provinciarum aliis, *centum equitum millia* in caſtris Rex *Poloniæ* habere; ut & *Vladislaus* olim *ſagellonus*, contra *Pruficos Crucigeros*, ad *Grunewaldum* habuiſſe legimus, cum nondum coronæ *Poloniæ*, *Prufiæ*, *Pomeraniæ*, *Carlandiæ*, *Livoniæ*, atque *Samogitiæ* populoſiſſimæ provinciæ, junctæ fuiſſent. Contra eodem

25. *Tenentes*, filius eius *Laſzarus*, præter *Ruſſos* & *Lithuanos*, ex ſola tantum *Polonia*, *ſexaginta equitum millia* ad *Chyminiam* duxerat. Huius deinde, filius *Joannes Albericus*, octuaginta nobilium millia, ex *Polonia* & *Ruſſia* ſolum, contra *Stephanum*

30. *Palachia* Principem collegerat. Frater verò illius *Sigismundus*, ex provinciis Magni Ducatus *Lithuanie*, quinquaginta duo

millia

millia contra *Moschum* ad *Orsam* conscripserat, cum *Livonia* nondum nostri juris fuisset, & *Carlandia*, quæ nunc ad Ducatum *Lituanie* pertinent. Itemque centum millia ad *Leopolim* habuerat, cum in *Valachiam* moverit, nulla satrapia *Lituanie* in commilitum evocata, præter aulicos, & voluntarios, qui ultro Regem suum comitabantur. Similiter ejus filius *Sigismundus Augustus*, paucis à *Russia* stipendiariis, cum Duce *Nicolao Meleto* evocatis, quum in *Livoniæ* contra *Tentones Marianos*, *Lutheri* hæresim tum amplexos, expeditionem sumpsisset, centum & viginti millia armatorum, è sola *Lituania*, eique adnexis satrapiis habuit. Jam autem nostra ætate, octuaginta millia armatorum bello civili ad *Sandomiriam* censebantur, cum nihilominus potior pars regni quiesceret, nec sumerent arma contra Regem provincie, nisi procures quidam; è quorum ordine pars major, aut certè sanior Regi ipsi adhærebat. Et bello nuper cum *Turca* durante, cum *Divus Sigismundus III*, generalem nobilitatis expeditionem edixisset, vix tres aut quatuor satrapie ad *Leopolim* convenerant, & jam numerus ad quinquaginta millia (cum comitatu regio, qui pedites Germanos complures secum mercenarios duxerat) ascendebat: quid si omnes regni provincie, uti fuerat imperatum, convenissent?

Sed in ista multitudine duo desiderantur, quæ in bellis gerendis maxime sunt nocivæ: Celeritas nimirum, & obedientia; quia & tarde nobiles sub signa conveniunt, Comitibus primo tot hebdomadas celebratis, sine quibus bellum edici non potest: & difficulter ab œconomia sua, uxoribus, atque liberis divelluntur, usque tertium edictum expeditionis bellicæ, prava consuetudine expectantes. Cùmque jam ad locum designatum convenerint, tum se unitos & armatos animad-

advertentes, aut contra Regem aut contra Senatum tumultuantur. Vel etiam interdum Reges ipsi tardius in expeditionem procedunt, & mora tempus elabi ultro patiuntur; ne vel à nobilitate ob malum regimen exagitentur; vel prætensioni illorum, cum diminutione suorum reddituum, aliquid tribuant. Unde incommoda ista Respublica prospiciens, stipendiario milite ordinariè bella peragere consuevit; generalem autem nobilitatis expeditionem, in ultimum tantum casum reservavit; ut, si vel tributa non sufficerent, vel hostis ira potens esset, ut ei resistere conscripto milite Generalis belli nequiret, tum ad generalem omnium nobilium expeditionem, tanquam ad ultimum remedium confugiendum putarent. Prout nuper præterito bello *Turcico* faciendum censuerunt; cum barbarus exercitus ferè millium exercitum in nos duceret, Generalis militie cum septuaginta millibus stipendiariorum, extra limites regni in *Valachiam* præmissus fuerat, ut cum obvius exciperet: Rex autem ipse confiniis quasi, ad *Leopolim* nobilitatem convocabat, quibuscum suppetiatum, præmissis exercitui cum filio, ire debuerat. Et si tum celerius, uti decretum erat in Comitibus, supervenisset, profectò maiores longè progressus belli fecisset, majoremque sibi ac suis gloriam apud posteros paravisset.

Quo autem in ejusmodi expeditiones paratior nobilitas fieret, statutum est jam dudum publico Comitiorum decreto, ut prima post paschatis festum Dominica, in singulis satrapiis lustratio in armis fieret, & quisque Palatinus suorum provincialium nomina in tabulas referret. Quod tamen, æquè ut & alia instituta patriæ, aut penitus negligitur, aut certe neglectim peragitur. poena in delinquentes valde levè assignata.

Sic *pedestris* quoque militia *Augusti* Regis invento, tam ex *urbana*, quam è *pagana plebe* delecta, ferè jam evanuit, & vix aliquot *centena* tantum numerantur, eaque nullius frugi, quàm *quindecim millia* superare debuerant. Reliqui omnes, avaritia *præfectorum*, censum exsolvere jussi, & rusticanis laboribus adscripti, cingulum militare deposuerunt. Stipendiis nihilominus conscriptos, egregiè sese in bellis gessisse vidimus; & famem, sitim, æstum, frigus, laboresque castrenses, multo fortiori animo per tulisse observavimus, quam aut *Hungari*, aut *Germani*, qui 10. aërem nostrum pari non possunt, & vel diffugiunt, vel moriuntur. Quodsi Ordines regni vellent seriò curam rei bellicæ inire, possent absquè omni dubio *ducena* & amplius, præstantissimorum *pedum millia*, è pagis & oppidis deligere, quib⁹ vel maximo hosti patriæ possent facillime resistere. Experimentum habemus in *Cosachis Zaporosensibus*, qui omnes *rustici* sunt, è pagis atque oppidis nostris collecti, & nulla literatura præditi, nihilominus tamen in castris suis veterum *Romanorum* disciplinam habent, fortitudineque bellica, & rei militaris peritia, nulli in mundo nationi cedunt. Quibus si è toto regno delecta juvenus ad- 10. jungeretur, & sub *præfectis* atque *Chiliarchis* nobilibus, in arte militari exerceretur, nullus penitus in orbe Christiano Monarcha, pates Regi *Polonia* vires in suo regno haberet.

De comæatu vero non est dubitandum, quin tantam in bellis multitudinem Rex *Polonia* alere possit, cum sit cuique manifestum, Regnum *Polonia* posse alia duo similia regna, prout ipsum est, non modo frugibus, sed & carnibus, & alio companatio sustentare. Nihilominus nos 10.

Poloni, in qualibet expeditione bellica fame laboramus, atque sæpissimè res jam ad finem perductas, propter comæatum penuriam, turpiter deserimus. Quod totum procedit ex socordia *præfectorum* belli, aut potius *Reipublicæ Ordinum*, qui dum aliquorsum bellum medicunt, nusquam in partibus illis de comæatu provident; sed quod cuique militi fors offert, id rapit in transitu, & postea sese cum equis & famulis in castris sustentat. Fame verò oborta, aut morbis passim omnes intereunt, aut nolunt obedire *Duribus suis*, & dilabuntur. Quodsi verò *Respub.* primum ibi de comæatu provideret, quo exercitum mittere vellet, & comæatus ille, ob abundantiam rerum omnium, parvo certe constaret, & expeditionem propositam facile ad finem optatum deduceret.

Jam autem quoad pecuniam, parata illa in ærario nusquam reperitur, sed tum demum cum bellum per Comitia edicitur, provincialibus imponitur, vectigaliaque diversa bello finiendo sufficientia statuuntur. Sed & hæc ipsa, vel tarde conferuntur, vel non ex integro in ærarium 20 inferuntur, potior pars privatorum cupiditati cedit. Quæ si paulò ordinatius colligerentur, atque etiam tum, cum bellum nobis nullum est, moderate imponerentur, & asservarentur in promptuariis; profectò & exercitus nostros celerius in hostes educeremus, & militem ipsum obsequi- 25 tiorem in bellis haberemus; qui dum avaritia gubernantium stipendia sibi retineri vident, facile in perniciem patriæ conjurant, quod jam sæpissimè sumus experti. Hoc tamen vel maxime Regem *Polonia* in bellis juvat, quod *Proceres Regni*, & quique *nobiles ditiores*, soleant integras equi- 30 tum cohortes & alas, sumptu suo proprio in castra adducere, vel

vel solius patriæ amore. Pauperiores verò plures una collecti, *ducem* sibi virum aliquem strenuum eligunt; & ultro sine stipendiis, belli *imperatorem* sequuntur, ob id ipsum *voluntarii* appellati. Quod ipsum & *Cosachi Zaporosenses* faciunt, interdum ad *quadraginta millia* pugnatorum collecti.

Quoad arma autem: Hæc quisque sibi privatus curat & *Germania*, aut aliqua alia gente vicina portari; quia *Rex* aut *Respub.* nullum *armamentarium publicum* habet. Sunt tamen aliquot in locis *repositaria tormentorum majorum*, nuper 10. rime à Serenissimo Rege *Vladislaus IV.* instituta. Sed plura multo & ordinatiora *civitates* habent itemque *nobiles* nonnulli & *Proceres Regni*. Qui, cum bellum edicitur, & ipsi amore patriæ in bellum eunt, & *tormenta* secum *majora*, adhibitis omnibus necessariis conducunt. *Rex* autem quum 15. nullas munitiones magnas habeat, quas armis providere deberet, quocunque expeditionem sumit, habet facile armorum sufficientiam, aut à *civitatibus distioribus*, aut è suis *armamentariis*, quæ sparsim pluribus in locis parva abundant, quo sunt ditata. Cumque & *Polonia* ipsa non sit metallo 20. rum indiga, & *Germania*, quæ illis maximè abundat, statim in vicinia sit posita, non difficulter paratur, quod belli exigentia postulat, magistris artis fusoriæ, in regno existentibus.

Quantum denique ad munitiones & fortalicia: candidè estarendum est, illa omnino in *Polonia* nulla existere, præter aliquot castella privatorum; idque sparsim per provincias & regnum, ut est *Zamosciam*, *Lancusum*, *Zbarasum*, *Nesur- 25. zia*, *Lachovicia*, *Medivicia*, *Dubna*, alique minores populationes.

Cœ-

Coetorum tamen facile potuissent excitari plures, si *Respub.* in id operam suam intendisset, siquidem & lapidis & calcis, & ferramentorum atque lignorum copia ubique maxima in *Polonia* reperitur. Quum autem non simus cupidi aliena invadendi, nostra facile vel pectoribus nostris tueri possumus, prout & hactenus tutati sumus, aperto potius Marte cum hoste decertando, quam vel propugnaculis sese includendo. Sic *Germanos* socius patriam nostram invadere conantes, pectoribus nostris repulimus. 10. Sic *Turcam* cum tota sua potentia venientem rejecimus, *Moschum* non tantum retudimus, sed totum etiam ejus imperium multoties pervastavimus. *Scythas* frequentius *Russiam* incurrentes, notabiliter castigavimus. *Valachiam*, *Moldaviam*, & *Bessarabiam* etiam privati multoties 15. depopulati sunt, & Principes illis pro suo arbitrio impoluerunt.

Restat solummodo *Suecus*, quem & olim & nuper acie quidem semper devicimus, ejicere provinciâ omnino non potuimus; partim quod socordia quadam, ad expugnandas munitas urbes non simus apti; partim quod hæreticis illi passim faventibus domesticos proditores evitare nequeamus: partim quod provinciis illis sacratorum virorum possessioni semel dicatis, non sit prosperum penitus, profanos homines iterum frui; partim etiam, quod exar- 25. descende vitio sæculi, hominum cupiditate, minus publicis rebus modo sumus intenti, quisque nostrum privato commodo studet; ex quo proceram assidua discordiæ, nobilium inobedientia, aulæ suspiciones, Principis contemptus, rerum neglectus passim. Partim denique quod Nu- 30. minis iræ difficile nos sit contravenire; quæ ob tot scelera

N 3

publi-

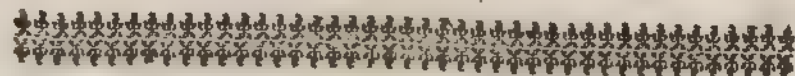
publica in Patria nostra impunita, hoc, quem minimi semper faciebamus, hoste nos punit, & quasi publica hac castigatione ad resipiscentiam benigne impellit. Sed O mure Domini, quo usque non requiesces? Ingredere in vaginam tuam, refrigerare, & sile! Cogita super nos cogitationes pacis, & non afflictionis; ut des nobis finem & patientiam: & in vocabimus te, & vivemus.

FINIS.

FINIS.

INDEX

INDEX RERUM

Prior numerus, & qui post punctum sequitur, paginam denotat: Posterior, & qui post comma sequitur, lineam paginæ indicat.

A Bbas Monachorum pinguis. 60. 18. Prope Cracoviam. 22. 13. Præmonstratensium Hebdoviensis, in regione Cracovia. 22. 20. Vitroviensis, in proximo Petricovia. 8. 29. Abbatæ S. Basilij, Bereze vicinæ. 34. 11. Pomerania prædivites. 61. 1.
Academia Cracoviensis, & ejus encomium. 5. 6. 15. 15. 16. 3. 33. 30. 36. 26. 62. 28. Elbinga ignobilis. 57. 21. Olika illustris. 45. 17. Regiomonana obscura. 55. 5. 8. Zamescij illustrata. 47. 12. &c.
Adalbertus Archiepiscopus olim Gnesnensis. 6. 19.
Advocati in Polonia quomodo orti. 29. 15.
Aedes lignæ sunt rogi compositis ad comburendum. 75. 21.
Aedificia lignea oppidorum. Satrapæ Pomeranensis. 7. 4. Rava.

INDEX RERVM.

Rava. 9, 13. magnifica arcis quidquam potest Rex *polonia.*
Cracovia. 14, 3. *Roxana.* 50, 1. 81, 21.
 AEdilis cura magni Procuratoris *Cracovia* est. 17, 30.
 AErarium *Polonia* paratam pecuniam ad bella non habet. 99, 14, 15.
 Aerem *Polonicum* non tolerant *Germani & Hungari* in bellis *Polonorum.* 98, 10, 11.
 AErifodina famosa *Kielci.* 26, 11.
 AEs reperitur in *Polonia.* 3, 19. apud *Kielcos.* 24, 19. ad *Novosargum.* 18, 10. Exportatur e *Polonia.* 89, 29.
 Agricultura *Samogitia* ligno fit. 66, 17.
 Alabastrum *Podolia* habet. 41, 14.
 Albertus ex magistro *Ordinis Teuton.* dux factus. 55, 9, 6. primus dux *Prussia.* 57, 18, 19. Academiam *Elbinga* fundavit. 57, 19.
 Alces *Grodna.* 33, 16. In sylvis *Livonia.* 67, 22.
 Alexander Rex *Polonia.* 89, 11.
 Alienare de bonis Regni inconsulto Senatu Regni ne-

quidquam potest Rex *polonia.*
Cracovia. 14, 3. *Roxana.* 50, 1. 81, 21.
 Allafluv. 54, 14.
 Allesteinum. 58, 1, 2.
 Altare argenteum *Cracovia.* 14, 16. *Vilna.* 31, 15.
 Alura exportatur e *Polonia.* 89, 26.
 Ambra idem quod succinum. 54, 19.
 Amerstinum. vel Amsterinum. 60, 26. 92, 30.
 Amstelredamo. merces portantur *Jaroslaviam.* 38, 20.
 Amygdala crescunt in *Polonia.* 3, 15. *Crac.* 18, 21.
 Anachoretarum sanctitas. 37, 22.
 Andreovia abbatia & opidum. 24, 3.
 Angli magistratum suum habent *Elbinga.* 57, 17. ad nundinas. *Lublinenses* veniunt. 29, 22.
 Anglia merces accipit e *Livonia.* 67, 20, 21.
 Animalia alba in *Russia alba.* 48, 16.
 Anna Regis *Stephani* uxor. 14, 17.

Antho-

INDEX RERVM.

Anthonium Anapachania *Chencinia.* 26, 13. *Illeusia.* 20, 22, 23. *Slavcovia.* 20, 20.
 Apes in *Russia & Lituania* plurimae. 35, 18, 74, 4.
 Apris in *Polonia* plurimi. 3, 21.
 Aqueductus in palatio *Podhorcensi* egregii. 45, 13. artificiosi in hortis *Vinscia.* 22, 31.
 Aquae tepidae & salubres *Selovia.* 37, 29.
 Aquila alba in signe *Polonia.* 5, 28, 50, 7.
 Arbores frugiferae *Nesvicia.* 49, 22.
 Archiepiscopus *Gnesnensis* & ejus descriptio. 5, 20, 30. ejus curia. 6, 14. Ejus ministri. 6, 11. *Leopoliensis.* 36, 8, 9. *Russicus Kiovia.* Pontifici Romano subest. 43, 4, 6. Archiepiscopi *Polonia* duo. 82, 16. Archiepiscoporum *Polonia* ordo perpetuus. 82, 20, 21.
 Archimandrita *Kiovia.* 43, 10.
 Archipresbyter insularis B. M. V. *Cracovia.* 13, 12.
 Argentifodinae in *Polonia* *Chen-*
Chencinia. 26, 13. *Illeusia.* 20, 22, 23. *Slavcovia.* 20, 20.
 Argentum reperitur in *Polonia.* 3, 19. apud *Chenciniam.* 24, 19. apud *Illeusiam.* 18, 8, 9. importatur in *Poloniam.* 90, 9.
 Arma conficiuntur *Vilna.* 32, 18. Sibi quisque *Polonorum* in bello comparat. 100, 4. Nobilium *Russia* quae 35, 20, 6. armorum sufficientia Regi est. 100, 14, 15.
 Armamentarium publicum *Polonia* non habet. 100, 6. armamentaria Regis ditata. 100, 16, 17.
 Armeni libenter sunt in *Polonia* lucri causa. 41, 21. merces varias advehunt in *Poloniam.* 21, 22. Magistratum seu Seniores nationis *Cameracia* habent. 41, 25.
 Armenta plurima in *Satrapia Mscislavensi.* 50, 17.
 Aromata in victu adhibent *Poloni* nobiles. 74, 1. in aromata opes suas insumunt. 79, 14. importantur in *Poloniam.* 90, 10.
 Atriani *Racovia.* 27, 12. decreto

INDEX RERVM.

creto Comitiorum damna-
ti, & eiectioni, 27, 16, 32, 15.

Arx *Behnensis*, 21, 23. *Bre-*
scie in scopulo sita, 34, 3. *By-*
ki Baronum pulchra *Came-*
necia, 41, 16. *Cazimira* ma-
nifica, 14, 7. *Chencinia* in
monte sita, 26, 14. *Chrober-*
seum pulchra, 24, 6. *Cracovia*
Regia, 17, 26. *Craustavia*
recentioris architectura, 46,
28. *Cremenencia* in saxo emi-
nenti, 45, 20. *Cruvicie* late-
ritia, 12, 6. *Dombrovicia* non
inelegans, 30, 3. *Goluchovia*
Comitū à *Lesno*, 8, 4. *Janove-*
cia in editiori ripa, 26, 28, 29.
Iłza augusta, 25, 19, 21. *Koken-*
haus, 69, 28. *Landiscoronensis*
in rupe excelsa, 21, 28. *Lovicij*
Archiepiscopalis in medijs
paludibus, 9, 28. *Minscensis*
inter aquas sita, 51, 19. *Mona-*
stercica, 41, 4. *Myrk*, 49, 18.
Novopolia elegantissima, 20, 1.
Ociecium, 21, 5. *Odolanavia* in
paludibus sita, 7, 31, 8, 1. *Ogre-*
denecia in scopulo, 20, 10.
Olstina in scopulo, 19, 26. *Pa-*
nionce recentī architectura,
41, 29, 42, 1. *Piescova* scalam-

ter sylvas, 21, 4. *Plesci*, 62, 13.
Poauia in paludibus, 40, 31.
Poroci, 41, 1. *Pramistia* in sco-
pulo, 38, 2. *Puliovia* in scopu-
lo, 63, 17, 18. *Radziejovia* pa-
latini *Lenciciensis*, 10, 15. *Re-*
va murata, 9, 13. *Regiomont*
magnifica, 55, 4. *Resovia* ele-
gans, 39, 1. *Riga*, 68, 18. *Rus-*
sis superior & inferior usita-
ta, 51, 13. *Rynjanensis* Comi-
tum *Tencinorum*, 27, 24. *Sa-*
noc in saxo, 39, 23. *Sandomi-*
ria Regia, 25, 5. *Solecia* recentī
architecturā, 25, 15, 16. *Star-*
zicia *Velisia*, 52, 4. *Strix* in pa-
ludibus, 40, 31. *Sydovia*, 27,
21. *Tarnovia* in monte emi-
nenti, 23, 22. *Tencinum* pul-
chra in monte eminenti, 20,
30, 21, 1. ad *Tyram* sita, 40, 9.
Veliscensis, 26, 30. *Vilna* infe-
rior & superior, 3, 18. *Vitebsci-*
Regia, 50, 26. *Vitejovia* affa-
brē facta, 10, 30. *Volinia*, 44,
22. *Zavalovia* non inelegans,
41, 7. *Zolkvia* pulchra, 37, 25.
Arx munita *Bierke*, 32, 23.
Buczarvia, 41, 5. *Cerczyns*, 28, 5.
Derpati, 70, 3, 4. *Dunamunda*,
68, 29. *Jaroslavia*, 38, 25. *La-*
bania.

INDEX RERVM.

bulia, 13, 15. *Mariburgum*.
57, 1. *Minscum*, 51, 9, 10. *Olika*,
45, 15. *Parnavia*, 70, 17, 18.
Pucki, 60, 20, 21. *Severia*, 20,
12. *Trocensis* civitatis, 33, 5.
Venda, 70, 9. *Vinicia*, 22, 27,
28. Arces munitæ satrapiz
Belzensis, 46, 16, 17. *Palatina-*
tus *Braslaviensis*, 42, 17. *Cric-*
ovia, 50, 12, 13. *Livonia*, 69,
19. *Nerva*, 70, 23. *Podolia*, 42,
11. *Satrapiz* *Vitebscensis*, 51, 6.
Volinia, 45, 8, 9. Arces præ-
cipuæ palatinatus *Braslavi-*
ensis, 42, 17. *Brescianensis*, 33,
27. districtus *Cracoviensis*, 13,
20, 21, 1. *Satrapiz* *Culmensis*,
56, 12. *Leopoli*, 36, 15. *Livonia*
Rex *Polonia* habet, 68, 12. *Po-*
loszi, 51, 26. *Pomerania* civita-
tum, 60, 25. *Satrapiz* *Posna-*
nienensis, 7, 5. *Prussia*, 53, 22. *Pa-*
latinatus *Sandomiencensis* No-
bilitium, 28, 26. *Satrapiz*
Smolenscensis, 52, 14. *Stenli-*
censis, 28, 26. *Vilna*, 32, 2.
Asia, 42, 29.
Asseres exportantur è *Po-*
lonia, 89, 26.
Astrologi insignes in *Po-*
lonia, 72, 7.

Athenæ *Græcia* oculus, 15,
17.
Athenæum *Lubranscia-*
num, 5, 14.
Avaritia *Polonorum*, 72, 15.
Avena crescit in *Russia alba*,
48, 19, 20. Exportatur è *Po-*
lonia, 89, 24.
Augustiniani *Cracovia*, 16,
10, vide *Monasterium*. *Augusti-*
niani cruce rubra fundati, 66,
25, 27.
Augustus Rex *F. Sigismundi*
I, 92, 5.
Avis Regia, 5, 24. aves *Po-*
lonia plurimæ, 3, 19. *Cibus*
nobilitium, 73, 24, 25. *Niva-*
les, 10, 1. *Russia alba*, 48, 21.
Aula Episcopalis *Ilza*, 25,
21. *Episcopi* *Posnania*, 5, 1. No-
bilitium in *Satrapia* *Smolen-*
scensis, 52, 19, 20. Regia *Rud-*
nici, 32, 19.
Aulæ importantur in *Po-*
loniam, 90, 3. *Communia*
sunt etiam plebi *Polonica*, 75,
25.
Aurum quoq; reperitur
in *Polonia*, 3, 19. apud *Kielcio*,
24, 19. ad *Novotargum*, 18, 10.
importatur in *Polonia*, 90, 9.
p 2 *Alexan.*

INDEX RERVM.

Alexander & Sigismundus senior primi signarunt in *Pole-*
nia. 89. 11.

Autor Polonorum. 2. 11. 5.
23. 21. 31.

B

Baculus praefertur *Regi-*
bus Polonia & Archiepiscopo
Gnesnensi. 6. 15. 16.

Balicii. 21. 7.
Balneum Pannoviae cele-
bre. 24. 8.

Balticum mare. 2. 19. 53.
21. 58. 23. 59. 3. 66. 5. *Ejus*
sinus. 68. 2.

Baranovia. 28. 29.
Barbarorum incursiones
in *Polemam.* 41. 10. 11.

Barisovia duplex propug-
naculum habet. 51. 14.

Barum à Regina Bona fun-
datum. 42. 4.
Basilica. 45. 22.

Basilica S. Stanislai. *Cra-*
S. Sigismundi Plesca. 62.
6. 13. 17. *Vilna* Jesuitarum.
31. 20.

S. Basilii Mon. vid. *Monachi*
Abbatia; Evangelii. *panstensis.*
Baudisius captus. 9. 21.

Bellaria quotidie in vicu
Poloniae sunt. 74. 2.

Bellarminus praelegitur
Torunia. 56. 20.

Bellica instrumenta pluri-
ma *Gedani.* 59. 21.

Bellicosi Poloni. 73. 4. 8.
maxime *Sattapiz Kioviensis.*
44. 5.

Bellum Rex Polonia incon-
sulto *Senatu Regni* facere
non potest. 81. 17. in bellum
nobiles *Polonia* tarde conve-
niunt. 96. 26. tarde & ipsi Ro-
ges eunt. 97. 2. 3. *Bellum* no-
biles indicunt. 77. 15. offen-
sivum *Polonia* non gerit nisi
laccessita. 90. 21. *Ordinariè*
stipendiario milite fit. 97. 7.

Bellum Polonus fuit *Chasmen-*
se. 86. 20. *Livanicum.* 9. 20.
73. 6. *Moscoviticum.* 32. 8.
37. 6. *Prussicum.* 9. 23. 73.
7. *Suecicum.* 68. 9. *Ejus*
origo. 69. 13. 14. *Tartaricum.*
73. 6. contra *Tentones* *Maria-*
nos. 96. 9. *Turcicū.* 69. 9. 73. 6.
97. 14.

Belzensis palatinat. 36. 6.
Belzense territorium. 46. 13. 14.

Benedictini. vid. in *Abba-*
Abbatia. *Monasterium.*

Berecina vel *Berezina* fluv.
3. 29. 30. 51. 14.

Bereza. 34. 11.

Bernardini Philosophiam
& *Theologiā* tractant *Leopo-*
li. 36. 23. *Sacra* faciunt pere-
grinantibus *Socalia.* 45. 1.

Bessarabia. 35. 24. *cam*
sæpe populiati sunt *privati Po-*
loni. 101. 9. 10.

Biala. 10. 13. 33. 28.
Bialoboki munita. 38. 11.
Bialocerqua. 44. 1.
Bialostocū castellum. 65.
14.

Bibliotheca Torunia instru-
ctissima. 56. 22.

Bieccensis districtus. 13. 10.
Biecia. 23. 17.
Bielzensis districtus. 65. 6. 7.
Bierze. 32. 22. 23.
Biesophia. 27. 28.
Bisontes in *Polonia* sunt. 3.
23.

Birhovia. 59. 6.
Blokaus. 59. 2.
Bobrensis *pi.* 21. 23.
Bobrek. 11. 29.
Bobrounicense territori-
um. 11. 27.

Bochnia. 18. 11. 12. 22. 23.
Bodzantinum. vel *Bozent-*
um. 24. 22. 25. 30.
Boemia hæresi contami-
nata. 87. 3.
Bogus fluv. 42. 19.
Bohus fluv. 3. 29.
Bohuslavia. 43. 31.
Boleslavecchia. 9. 4.
Bombardæ bellicæ *znez*
conficiuntur *Vilna.* 32. 16.
Bona Regina. 42. 5.
Bartholomæus Bontkovius
sepultus est *Cracovia.* 17. 2.
Boratinus Moscos vicit par-
va manu. 91. 29.
Borek. 8. 7.
Borisoviense territorium.
51. 9
Borysthenes fluv. 3. 30. 35.
9. 40. 27. 48. 1. 50. 6. 20. 52.
15. 53. 2. *medium* palatina-
rum *Kioviensem* secat. 42. 27.
Ejus insulæ. 44. 6.
Jeannes Boterus. 71. 2.
Boves exportantur è *Po-*
loniâ. 98. 36. venduntur *Ja-*
rosavia. 38. 21. & *Sniatini.* 40.
15.
Brandenburgensis *Marchio*
p 5. *dux*

INDEX RERVM.

Berecina vel *Berezina* fluv.
3. 29. 30. 51. 14.

Bereza. 34. 11.

Bernardini Philosophiam
& *Theologiā* tractant *Leopo-*
li. 36. 23. *Sacra* faciunt pere-
grinantibus *Socalia.* 45. 1.

Bessarabia. 35. 24. *cam*
sæpe populiati sunt *privati Po-*
loni. 101. 9. 10.

Biala. 10. 13. 33. 28.
Bialoboki munita. 38. 11.
Bialocerqua. 44. 1.
Bialostocū castellum. 65.
14.

Bibliotheca Torunia instru-
ctissima. 56. 22.

Bieccensis districtus. 13. 10.
Biecia. 23. 17.
Bielzensis districtus. 65. 6. 7.

Bierze. 32. 22. 23.
Biesophia. 27. 28.
Bisontes in *Polonia* sunt. 3.
23.

Birhovia. 59. 6.
Blokaus. 59. 2.
Bobrensis *pi.* 21. 23.
Bobrek. 11. 29.
Bobrounicense territori-
um. 11. 27.

Bochnia. 18. 11. 12. 22. 23.
Bodzantinum. vel *Bozent-*
um. 24. 22. 25. 30.
Boemia hæresi contami-
nata. 87. 3.
Bogus fluv. 42. 19.
Bohus fluv. 3. 29.
Bohuslavia. 43. 31.
Boleslavecchia. 9. 4.
Bombardæ bellicæ *znez*
conficiuntur *Vilna.* 32. 16.
Bona Regina. 42. 5.
Bartholomæus Bontkovius
sepultus est *Cracovia.* 17. 2.
Boratinus Moscos vicit par-
va manu. 91. 29.
Borek. 8. 7.
Borisoviense territorium.
51. 9
Borysthenes fluv. 3. 30. 35.
9. 40. 27. 48. 1. 50. 6. 20. 52.
15. 53. 2. *medium* palatina-
rum *Kioviensem* secat. 42. 27.
Ejus insulæ. 44. 6.
Jeannes Boterus. 71. 2.
Boves exportantur è *Po-*
loniâ. 98. 36. venduntur *Ja-*
rosavia. 38. 21. & *Sniatini.* 40.
15.
Brandenburgensis *Marchio*
p 5. *dux*

Bochnia. 18. 11. 12. 22. 23.
Bodzantinum. vel *Bozent-*
um. 24. 22. 25. 30.

Boemia hæresi contami-
nata. 87. 3.

Bogus fluv. 42. 19.
Bohus fluv. 3. 29.
Bohuslavia. 43. 31.
Boleslavecchia. 9. 4.

Bombardæ bellicæ *znez*
conficiuntur *Vilna.* 32. 16.

Bona Regina. 42. 5.
Bartholomæus Bontkovius
sepultus est *Cracovia.* 17. 2.

Boratinus Moscos vicit par-
va manu. 91. 29.
Borek. 8. 7.
Borisoviense territorium.
51. 9

Borysthenes fluv. 3. 30. 35.
9. 40. 27. 48. 1. 50. 6. 20. 52.
15. 53. 2. *medium* palatina-
rum *Kioviensem* secat. 42. 27.

Ejus insulæ. 44. 6.
Jeannes Boterus. 71. 2.

Boves exportantur è *Po-*
loniâ. 98. 36. venduntur *Ja-*
rosavia. 38. 21. & *Sniatini.* 40.
15.

Brandenburgensis *Marchio*
p 5. *dux*

INDEX RERVM.

dux *Prussia*. 54, 28. Regi *Polo-*
nia homagium ratione *Prus-*
sia præstat *Varsovia*. 55, 12. Ei-
dem vectigalis est. 54, 28.
Braslavia nobilitatis & ju-
diciorum *Russia rubra* depu-
tatus locus. 42, 19, 20.
Braslaviensis civitas *Russia*
alba. 50, 23. districtus seu pa-
latinatus *Russia alba*. 50, 21,
22. *Russia Rubra*. 36, 6, 42, 15.
Brathianum. 56, 11.
Bremenenses *Dantis cum ve-*
hunt segetes. 11, 24.
Brescianensis palatinatus.
10, 14, 33, 23.
Brescie. 34, 2.
Brestemunitum. 11, 20.
Brestensis palatinatus. 4,
19, 11, 13. Brestense territori-
um. 11, 10, 11, 12, 3.
Brezanum. 41, 8.
Brezinense territorium.
10, 20.
Brocum. 63, 26, 27.
Brodi. 45, 9.
Brodnica. 56, 10.
Brozovia. 39, 24.
Brunsberga permunita.
57, 28, 80, 21.
Bubula victus *Polonica* ple-

bis. 73, 20. vid. in *Caro*.
Buczavia. 41, 5.
Bug & Bugus. 3, 29, 34, 3.
45, 2.
Burggrabii. 18, 1.
Bursa jagelloniana. 15, 24.
jurisperitorum. 15, 22. No-
scoviana. 15, 25. Olesniciana
Cracovia. 15, 25. Studentium
Nesvizka. 49, 14.
Buscense territorium. 46,
14.
Bychovia recentiori archi-
tectura facta. 52, 7.
Bydgosienense territorium.
11, 27.
Bydgosia murata. 12, 11.
Bykiarx. 8, 28.
C
Calices aurei *Leopoli*. 37,
11.
Calissium munitum. 7, 20.
8, 11.
Calvaria. 67, 21. mons
Calvaria. 21, 30, 22, 6.
Calvinistarum Synagoga
Vilna ejecta. 32, 11, 15.
Calvus mons. 2, 29, 13, 4.
27, 4, 5. altissimus in *Polonia*.
26, 1.
Camaldulenses PP. 27, 28,
29. vid.

INDEX RERVM.

29. vid. in *Eremitorium*.
Camenecia. 33, 26, 41, 16.
Camenecius *Tartaros* vici
parvâ manu. 92, 1, 2.
Camerarius supremus. 84,
19.
Campana ingens *Cracovia*.
31, 16, 17. *Vilna*. 31, 16.
Campi *Cicora*. 91, 17, 18.
Tartarorum. 35, 8.
Cancellarius Archiepi-
scopi *Gnesensis*. 6, 12, 13. E-
jus officium. 6, 13. Ecclesia
Metropolitanz *Gnesensis*. 6,
4, M. D. *Lituania*. 83, 31, 84, 1.
Regni *Polonia*. 83, 31. Cancel-
larij dignitas. 66, 2. Cancel-
larij ex Episcopis sunt in *Po-*
lenia. 87, 27, 28. Cancell-
rios Rex creat. 81, 25.
Canczuga. 38, 17.
Caniovia. 43, 31.
Cannabis *Russia alba* est. 48,
20. Exportatur ex *Polonia*. 89,
25.
Canonicus perpetuus *Cra-*
coviensis. 21, 21. Canonici *Cra-*
covia. 16, 23, 24. *Crepicius*. 18,
26, 27. *Zamosci* aucti. 47, 16.
Eorum domus *Uladislavia*.
4, 15.
Cantiones perpetuæ *Cra-*
covia sunt. 14, 29, 15, 13, 14.
S. Johannes Cantius Crac.
quiescit. 16, 27, 28.
Capella *Cracovia* Annunci-
atæ Virginis. 14, 18. *Varsovia*.
64, 10. *Vilna* marmorea. 31, 15.
Capitanetus *Samagoria*. 65,
23, 66, 22. Ejus prærogativa.
82, 31, 83, 1. in Senatu regni
locum habet. 65, 24.
Capitulares cathedralis
tribunaliciis judiciis *Polo-*
nia intersunt. 87, 22.
Capitulum *Plocense*. 62, 28.
Plosci. 62, 19. *Polynia*. 44, 22.
Canonicorum *Cracov.* 15, 5.
& seq. *Pramisia*. 38, 5. Cathe-
drale *Gnesense*. 5, 7. in capi-
talis cathedralibus tantum
nobiles sunt. 6, 6.
Caprex *Polonia* plurimæ
3, 23, & in vivario *Crepicius*.
19, 1.
Captivi honoratiores ser-
vantur *Rava*. 9, 18, 19. item
Marieburgi. 56, 30, 57, 1.
Carbones terreï reperiun-
tur apud *Tencinum*. 18, 14.
exportantur è *Polonia* 89, 30.
Carcer cleri licentiosi *Li-*
pova-

INDEX RERVM.

perocia. 20, 14, Carmelitæ Gedani. 59, 31. Leopoli. 36, 23. disalceati Crac. 16, 11, 12. vid. Monasteriū. Caro bubula Ilcusia optima. 20, 27. vid. Bubula. Carolus Sudermannus victor à Carola Chodkiewiczio. 69, 25. Carpathii montes. 2, 19. 4, 4, 7, 39, 30. Carthusia in residentia Gidlenfi. 19, 22. Carthusiani vid. Abbatia. Monasterium. Casæ Samogitarū ad flumina sitæ. 66, 13. Cassubia. 60, 16. Castaneæ crescunt in Polonia. 3, 14, 15. Crac. 18, 21. Castellum Bialostoci. 65, 14, 15. Crepici. 18, 30. Posoki. 20, 1, Volia. 21, 9. castella. 7, 5, 38, 9. districtus Cracoviensis. 13, 9. Lituania. 30, 10. Sattrapæ Posnaniensis. 7, 5. ad Tyram. 41, 5. circa Zolckviam. 37, 27. Nobilium circa Cracov. 20, 29. munitiora in districtu Præmuliensi. 38, 9, 10. Castellanus Belzensis. 46, 12, 13. Bieccensis. 17, 23. Biechoviensis. 8, 14. Braslaviensis. 42, 23. Brestensis. 11, 9. Breziniensis. 10, 22. Bydgoszczensis. 12, 2. Calissiensis. 8, 13. Camenecensis. 42, 14. Camenensis. 81, 14. Cechaviensis. 24, 18. Chelmenfis. 46, 25. Ciechanoviensis. 63, 9, 10. Conariensis. 8, 20, 10, 23, 12, 2. Covelensis. 11, 10. Cracovia. 17, 20. Criviniensis. 7, 13. Crusvicensis. 11, 9, 10. Culmensis. 38, 10. Cyruensis. 63, 8. Czerwiechoviensis. 48, 3, 4. Derpatensis. 68, 18. Dobrinensis. 61, 22. Elbingensis. 58, 10. Gedanensis. 58, 10. Gnesnensis. 8, 13, 14. Gostynensis. 9, 12. Haliczensis. 36, 11. Inowłodensis. 10, 23. Jumiuladiavensis. 12, 2. Kiouia. 43, 8. Landensis. 8, 14. Lencicensis. 10, 22. Leopoliensis. 36, 10. Liuvensis. 63, 10. Lublunensis. 29, 12. Malogostensis. 24, 17, 18, 26, 16. Mediracensis. 7, 12. Msculaviensis. 50, 10. Nactensis. 8, 14. Orzeviciensis. 17, 23. Parnaviensis. 86, 14, 15. Plocensis. 62, 2. Podlachia. 65, 5, 6. Potanicensis. 24, 18. Posnaniensis. 7, 12. Præmuniensis. 7, 12, 13. Præmuliensis. 10, 36.

INDEX RERVM.

36, 10. Raciensis. 62, 3. Radomienfis. 24, 17. Ravenfis. 9, 11. Ripinensis. 61, 22. Rogosnensis. 7, 12. Rossirensis. 8, 19, 20. Samogitia. 65, 24. Sandecensis. 17, 23. Sanocensis. 36, 11. Santocensis. 7, 13. Sendomiriensis. 24, 16. Sieperensis. 62, 3. Siradiensis. 8, 19. Slonnensis. 61, 22. Sochaciowiensis. 9, 11. Spicimiriensis. 8, 20. Stemenfis. 7, 12. Trocensis. 32, 25, 26, 33, 1, 2. Varsoviensis. 63, 8, 9. Vendenfis. 68, 13, 14. Vielunensis. 9, 2. Vilnensis. 30, 27. 63, 9. Visegradensis. 63, 9. Viscicensis. 16, 17. Voinicensis. 17, 22. Volynia. 44, 21. Zacrociensis. 63, 9. Zarnoviensis. 24, 17. Zarvichostensis. 24, 17. Castellani. 66, 3. unde dicti. 84, 7. quot in Polonia & quotuplices sint. 83, 3. Castellani minores in Lituania non creantur. 32, 30. Castellanos Rex creat. 81, 24. Castores dantur in Polonia. 3, 24. Crepici in vivario. 19, 1. in sylvis Litonia. 67, 23. Castrum Drevice. 26, 20. Polmaria. 69, 29. Casula preciosa Culma. 56, 7. Leopoli. 37, 9. Casula Cracovia. 14, 24. Cathedra Episcopi Chelmenfis Crasnostaviam. translata. 46, 21, 27. Episcopi Culmenfis Culma. 56, 1. Episcopi Luceoriensis Volynia. 44, 21, 22. Episcopi Samogitia Mednicia. 66, 23. Episcopi Varmiensis supra Fraumbergam munita. 57, 26, 27. Catholici tantum admittuntur in Senatus in Polonia. 87, 14, 15. liberum exercitiū religionis habent Regiomontii. 5, 13. Cazigerejum fugat parva manu Zamoscis. 92, 16, 17. Cazimiria. 14, 6, 29, 5. Cazimirus magnus. 39, 5. 79, 7. idem tertius & magnus dictus. 79, 18. 80, 7. nummum in ære & argento primū cudit in Polonia. 89, 10. Ejus exercitus. 95, 26. S. Cazimirus à Leone xmo in catalogum Sanctorum relatus. 31, 11, 12. Vilna sepultus. 31, 9, 10. Celeritas desideratur in multitudine Polonorum ad bella.

INDEX RERVM.

bella. 96, 25.
Cera in districtu *Pinscensi* plurima. 34, 19. exportatur ex *Polonia*. 89, 26.
Cerafa dantur in *Polonia*. 3, 9. in suburbanis *Sendomiria* & *Zawichosti*. 24, 25.
Cerevisia bona *Czestochia*. 19, 8. in districtu *Masovia*. 63, 26. exportatur ex *Polonia*. 89, 28. potus olim communis *Polonorum*. 73, 15.
Cervi dantur in *Polonia*. 3, 21. in vivario *Crepitii*. 19, 23.
Chalybs reperitur in *Polonia* apud *Podoleneciam*. 18, 15. ad *Venebociam*. 24, 21. importatur in *Poloniam*. 90, 9.
Chelma. 46, 26.
Cheneinia. 24, 20, 26, 12.
Chmielmecum. 42, 18, 19.
Chocia. 81.
Carolus Chodkievici⁹ collegium crexit *Crois*. 67, 6. *Lachoviciam* munivit. 49, 6. praefectus & gubernator *Livoniae*. 70, 4, 5. *Parnaviam* recuperavit a *Sueco*. 70, 19. *Cavolum Sudermannum* vicit. 69, 23, 24. *Succum* vicit parva manu. 92, 19, 20, 21. *Miedrechi* in collegio *Ignatianorum* sepultus est. 46, 6.
Choinicia. 95, 27.
Chotinia. 42, 2, 3.
Christophoria elegantissima. 29, 1.
CHRISTUS *Hierosolymis* salutem operatus est. 22, 3.
Cicer *Russia Alba*. 48, 20.
Ciceronis Epistolae in tabulis cereis *Toroniae*. 56, 22, 23.
Cicorae Campi. 92, 17, 18.
Cimbrica. 58, 22.
Cinis exportatur ex *Polonia*. 89, 27.
Circassia. 43, 31.
Cistercienses vid in *Abbatia*, *Monasterium*.
Cives divites *Croisnae*. 39, 16, 17. *Elbingae*. 57, 16. *Gedani*. 59, 19. *Alcumfia* luxuriosi sed devoti & politii. 20, 23. *Minsci* politii. 51, 16. *Plofci* civiles & mercatores. 61, 33, 30. *Pramilia* mercaturae dediti. 38, 1. *Ravenses* mercaturae dediti. 9, 27, 21. *Regiomontii* sedatissimi. 9, 27, 21. *Sandecia* Mercurio dediti politii & industrij. 23, 11, 24, 31. ad *Tyram* subrustici. 40, 10.
Civitates *Prussiae* Capitulo subiectae. 58, 3. *Samogitia* linguae. 66, 8. Civitates tormenta bellica habent. 100, 9, 10. *Russia* civitatum duplex munitio est. 51, 11, 12. vid. plura in *Oppida* & *Urbs*.
Chroberscum arx. 24, 6.
Clades *Suecorum*. 69, 30, 70, 2. vid. plura in *Succum*.
Clarus mons. 19, 10.
Cleckum. 50, 11.
Clenodia Ecclesiae *Leopoli*. 17, 9. *Plofci* in Suburbanis. 62, 14.
Clepardia. 14, 7.
Climuntovia. 28, 3, 4.
Clobucium. 19, 3.
Clusinia. 92, 23.
Cobrinia. 33, 27.
Coccus exportatur ex *Polonia*. 89, 29.
Canobium S. Marci *Cracovia*. 67, 1.
Cohortes in bello alunt proceres. 99, 27. Cohortium ductores. 93, 29.

INDEX RERVM.

Coidanovia. 51, 20.
Collegium artium humaniorum *Cracovia*. 15, 27. *Croisnae*. 39, 20. *Canonicorum Cracoviciae*. 12, 6. *Posnaniae*. 5, 1. *Pultovia*. 63, 22. *Scarbimiria*. 24, 5. *Sendomiria*. 25, 3. *Smolensci*. 52, 26. *Dlugossianum Cracov*. 15, 23. *Dominicanorum Gedani*. 59, 31. Ecclesiae *Varmiensis*. 55, 25. *Hierusalem Cracovia*. 15, 25. *Jesuitarum Bari*. 42, 5, 6. *Brunsbarga*. 57, 30. *Byagostia*. 12, 11, 12. *Calusij*. 7, 23. *Cameneccia*. 41, 27. *Conna*. 66, 9. *Crois*. 67, 4. *Falloviam* *Kioviam* translatus. 44, 3. *Lublina*. 29, 20. *Nesvicia*. 49, 13, 14. *Novogrodia*. 48, 6, 7. *Plofci*. 62, 26. *Polorchi*. 52, 2. *Posnania*. 5, 12, 13. *Pramilia*. 38, 6. *Rava*. 13, 24. *Riga*. 69, 6. *Sendomiria*. 25, 3, 4. *Venda* fuit. 70, 13. *Vilna*. 31, 22, 27. *Vinnicia*. 42, 21, 22. *Vitebsci*. 51, 2. *Volinia*. 44, 23. *Ignatianorum* in Suburbanis *Gedanensibus*. 59, 30. *Grodna*. 33, 20. *Jaroslavia*. 38, 22, 23. *Kiovia*. 43, 23. *Leopoli*. 36, 21, 22. *Lomza*. 63, 27. *Mie-*

INDEX RERVM.

27. *Miedieczki*, 46. 4. *Pincki*, 34. 25. *Smolensci*, 52. 21. 22. *Jurisperitorum Cracov.* 15. 19. *Majus Crac.* 15. 18. *Pauperum Crac.* 15. 23. 24. *Philosophorum Crac.* 15. 24. *Sacerdotum Zamosci.* 47. 14. *Scholarum Podolinicia.* 13. 16. *Smiescovicianum Crac.* 15. 27. *Staringilianum Crac.* 15. 26. *Universitatis Vilna.* 31. 25. *Zifinianum Crac.* 15. 26. *Collegia Cracovia.* 15. 18. *Religiosorum Sendomiria.* 25. 5. *Colles Polonia.* 3. 2. 39. 13. *Prussia.* 55. 27. *Colomia.* 40. 16. *Colores. Processionum.* 17. 9. *Colossus D. Sigismundi.* 64. 18. *Colum.* 7. 30. *Comes Lubomirscius.* 22. 27. 28. *de Pontibus captus.* 92. 25. 26. *Rosrasewius.* 5. 11. *Comites à Lesno.* 8. 4. 5. *Razradovii.* 8. 6. 7. *Tarnovij.* 23. 26. *Tencinij.* 27. 24. *à Lecho orti.* 21. 3. *Comitum & ducum & patritiorum nullum discrimen in Polonia est.* 77. 12.

Comitas Polonorum. 71. 6. 7. *Comitatus Archiepiscopi Gnesnensis.* 8. 22. *Radivilorum.* 26. 22. *Seepusensis.* 13. 13. *Zivceensis.* 21. 26. *Comitia Polonia.* 27. 15. *Rex indicit.* 18. 26. 27. *præcedunt semper bellum.* 91. 20. *Comitia Nobilitatis Lencicia habentur.* 10. 27. *Comitiorum locus privilegiatus Varsovia.* 63. 29. *Commeatus Polonia maximus.* 98. 25. *De commeatu non provident Poloni in bello.* 99. 4. *Adamus Conarius Gymnasium Varsovia exornat.* 5. 10. *Concilium Lateranense.* 5. 30. *Condimenta Polonorum.* 74. 2. *Importantur in Poloni-* am. 90. 10. 11. *Confectiones Polonorum.* 74. 1. *Confinia Lithuania.* 30. 13. 34. 29. 46. 19. *Polonorum sunt.* 20. 25. *Confinia Livonia.* 35. 3.

66. 4. 67.

INDEX RERVM.

66. 4. 67. 24. *Satrapia Lublinensis.* 30. 13. *Muscovia.* 30. 24. *Polonia.* 2. 18. 4. 2. &c. *Polonia majoris.* 4. 10. *Polonia minoris.* 12. 23. *Russia.* 35. 3. 53. 18. *Russia alba.* 43. 29. *Russia rubra.* 35. 24. &c. *Samogitia.* 66. 4. *Tartarorum.* 42. 16. *Ungaria.* 73. 19. *Confluenta Varta.* 19. 23. *Vistula.* 11. 16. 21. 23. *Confraternitates Cracovia.* 17. 7. *S. Annæ.* 17. 15. *Compassionis Christi.* 17. 12. *Corporis Christi.* 17. 13. *Itolorum.* 17. 13. *Misericordiarum.* 17. 11. *S. Monica.* 17. 16. *Rosarij.* 17. 10. *Scapularis.* 17. 11. *S. Sophia.* 17. 14. *Coninum.* 7. 1. *Consiliarii Prussia.* 58. 4. *Consilium Reip. & qui ad illud pertineant ex Palatinatu Crac.* 17. 21. 22. *ex Satrapia Ju niuladislaviensi.* 12. 1. *è Livonia.* 68. 13. *ex Podolia.* 42. 13. *ex Prussia.* 58. 17. *ex Sendomiria.* 24. 14. 15. *vid. plurim. Senatus.* *Constantinopolis.* 38. 20. *à Cosachis Zaporosensibus trepi-*

dat. 94. 5. 6. *Constantinopoli merces portantur Jaroslaviam.* 38. 20. *Constantinovia.* 45. 22. *Constitutiones.* 80. 13. *Constitutiones Regiarum.* 80. 4. *Consul Elbinga.* 57. 17. *consules quomodo in Polonia orti.* 79. 25. *Contemptus Regis.* 101. 23. *Conventus Dominicanorum Calvaria.* 67. 12. 13. *Franciscanorum Ozgna.* 52. 11. *S. Marci Cracov.* 66. 30. *Nobilitatis deputatus locus Vinicz.* 42. 20. *Prædicatorum ordinarius Smolensci.* 52. 29. *Religiosorum Vitebsci.* 51. 5. *Copriunicza.* 56. 11. *Corczynum.* 28. 5. 13. *Coria exportantur è Polonia.* 89. 25. *Corona regia asservatur Cracovia.* 17. 26. *Corvus insignis gentilitij Valeria familiarum.* 64. 30. *Cosachi.* 43. 8. *prædantur.* 44. 7. 8. 9. *Cosachi Zaporosenses.* 93. 15. *disciplinâ bellicâ Romanorum observant.* 98. 19. *omnes rustici sunt.* 98. 16. *Q. 3* 17. *Scythas.*

INDEX RERVM

17. *Scythi, Tauricanos & Turcas* infestant, 94. 3. Sine stipendiis militanti, 100, 1. 2. *Cosachorum* zaporosensium centuriones plebei. 93, 30, 31. Eorum Dux plebeius. 93, 31. 94. 1. Is infelix deponitur. 94, 2. Militia *Cosachorum*. 44, 7, 8. Eorum stipendia. 44, 13, &c.
Cosicia. 23, 29.
Cosminum. 7, 30.
Costenum. 6, 31.
Cotes Venchocia reperiuntur. 25, 26.
Coronea in *Polonia* creseunt. 3, 15. *Cracovia* 18, 21. *Covalia*. 56, 11.
Couna. 66, 8.
Cracovia. 13, 30, 20, 18, 27. 27, 7, 22, 13, 31, 6, 47, 11, 69, 1. Ejus prestantia. 14, 5.
Cracoviensis circulus. 15, 11.
Cracoviensis districtus. 13, 9.
Craina. 60, 16.
Crafcinum. 38, 13.
Crafnicia. 29, 27, 28.
Crafnostavia. 46, 21, 26, 27.
Cremenecensis districtus. 44, 20.

Cremenencia. 45, 20.
Crepicij. 18, 23.
Cretinga. 67, 7.
Criczovia ministra. 50, 12.
Crliovia. 45, 8.
Crocus crescit in *Polonia*. 3, 15.
Cromerus. 10, 2.
Crono. fluv. 33, 13, 66, 8.
Crosna. 39, 13.
Crotolinum. 8, 6.
Crucigeri Prusici. 95, 22.
Crucis lignum in *Calvi montis* monasterio. 3, 12. In monasterio *Benedictinorum Calvimentis*. 13, 5. In abbazia ad *Calvum montem*. 26, 3. *Crucis aureae & preciosae Crac.* 14, 15, 22.
Crusvicia. 11, 28, 29, 12, 3.
Ctesovia. 47, 19, 20.
Cujavia. 4, 10, 20, 6, 10, 11, 3.
Culma infrequens civitas. 55, 30.
Cunonia & Cunovia. 24, 21, 25, 22.
Cupedia Polonorum. 90, 11.
Cuprifodinae in *Polonia*. 26, 11.
Cuprum reperitur in *Polonia*.

INDEX RERVM.

lonia. 3, 19, apud *Tencinā*. 18, 14.
Exportatur ē *Polonia*. 89, 29.
Curia Archiepiscopi Gnesnensis. 6, 14.
Curlandia. 68, 7, 95, 24. nunc ad *Livoniam* pertinet. 96, 2, 3. *Curlandiae dux Poloniae* *Vasallus*. 68, 16, 17.
Curnicum. 7, 2.
Cutoniensis lacus. 54, 15.
Curovia. 29, 27.
Cuspis venatoria pro armatura militari *Russis* est. 35, 21.
Custodes arcis Crac. 18, 1, 12.
Czartecovia. 42, 6.
Czartoriscum. 45, 8.
Czemernici. 29, 29.
Czenstochia. 19, 7.
Czernienscum. 63, 13.

D

Damæ dantur in vivario *Crepicis*. 19, 11.
Dambrova. 38, 12.
Danieli dantur in vivario *Crepicis*. 29, 1.
Nicolaus Danielovicz Vchanie templum exstruxit. 47, 25, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.
Danciscanos vincit *Zbor-*

vius. 92, 9, 10.
Dantiscum. 34, 20. Eo segetes *Breslenses* vehuntur. 11, 24.
Dapiferi. 84, 18.
Decanus infulatus *Zamo-*
sci. 47, 7.
Deliciae Italicae in *Suburbanis Cracoviensibus*. 18, 23.
Dembovecia. 23, 19.
Demetrius Suiscius dux Muscovia. 10, 9. in carcere mortuus. 64, 13. sepultus in *Crac.* *Suburbij capella*. 64, 11, 12.
Detevancia fluv. 54, 13.
Dermanum. 45, 26.
Derpatum. 69, 7, 70, 3, 60, 25.
Diacefis Cracoviensis. 20, 14, 15. *Episcopi Vilnensis*. 30, 26.
Dialectici Polonia. 72, 2.
Dibovia. 12, 15.
Dictamnus Russia. 35, 18.
Dinovia. 39, 25.
Discordia Procerum. 10, 22.
Districtus Biencensis. 13, 10.
Belcanis. 65, 6, 7. *Braslavien-*
sis. 50, 21, 22. *Cracoviensis*. 13, 9. *Cremenecensis*. 44, 20. *Drogicz-*

INDEX RERVM.

giczynensis, 65, 67. *Haliciensis*, 39, 27. *Leloviensis*, 13, 10. *Leopoliensis*, 32, 24, 46. 8. *Luceoricensis*, 44, 20. *Mielnicensis*, 65, 6, 7. *Minseensis*, 51, 9. *Modzirensis*, 50, 9. *Novogrodensis*, 48, 27. *Orsanensis*, 25, 15. *Pinsceensis*, 34, 15. *Pramisliensis*, 38, 1, 40, 19, 25. *Russia*, 39, 11. *Sandecensis*, 13, 10. *Slonimensis*, 48, 28, 49, 31. *Stenlicensis*, 26, 25. *Trocensis*, 32, 29. *Vinnicensis*, 42, 23. *Vitebskensis*, 50, 20. *Zitomiriensis*, 42, 24.
Divitiz à *Polonia* parantur, 72, 15, 20, 21.
Dobcicia, 22, 25.
Dobra, 7, 31.
Dobromilia, 38, 16, 40, 25.
Dobrovicia arx *Firleorum*, 30, 3.
Dobrovoda, 46, 5.
Doctorem Capituli Cathedralis in Polonia certus tantum numerus, 6, 7.
Dolina, 40, 31.
Dombrovicia, 30, 3.
Dombrouna, 33, 1.
Domicilia Religiosorum Vitebsci, 5, 4, 5.
Dominicani Cracovia, 14, 15, 16.

15, 16, 22. ad eadem S. *Trinitatis Crac.* eruditi, 16, 14. *Leopoli*, 36, 22. *Posnania* Theologiam tractant, 5, 17, 18. vid. plura in *Monasterium Resistentia, Templum*.
Domus in *Satrap Crac.* nobilium affabre facta, 23, 2. *Ilcusia* latericiz, 20, 26. *Ilza* latericiz, 25, 18. *Pulrovia* latericiz, 63, 18. *Velunia* latericiz pulchra, 9, 6. *Vilna* civium pulchra, 32, 7.
Donajecius & Dunajecius, 3, 28.
Donaria mittuntur ad monasterium in *Claro monte*, 19, 14. *Templi Uchanie*, 47, 26, 27.
Dorez Polonia plurimz, 3, 22.
Dorohobusium, 52, 30, 53, 1.
Dos filiz mercatoris, 72, 18. *filiz nobilis*, 72, 17. *filiz Senatoria*, 72, 16.
Drebica, 54, 14.
Drevantia fluv. 3, 29.
Drevicia, 26, 19.
Drogiczynensis districtus, 65, 6, 7.

Du-

INDEX RERVM.

Dubiccia, 38, 17.
Dubna, 45, 22, 100, 26.
Ducatus Finlandia, 68, 1.
Litvania 36, 17, 21, 35, 7, 48.
Io. Orvesumensis, 13, 11, 21, 24.
Sewericensis, 13, 12, 15, 3, 20, 12, 16, 52, 13, 53, 5, 62, 26.
Zatoricensis, 13, 12, 21, 25.
Donaigrodum, 42, 8.
Dux Carlandia, 85, 20, *Iva*, 30, 22. *Moscovia*, 10, 9, 64, 12, 13. *Ostrogus*, 23, 26. *Praus*, 85, 19. hic *Polono* vestigalis & ejus vasallus, 54, 28, 29, 59, 8. *Radivillus*, 45, 14. *Semus* galia vasallus *Poloni*, 68, 16, 17. *Zbarazum*, 25, 15. *Ejus di*, 10, 26, 4. *Duces Kiovienses*, 40, 6, 43, 1. *Eorum* residentia, 42, 28. *Duces Radivilli*, 8, 26, 21, 22, 33, 28, 49, 30. *Eoru* nidus, 49, 9. *Russia*, 42, 28, 29, 43, 1. *Stetineses* homagium prestant *Polono* pro *Pomerania*, 86, 7, 8. *Duces militiz* exteros *Poloni* non habent, 94, 25, 95, 1. *Eos* Rex creat, 81, 25.
Ducia, 23, 19.
Joannes Duclensis miraculis clarus, 37, 19. sepultus *Leopoli*, 37, 19.

Duna vel Duina, 3, 28, 48, 22, 51, 25, 67, 19, 68, 18, 69, 21, 28.
Dünamunda arx, 68, 29, 69, 23.

E

Ecclesia S. Annz, Cracovia, 16, 29. *S. Marci, Crac.*, 17, 3. *Tarnovia*, 23, 10. *Collegiata Brodi*, 45, 11. *Chocia*, 8, 2. *Kieleci*, 26, 9. *Lasci* & ejus suppellex aucta, 8, 24. *Lovicij*, 9, 30. *Lublinski*, 29, 19. *Oluka*, 45, 16. *Ossolinski*, 28, 4. *Sandecia*, 23, 10, 11. *Metropolitana Gnesnensis*, 5, 3. *Parochialis Mariaburgi*, 57, 13. *Ecclesia Cracovia*, 15, 7, 8. *Collegiatz in minori Polonia*, 29, 8.
Edicto generali citandi Equites, 91, 16. ante *Edictum* tertium non conveniunt in bellum *nobiles Poloni*, 96, 29.
Elbinga, 54, 13. munita & splendida, 57, 15, 80, 21.
Electrum Neringa colligitur, 54, 19.
Emporium Cracovia Ungarorum, 39, 14. *Gedanum* maris *Baltici*, 59, 13. *Leopoli*, 36, 20.
R

INDEX RERVM.

Mobilavia Moscovitarum. 65, 24, 66, 21, 22. *Smolensci* Catholicus. 52, 25. *Varmiensis*. 55, 24, 58, 5, 62, 25. *Vendensis*. 68, 13, 14. *Venda* institutus Catholicus. 7, 10, 11. *Vilnensis*. 30, 22. *Uladislavensis* *Cujavia* scribit se Episcopum *Pomerania*. 59, 27. Episcopi *Polonia* sunt Cancellarii & procancellarii. 87, 27, 28. in Senatu regni sui primi. 87, 16. Episcopi duo *Chelma*. 46, 20. Episcopi a Rege nominantur. 81, 24. quot in *Polonia*. 82, 17. Eorum ordo. 82, 20, 21. Equestris Ordo. 17, 29. in Equestre ordinē inconsulto Senatu Rex neminem transcribit. 81, 21, 22. Equi venduntur ex *Polonia*. 89, 30. generosi ab *Armenis* adducti. 41, 23. Parvi *Samogitarum*. 66, 18. Venales. *Jaroslavia* sunt. 38, 22. Et *Smiatini*. 40, 15. Equitatus *Polonia* ex Nobilitate est. 91, 5, 6, 93, 28. hosti obviavit antequam fines *Polonia* attingit. 91, 6, 7. Equites generali edicto cogitandi. 9, 16. Ultra quinquemillia

Mobilavia Moscovitarum. 46, 29. *Poznanensis* Germanorum. 4, 26. *Regiomonti*. 55, 3. *Riga*. 48, 22, 23, 68, 25. *Smiatini* Valachorum. 40, 14. Episcopatus *Varmiensis*. 57, 22. Episcopus *Armenus*. 41, 20. *Camenetensis* Catholicus. 41, 19, 20. 42, 14. *Chelmenensis*. 46, 21, 25. *Cracoviensis*. 15, 3. 17, 20. 20, 15, 21, 25, 18, 29. 62, 25. *Cujaviensis*. 27, 19, 10. *Culmenensis*. 36, 1, 55, 31, 56, 11, 12. 58, 6. *Kioviensis*. 36, 9. Catholicici ritus. 43, 7. *Græcanici* ritus. 43, 5. *Luccoriensis*. 44, 21. 22, 63. R. 12, 65, 4. *Masovia* Episcopus non est. 63, 7. *Pinskensis*. 34, 24. *Plocensis*. 61, 19. 62, 2, 63, 11. *Plesci*. 62, 6. qui *Pultovionensis* territorij princeps. 62, 23. Ejus reditus. 62, 20. *Pomerania* proprius. 59, 25, 26. *Poznanensis*. 7, 11, 63, 11. *Premulienensis* Latinus & *Græcanici* ritus. 36, 9. 38, 2, 3. *Russorum* *Græcanici* ritus. 38, 3. 44, 24. in spiritualibus subest Archiepiscopo. *Polocensi*. 52, 23. Ejus cathedra *Crasnostavia*. 46, 22. *Samogitia* Romanus.

INDEX RERVM.

milliaria extra patriam non procedunt. 91, 17, 18. Equitū divisio. 39, 5. Eremitæ Augustiniani *Cracovia*. 16, 23. S. Pauli *Crac.* 16, 13. Eremitorū PP. *Camaldulensiū* in monte *Argentino*. 21, 14. in Sylvis *Sydlavia*. 27, 25. Carmelitarum discalceatorum apud *Seleciam*. 18, 13. Carthusianorum *Bereza*. 34, 11, 12. PP. Discalceatorum prope *Vuniciam*. 22, 28, 29. S. Romualdi sectatorū prope *Sydlaviam*. 27, 25, 6. *Estlandia*. 78, 7. Evangelii prædicant Monachi S. Basilij per *Scythiam* remotiorem. 43, 22. Europa. 42, 29. 43, 1, 54, 3. Euxinum mare. 39, 31. 43, 27. Excubie perpetue Nobilium in arce *Cracovia*. 18, 4, 5. Perpetue *Luboulia*. 13, 15. in *Podolia*. 9, 17. Exemplis *Poloni* commoventur. 71, 4. Exercitus Joannis Alberti. 95, 28, 29. *Polonia* equitū constat. 91, 4, 5. *Polonorum* dilabitur fame. 99, 7, 8. qualem & quantum Rex *Polonia* habere queat in castris. 95, 20, 21. *Uladislai Jagelloni*. 95, 22. *Sigismundi*. vid. *Sigismundus Augustus*. 1, III. Exportari solita ex *Polonia*. 89, 23. Exportantur plura ex *Polonia* quam importantur. 90, 3.

Facultates *Academix Cracov.* suos regunt. 15, 31. Fame laborant bella *Polonica*. 98, 30, 99, 1. fame exercitus *Polonorum* dilabitur. 99, 7, 8. Familix *Masovia* Equestres maximæ. 64, 19, 20. *Praemulienensis* regionis maximæ. 64, 26. Familiarem rem *Poloni* curant. 72, 12. Fastovia. 44, 2. Felstinum. 42, 18. Fere *Lituanix*. 34, 18. *Masoviensis* *sarrapia*. 50, 17. *Polonia*. 3, 21. *Russa*. 35, 16. alba. R 2

INDEX RERVM

Russia, alba. 48. 16. 21. 82. 20.
Ferrina Vi^{ce} Polon^{ia}. 73. 25.
Ferrariae Officin^{ae} terr^{ae}
Chelmenfis. 47. 22. 23. in Sa-
trapia Trocensⁱ. 25. 27.
Ferrifodina. 26. 23.
Ferrum in *Polonia* reperit-
 tur. 3. 19. apud *Olstina*. 18. 16.
 apud *Vonchociam*. 24. 21. Ex-
 portatur ex *Polonia*. 89. 29.
Fertilitas regionis *Bresle*.
 II. 22. *Calisij*. 7. 28. *Juniula-*
diavia. II. 4. *Satrapia* Mscis-
lavjensis. 50. 15. *Pinczovia*. 24.
 9. 10. *Polonia*. 7. 28. *Prussia*.
 55. 28. *Russia* alba. 48. 18. 19.
Samogitia. 66. 3.
Ficus crescunt in *Polonia*.
 3. 15. *Crac*. 18. 21.
Finlandia ducatus. 68. 1.
Henricus Firleus palatini in
Czemiernicis extruxit. 30. 1. E-
 justiarum Episcopalis. 6. 26. 28.
Firmamenta regni *Polonia*.
 70. 28. 10. 1. 11. 2. 1.
Flores dantur in *Polonia*. 3.
 16. *Crac*. 18. 22. in *Russia*. 35. 18.
Fluvii *Lituanie*. 30. 12. *Li-*
vonie piscosⁱ. 87. 21. *Polonia*
 navigabiles. 3. 30. praecepti
Polonia. 3. 27. *Prussia*. 34. 10.
Russiarubra. 36. 29.

Food Rex *Poloniae* nō icit
 inconsulto Senatu 81. 19. Fe-
 dera statuunt Nobiles. 77. 15.
Fontes *Radzejovia*. 10. 15.
Forma Reip. *Polonica* qua-
 lis. 80. 24.
Fortalitiu *Bredi*. 45. II.
Fortalitia *Poloni* non habent.
 100. 22. 23.
Forum *Vitna*. 31. 6. *Zachycni*
 pulchrū. 28. 20. Fora institu-
 untur diebus festis. 73. 22. 23.
Fossae *Nesvizia*. 49. 21. *Larci-*
um *Satrap*. *Vitebskensis*. 51. 7.
Fossilia *Bochnia* plurima.
 22. 24. *Palat*. *Crac*. 18. 8.
Franciscani *Cracovia*. 16.
 10. *Leopol*. 36. 23. *Conventu-*
les *Crac*. 16. II. *Sacra* faciunt
Socilia. 45. 1.
Fraumberga. 57. 26. sive
Fraumburgum. 80. 21.
Fructus *Cracov*. 18. 21. exor-
 tici in *Polonia*. 3. 15. *Polonia*. 3.
 5. & seq. *Fructuum* *Polonia*
 praestantia. 3. 10. *Pomerania*.
 bundantia. 16. 15. *Sandomiria*
 & *Zawichost* praestantia. 24. 26.
Fruges terrarū *Barisav-*
ensis. 51. 9. *palat*. *Breslanaensis*.
 33. 26.

INDEX RERVM.

33. 26. *Lituania*. 30. 9. *distri-*
ctus *Finscensis*. 34. 19. *Polonia*
 universae. 3. 5. *Pomerania*. 60.
 13. *Posnaniensis* *satrap*. 7. 28.
Russia. 35. 16. *Scarbimirae*. 24.
 5. *Frugum* copia *Bresle*. II. 23.
Fruentum *Juniuladula-*
viensis regionis. II. 4. *Livo-*
nia. 67. 17.
Fulstina. 38. 16.
 G
Garvolinia. 63. 25.
Gedanum. 57. 2. 10. 59. 12.
 In ejus *Suburbanis* Episcopus
Wladislaw. possessiones habet.
 59. 29.
Michael *Gedruci* *Cracovia*
sepultus. 17. 4. 66. 29. *Gedru-*
cius dux *Augustinianos* *cruce*
rubea fundavit. 66. 26. 27.
Gelda. 60. 3.
Gemmae Ecclesiae *Czenstoa-*
biae ingentes. 19. 16. *Leopli*.
 37. 9. in *Poloniam* importan-
 tur. 99. 6. 17. 11. 2. 1.
Generalis *majoris* *Polonia*. 7.
 17. *Præfct* *Cracov*. 17. 24. 25.
Generales exercitū. 84. 17.
Germania. 34. 9. 22. 51. 1.
Germani. 29. 22. *Conu* &
 dificarunt. 66. 10. ad nundi-

nas *Lublinum* veniunt. 29. 22.
 in *Polonia* habitant & ius *Saxo-*
nium sibi petunt. 79. 22. *Polo-*
nium aërem nō tolerant. 98.
 10. II. *Poloni* inhiant. 95. 15. à
Poloni pelluntur. 101. 4. *Pemo-*
raniam nacti sunt. 58. 23. 24. à
Russis capti. 39. 4. *Germano-*
rum legiones capta. 92. 24.
Gervandia. 68. 8.
Gidlensis *residencia*. 19.
 22.
Gitoviani. 67. 13. 14.
Gladiferi *Polonia*. 84. 22.
Prussia. 58. 16.
Glebocium. 52. 10.
Gliniani. 37. 24.
Gnesdo *Sclavonicè* videtur.
 55. 25.
Gnesna. 5. 20. 27. à nido-
 rum multitudine appellata.
Gnieucovia. 12. 14.
Gnievum. 57. 14.
Golubia. 56. 10.
Goluchovia arx. 8. 4.
Gombium. 10. 8.
Gopius. II. 6. 28. *Gopli*
insula. 12. 7.
Alexander *Gosievski* Col-
 legium *Jesuitarum* *Vuchsei*
 fundavit. 51. 3.
 R 3 *Gost-*

INDEX RERVM.

Gostinia, 64, 13.
Gostinum, 10, 8.
Gotthi, 2, 23.
Grabovia, 7, 31.
Grzeanici rit^u homines in
Russia & Lithuania toletantur,
88, 4, 5.
Gregorius XIII, Collegi-
um Studiosorum *Vilna* cre-
xit, 31, 26.
Grodecia, 37, 25, 42, 7.
Grodna, 31, 13, hic *Stepha-
nu* Rex libenter moratus est,
33, 15, 16.
S. Joan, Grothius *Crac*, qui-
escit, 16, 21.
Grudentum, 56, 10.
Grunevaldam, 95, 23.
Gurzno, 61, 18, 19.
Gustavus, 9, 21, Ejus pa-
ter, 6, 2. Gustavum parva
manu fugavit *Konieczpolsius*,
92, 26, 27, 28, 29.
Gutestadia, 58, 1.
Gymnasium *Biala*, 33, 29.
Brod, 45, 11, 12. *Posnania*, 5,
5. Academicum *Valisovia*, 5,
3. *Jedlinskio*, 25, 12, 13. *Arria-
norum Racovia*, 27, 13. *Ar-
tium* humaniorum *Leopoli*,
36, 25. Calvinistarum

Vilna, 32, 12. Castren-
se *Ploeci*, 62, 27. Hæreti-
corum *Torunia*, 56, 17. Je-
suitarum *Orsha*, 53, 3. *Torunia*,
56, 17. Lutheranorum *Gedani*,
60, 1, 2.

H

Habitationes Cleri *Cora-
zyni*, 28, 8, habitationes Polono-
rum magnificentiores sunt
hodie, 23, 4.
Habusfluv, 54, 16.
Hæretici non sunt *Leopoli*,
36, 17, in *Riga* varij, 69, 4.
Hæreticis infesta *Polonia*, 87,
1, 2. *Vilna* extirpari, 32, 15.
Halduci, 93, 9.
Haleces importantur in
Poloniam, 90, 7.
Halicia, 40, 3.
Haliciensis Rex, 40, 4, di-
strictus, 39, 27.
Simon Halicius *Cracovia*
quiescit, 16, 31.
Harcabufferi, 93, 8.
Haria, 68, 8.
Hastæ *Rufforū* arma, 55, 20.
Hebræi in *Polonia* sunt, 88,
10.
Hegumenus proprius est

Der.

INDEX RERVM.

Bermani, Monachis *S. Basilij*,
Ruffici, 45, 27.
Heilsberga, 57, 25.
Herbz *Polonica varia*, 3, 16,
18, 22.
Hollandia, 67, 20.
Holovacer, 65, 9.
Homagiū præstant pro *Pe-
merania* Duces *Stettinenses* *Po-
lono*, 26, 7, 8.
Homilia, 50, 12.
Honores Reip. Rex con-
fert, 81, 28, 29.
Hordeū *Russia alba*, 48, 19.
exportatur ex *Polonia*, 89, 24.
Horologium *Gedani*, 60, 12.
Hortus *Italicus Crecipius*,
19, 5. Comitum *Rozhazovio-
rum Crotosini*, 8, 6. *Lobzovia*,
21, 11. *Niepolomicensis*, 22, 18.
Pileis *Italicis* cultus, 20, 8.
Rudniai, 32, 20. *Selecia*, 25, 17.
Venchocia, 25, 24, 25. Horti
Bozentini, 25, 31. *Brescie*, 34, 5.
in Suburbanis *Cracovia*, 18, 19.
Czemienicki, 30, 2. *Laureti*,
38, 30. *Litania*, 10, 9. *Neuvi-
zia*, 49, 19, 20. *Ploeci*, 62, 31.
Podbercassis, palatii, 45, 13.
Pultovia, 63, 19. *Radziejovia*, 40,
5. *Parsovia*, 64, 5. *Urbanis*,

47, 28. *Zamoscij*, 47, 21. *Kolk-
via*, 37, 26. Magnates *Sarmat-
ia* omnes hortos habent, 47,
29.
Hofius Cædinalis Colle-
gium Jesuitarum *Brunsbega*
fundavit, 57, 30.
Hospitalitas *Polonorum*, 71, 7.
Hostes *Polonia* potentes,
95, 14, 15.
Humaniora præleguntur
Torunia, 56, 20.
Humanitatis professores
Vilna, 32, 2.
Hungaria, 93, 14.
Hungari non tolerant ac-
rem *Polonicam*, 98, 10, 11.
Husiatinum, 42, 4.
Husiones importantur in
Poloniam, 90, 7.
Hussari, 93, 8.
Hussus, 87, 13.
S. Hyacinthus *Cracovia*
quiescit, 16, 21.
I
Jaelovecia, 42, 7.
Jagellonica prosapia Li-
beralitas circa sacra *Craca-
via*, 14, 13.
Janovecia arx, 26, 28.
Janovia, 33, 27, 42, 6.
Jaros-

INDEX RERVM.

Jaroslavia. 38, 17, 39, 10.
 Jarosovia. 42, 18.
 Javorisvia. 37, 28.
 Jedlinskio. 25, 12.
 Jesuitæ in insula Narva.
 63, 21. *Posnania*. 5, 12. *Riga*.
 69, 5. expulsi *Penda*. 70, 13.
 utiles in vinea Domini Ope-
 rarij. 52, 1, 2. vid. *Radivillus*,
 & *Templum*.
 Jesupolis. 42, 7.
 Ignatiani ad S. Petrum majore-
 rem *Cracovia*. 16, 12. vid. *Resi-*
dentia, *Schola*, *Templum*.
 Ilcussia. 18, 9, 20, 22, 21.
 6. *Ilcussia* domus latericiz.
 20, 26.
 Ilza. 25, 17. *Ilza* domus late-
 riciz. 25, 28.
 Imago B. V. miraculosa
Boreci. 8, 7. & *Lucapista* *Czen-*
stobia. 19, 11, 12, 21. *Lezajski*.
 28, 24. *Stepercia*. 26, 5. in
Skompe. 61, 16, 17. *Socalia*. 44,
 28. in *Trocensi* civitate. 33, 8.
Zirovicik. 50, 3, 4.
 Imperij Romani princeps
Poloni *Vasallus*. 59, 6, 7.
 Importari *Polonia* solita.
 90, 2.
 Intenditum *Vilna*. 32, 7.

Incolæ *Podolia* milites sunt
 42, 11, 12.
 Incurssiones *Tartarorum*.
 38, 12.
 Inductæ *Polonia* cum *Sue-*
cis. 69, 16, 17.
 Inexpugnabilis loc' prope
Lencicum. 10, 25.
 Infestatio *Scythia*. 42, 9.
 Ingenia *Polonorum*. 71, 7.
 Inobedientia nobiliū. 101,
 23.
 Inovlodia. 26, 20.
 Insigne regni *Polonia* aqui-
 la alba. 5, 28. Insigne gen-
 tilicium *Valevia* familiæ *Cor-*
vus. 64, 30. Insignia sua *Le-*
opoli donavit *Saxus* V. pont.
 36, 18.
 Insula fluvij *Bug*. 45, 2.
 lacus *Goplenfis*. 12, 7. *Narva*.
 63, 20. *Neringa*. 54, 18. *Seve-*
ria. 20, 13. *Zulava*. 57, 5. In-
 sulæ *Borysthenis*. 44, 6.
 Intemperies *Polonia*. 3, 7.
 Interregni tempore pro-
 rex. 6, 1. *Of...*
 Josaphat occisus *Vitebsci*.
 50, 24. sepultus *Poloni*. 51,
 21.

Isaias

INDEX RERVM.

Isaias confessor quiescit *S. Ivo* *Episcopus Cracovia*
Cracovia. 16, 22.
 Italia. 34, 9.
 Itali mercatores in *Satra-*
Pia Cracoviensi. 23, 6. *Lubli-*
num ad nundinas veniunt.
 29, 22.
 Iter facientes *Poloni* ut inco-
 dant mares & famina. 75, 29.
 Ivanus dux *Episcopus Vil-*
nenfis. 30, 22.
 Judæi *Brescie* conveniunt
 promotionum causa. 34, 10.
 ibidem Scholam habent. 34,
 7, 11.
 Judicare rex nobilem so-
 lus nequit. 77, 25.
 Judices *Polonia*. 54, 22.
Prussia. 58, 16. Judices Rex
 eligit. 81, 27.
 Judicia communissime per-
 aguntur *Cracovia*. 20, 18. Ju-
 dicia Nobilium *Lencicia*. 10,
 27. *Spiritualia* *Archiepiscopi*
Gnesnensis exercet *Cancella-*
rius. 6, 13. *Tribunalitia* *Lub-*
lini peraguntur. 29, 23. Ju-
 diciorum locus *Brasavia*. 42,
 20.
 Jumenta *Livonia*. 67, 18. *Po-*
lonia. 3, 20.

quiescit. 16, 21.
Jurisconsulti Polonia. 72, 3.
Jurisdicatio Archiepiscopi
Ruthenici relicta *Vitebsci*. 50,
 27. *arcis Chencinia*. 26, 14, 15.
Episcopi Cracoviensis. 29, 8. *E-*
piscopi Placensis. 61, 20. *Epi-*
scopi Russici. 44, 26. *Episcopi*
Vilnensis. 30, 20. Magistratu-
 um *Sandomiria* assidua. 25, 1, 2.
Palatini Pomerania. 59, 9, 10.
Præfeti generalis Cracovi-
sis. 17, 17. *Præfeti Posnaniensis*.
 7, 18. *Præfeti Vilnensis*. 31, 2.
Jurisdictioni regionum ma-
 gistratum exempta est No-
 bilitas *Varmiensis*. 7, 24.
Jus Culmense. 80, 20. *Lube-*
cense. 80, 22. *Municipale*
Prussia. 57, 24, 25. 80, 19. No-
 bilium peculiare. 80, 6. *Saxo-*
nium à *Polonia* receptum.
 79, 21. in urbibus tenet. 78,
 24. 80, 1, 2. *Juris prælectiones*
 in *Lubranstiano* Athenæo.
 5, 16. *Juris Professores Vilna*.
 32, 2. *Jura Pragmatica Po-*
lonia. 80, 16.
Juventus docetur *Bari*. 42,
 5. *Camenecia*. 41, 28. *Crosia*. 67,
 5. in

INDEX RERVM.

in *Cherniechoviensi* palatina-
tu. 48. 6. *Gedani*. 59. 30. *Grod-
na*. 33. 21. *Miedieczi*. 46. 4.
Plesci. 62. 26. *Posmania*. 5. 13.
Racovia. 27. 14. *Sandomiria*.
25. 4. *Vinnicza*. 42. 21. 22.
K
Stanislaus Karnecovius Col-
legium fundavit *Calisij* 7. 24.
Kazimiria. 7. 1. vid. *Ca-
Kcina*. 7. 1. (miria.
Kielcij. 24. 19. 26. 9.
Kiovia. 42. 28. 44. 18. Re-
sidentia Ducum *Kiovia*. 42.
28. *Kiovia* duces imperatori-
bus graves. 43. 1. Eorum
corpora pro sanctis colun-
tur. 43. 15. vide *Sepulcrum*.
Kircholmia munita. 69. 21.
92. 21.
Kitaigrodum. 42. 8.
Knisinum. 65. 9.
Albertus Kojalovicus. 31.
28.
Kokenhausum arx. 69. 29.
Stanislaus Kokoska. *Crac.*
sepultus. 17. 2.
Komarna. 37. 25.
Konieczpolscius *Gustavum*
fugavit parva manu. 92. 26.
27. 28. 29. Legiones duas Sac-

ci capit. 60. 28. *Stanislaus* Ko-
niecpolscij Liberalitas & pie-
tas. 45. 9. *Konieczpolsci* ora
nidus. 19. 30.

L

Lac Russiarubra abundans.
35. 23.
Lachovicia munita. 49. 5.
100. 26.
Lacki. 38. 12.
Lactaria *Polonorum* victus.
73. 21.
Lactitina *Resavia* plurima.
39. 2.
Lacus Curonensis. 54. 24.
Goplenfis. 12. 7. *Livonia*. 67.
21. *Polonia*. 30. 26. *Ukraina*
40. 27. *Lac* piscosus *Cujavia*. 11
5. *Dobrinensis* Sattapix. 61. 13.
Lituania. 30. 12. *Prussia*. 54.
15.
Lagovia. 27. 9.
Lana exportatur ex *Polonia*.
89. 25.
Lancutum. 38. 25. 100.
25.
Landiscorona. 13. 21.
Landiscoronensis arx. 21.
28.
Lapis vivus in agro *Pincze*

via.

INDEX RERVM.

via plurimus. 24. 9. *Lapides*
preciosi *Leopoli*. 39. 9. 10. fa-
bricz utiles *Vonchocia*. 25. 25.
Lardum victus *Polonorum*.
73. 19. exportatur e *Polonia*.
89. 31.
Lascum vel *Laskum*. 8. 21.
Lasci comitatus. 8. 22.
Joannes *Lascus* praposi-
tum infulatū fundavit *Lasci*.
8. 21. 22. Ejus fratres suppel-
lectilem *Ecclesie* ibidem au-
gent. 8. 24.
Latericie domus *Ilensia*.
20. 26. *Ilze*. 25. 18. *Pulovia*.
63. 18. *Volunia*. 9. 6.
Laticzovia. 42. 4.
Latina lingua *Polonis* fami-
liaris. 71. 15. *Latina* lingua
deciduntur causæ in judicijs
Polonia. 71. 17.
Latine communiter di-
scunt *Poloni*. 71. 14.
Lavia fluv. 54. 14. 15.
Lazurij fodint *Kielciū*.
26. 11.
Lazurium in *Polonia* repe-
ritur *Kielciū*. 24. 19. expor-
tatur e *Polonia*. 89. 28. 29.
Lechus autor *Polonorum*.
8. 11. 5. 23. 21. 31.

Legata *Ecclesie* *Gnesnenfis*.
6. 27.
Legatus natus. 5. 30. 31.
Legumina plurima in *Li-
vuania*. 30. 9. in *Polonia*. 3. 6.
exportantur e *Polonia*. 89. 25.
Leitlandia. 68. 6.
Lelovia munita. 20. 3.
Leloviensis districtus. 13.
10.
Lemburgum. 59. 6.
Lencicia. 10. 24.
Lenczna. 29. 28.
Leo X. S. *Casimirum* cano-
nisavit. 31. 11.
Leopoliensis districtus. 37.
24. 46. 8.
Leopolis munita. 36. 13.
37. 5. 41. 18. 96. 3. 19. 97. 18.
Leopoli insignia sua *Sixtus*
V. Pontifex donavit. 35. 18.
Lepores dantur in *Polonia*.
3. 22. albi in *Russia* alba. 48.
15.
Lesko. 39. 25.
Lesniowice. *Moscor* fugat
parva manu. 91. 27. 28.
Lesno Comes. 8. 4. 5.
Levartovia. 29. 28.
Lex *Samuaria* *Polonis* an-
ti. 75. 15. *Leges* a principio
S i *Polonis*

INDEX RERVM.

Polonia nulla. 79. 6. Leges novas inconsulto Senatu non scribit Rex, 81. 20. Eas per tribunos sanciant Nobiles, 77. 14.

Lezaiscum, 28. 21.

Lica fluv. 54. 14.

Lida, 32. 21.

Lignæ ædes & ædificia vide in *Ædes & Ædificia*.

Ligno proscinditur ager *Samogitia*, 66. 17.

Lincovia, 67. 13.

Lintamina *Resovia* plurima 39. 3.

Linum in *Russia alba* plurimum, 48. 20. ejus cura in districtu *Premüliensi*, 39. 7. exportatur è *Polonia*, 89. 25.

Lipovecia, 13. 22. 20. 13. 17.

Andreas Lipski fundavit Ecclesiam Collegiatam & præpositum infularum *Checia*, 8. 2.

Literati amantur *Leopoli*, 36. 19.

Lites in *Polonia* olim arbitrio finitz, 79. 16. Litium origo inter *Polonos*, 72. 29.

Littus maris *Baltici* ceteri

Rex *Polonia* habet, 59. 4. Ulterius ad Imperium *Romano Germanicum* spectat, 56. 5.

Litora *Prussia*, 59. 24.

Lituania, 1. 9. 4. 8. 30. 6. 14. 23. 32. 30. 35. 4. 40. 18. 48. 23. 53. 20. 54. 12. 66. 6. 68. 4. 70. 13. 96. 11. caret sale, 40. 18. Lituaniz cultura, 30. 5. Ejus divisio, 30. 18. Lituania Ducatus, 30. 17. 21. 35. 7. 48. 10.

Lituani, 74. 3. 95. 26.

Livones parva manu vincit *Leo Sapieha*, 92. 7. 8.

Livonia, 1. 10. 48. 22. 69. 24. 70. 6. 92. 20. 95. 24. 96. 1. 8. dives, 67. 16. recuperata à *Mosca*, 70. 10. Ejus divisio, 68. 6. Ejus partem *Suecia* habet, 68. 11.

Lobzovia, 21. 10.

Lomza, 63. 27.

Loricæ *Rufforum*, 35. 20.

Lovicienfis agri aves, 10. 1.

Lovicium, 9. 25.

Lubavia, 56. 11.

Lublinum, 29. 12. Ejus præstantia, 29. 15.

Lubomirscius, Comes.

27. 28. *Stanislaus* Lubomirscius

INDEX RERVM.

scius templa *Lancusi* exstruxit, 38. 28.

Luboulia, 13. 14.

Joannes Lubranscius Gymnasiū publice *Valisoria* condidit, 5. 3.

S. *Lucæ* picta imago *B. Maria*, 19. 12. vide *Imago*.

Luceoricensis districtus, 44. 44. 20.

Lupi dantur in *Polonia*, 3. 22. Albi in *Russia alba*, 48. 15.

Lupulus in districtu *Pinscensi* plurimus, 34. 20. in *Russia alba*, 48. 20. exportatur ex *Polonia*, 89. 25.

Lustratio armorum apud *Polonos* fit post primā Paschatis Dominicam, 97. 26. 27.

Lutherani professores *Elbinga*, 57. 20.

Lutherus, 87. 4.

Lutres dantur in *Polonia*, 3. 24.

Luxus *Polonorum*, 72. 20. 21. 73. 13. 16. &c. Luxus vestium perdit *Polonos*, 75. 16.

Lynceæ dantur in *Polonia*, 67. 23.

M

Machine bellicæ, *Gedani*

plurimæ, 59. 20.

Magistratus *Camenevia* & ejus prærogativa & autoritas, 41. 25. *Elbinga*, ubi & Angli habent, 57. 17. 18. terræ *Grodnevis*, 32. 28. Palatinatus *Lublinensis*, 29. 11. *Prusorum*, 58. 15. *Russia*, 41. 24. 25. *Sandomiria* & ejus jurisdictio, 25. 2. terræ *Vielunensis*, 9. 2. *Vilna*, 31. 2. *Volcovisensis* territorii, 32. 28. Hæretici *Torunia*, 56. 18. cum jurisditione vel sine Jurisdictione Satrapiz *Posnan*, 7. 15. terrestres & Castrenses palatinatus *Cracov*, 17. 23. 24. Satrap. *Pinscensis*, 34. 16. Palatinatus *Premulia*, 38. 7. Magistratus Rex eligit, 81. 27.

Magistri *Biala*, 33. 3. *Cracovienfis* Academia, 15. 30.

Magnates in luxum omnia insumunt, 73. 13. 14. Magnates *Sarmatiz* hortos habent & palatia, 47. 27. 28.

Majestas Regis *Poloni* legibus vincit, 83. 6. limitata, 81. 10. 11. Venerabilis cunctis, 85. 14.

Mala crescunt in *Polonia*, 3. 3. 3. 9. Sen-

INDEX ERVM.

9. *Sandomiria* & *Zawichostiplu-*
rima. 24, 25.
Malogostia. 26, 16.
Marchia. 2, 21, 4, 3, 12.
Mardures dantur in *Polo-*
nia. 3, 24. in *sylvis Livonia*.
 67, 23.
Magaritz in templis *Leopo-*
li. 37, 12. importantur in *Po-*
loniam. 90, 6.
S. Mariz imago miraculo-
 sa. vid. *Imago*.
Mariani. 90, 7.
Marieburgum munitum.
 56, 28, 57, 9.
Marmor reperitur in *Polo-*
nia apud *Chenciniam*. 24, 20.
Tunonia. 25, 22. apud *Selecia*.
 18, 12. *Marmora Podolia*. 41,
 13, 14. *Vinnicia*. 22, 31.
Marmoris fodinz. 26, 13.
Marschaleus. 81, 24, 25.
Archiepiscopi Gnesnensis. 6,
 13, & eius officium. 6, 15. *M.*
D. Litvania supremus. 83, 30,
 31. curiz regni *Polonia* supre-
 mus. 83, 28, 29. *Marschalci*.
 66, 2.
Martinovia. 40, 30.
Martyriū affectatur. 43, 22.
Masovia. 1, 10, 4, 13, 12, 23.
 53, 20, 54, 11, 61, 6, 63, 7. in
 spiritualibus subest *Episco-*
pis Plocensi, Posnan, Luceorien-
si. 63, 11. eius divisio. 61, 7.
Mathematicæ disciplinz
 docentur in *Athenzo Lu-*
bransciano. 5, 15.
Mathematici Polonia. 72, 2.
Matrimonij causz disce-
 pantur coram *Vicario Epi-*
scopi Gedani. 59, 24, 25.
Maximilianus profligatus,
 47, 1. ad regnum *Polonia* vo-
 catus. 46, 29.
Medici uxorati domi do-
 cent *Cracovia*. 15, 20, 21.
Medirecia. 100, 2.
Meditullium Polonia. 51, 6.
Russia rubra. 46, 9.
Mednicia. 66, 24.
Medo quomodo fiat. 64, 6.
Mel plurimū in distr. *Pin-*
scensi. 34, 18. in *Russia*. 35, 16, 17.
 23. in *Russia alba*. 48, 20. ex-
 portatur ē *Polonia*. 89, 26. vē-
 ditur *Smiatini*. 40, 15. mellis
 copia *Russis* & *Lituanis* est. 74,
 4.
Meletius dux *Russorū*. 96, 8.
Melopepones, crescunt in
Polonia. 3, 16. *Crac.* 15, 22.
 Melsa-

INDEX RERVVM.

Melsacum. 58, 2.
Melstinum. 13, 21.
Memenus. 31, 13. Ei pons
 impositus ā *Sigismundo*. 111, 33,
 17, 18. vid. *Nemenus*.
Mendicantes vid. *Monaste-*
ria.
Mercatores Cazimirta. 29,
 26. *Elbinga*. 57, 16. *Lublino*. 29,
 26. *Pinsci*. 34, 21. *Polezki*. 25,
 26. *Torunia* hæretici. 56, 18.
 19. *Vilna* Angli & Scoti. 32, 14.
Mercatura Ploci. 62, 30.
Prussia 54, 5.
Merces. *Litvania*, *Polonia*,
Russia. 54, 2. variæ apportan-
 tur *Jaroslawia*. 38, 19. Exportari
 solitz. 89, 23. Importari
 solitz. 90, 2.
Metalla reperiuntur in *Polo-*
nia. 3, 18. in distr. *Crac.* 18, 8.
 apud *Kielecia*. 24, 18. habet *Prus-*
sia. 53, 24, 25. *Germania* iis abū-
 dat nec indiga *Polonia*. 100, 17.
Metropolis Polonia majorū.
 4, 22. Regni. 13, 30, 31.
Metropolis Russia. 43, 6.
Meva. 60, 25.
Midnici. 21, 7.
Miechovia. 23, 30.
Miedireczum munitum. 9,
 45, 29.
Mielnicensis districtus. 65,
 6, 7.
Miles Polonia animosus,
 91, 22. exigua manu multos
 vincit. 91, 25, 93, 3. conducti-
 cius oppugnationes facit. 91,
 13. *Stipendiarius* decernitur
 cum extra fines regni eundū,
 91, 20, 21. *Præsidarium* mi-
 litem non habent *Urbes Polo-*
nia. 95, 11. milites sunt *Vestitū*
inventores Poloni. 74, 10. *Sine*
stipendiis militant. 94, 19.
Milites sepulchri Christi. 23,
 39. eorum divisio ibidē vid.
Sepulchrum, *Templum*.
Nicolaus Milesius. 96, 8.
Militia Polonia. 90, 21, 25.
 defensionī non expugnatio-
 ni apta est. 91, 12. cura militiæ
Polonorum vilescit. 72, 30.
Milium exportatur ē *Polo-*
nia. 89, 24.
Minoritæ imaginem *B. Ma-*
rie habent in *Stampe*. 61, 16.
minoritæ de observantia. 16,
 24, 25. vid. *Monasterium*, *Sepul-*
cra, *Templum*.
Minscensis districtus. 51,
 9.

Mins-

INDEX RERVM.

Minseum arx munita & oppidum. 49, 2, 51, 9, 15, 63, 25; hic parlamentū celebra-
tur, 51, 19.

Miracula fiunt in Abbazia Benedictinorum in iugo Calvi montis, 26, 5. Joannis Duc-
clensis, 37, 19. Sanctorum corporum Cracovia, 16, 20, ad
tumulum Michaelis Gedrucii Cracovia, 67, 3, fiunt & Supra-
li, 65, 20.

Miscellanea rerum Eccle-
siasticarum Litvania, 31, 30.

Misdzibozia, 42, 6, 7.

Miscovius Marchio, 24, 6.

Mitæ plures fiunt Craco-
via quotidie, 25, 2.

Mitra Episcopalis Leopoli,
37, 13, 14. mitræ Episcopales
Cracovia, 14, 24.

Modzirensis districtus, 50, 9.

Modziria, 50, 14.

Moenia Marienburgi, 56, 29.
Zamofci, 47, 5.

Mohilavia, 50, 30.

Moldavia, 35, 24, 36, 28,
39, 29. Turcam agnoscit Do-
minum, 86, 12, 13. Moldaviam

populantur Poloni, 101, 9, 10.
Monachi S. Basilii Kiovia,
43, 18, 45, 27. per Scythiam re-
motiorem Evangelium præ-
dicant, 43, 22. conversi, 43,
23, 24. monasteria in Russia,
habent, 43, 24. Schismatici,
43, 11, 45, 28. Plura de Mona-
chis vid. in Abbas & Monaste-
rium.

Monasterium Alvernense,
13, 27, 28. Andreovense, 13, 28.
Bielanense, 13, 26. Biesopha,
27, 28. Blešovense, 7, 7. in in-
sula fluvii Bug munitum, 45,
3, 4. Calvaria, 13, 26. S. Ca-
tharinæ ad radices Calvi mon-
tis, 13, 6, 26, 7. Cracovia, 16, 10.
Clarazumba seu Mogilense, 22,
15. in Claro monte, 19, 10. Clobu-
ci, 19, 4. S. Crucis in Calvo
monte, 3, 1. Czenstochia, 19, 10.
Czenstochoviense, 13, 29. Der-
manū Rufficū, 45, 26. Gidlenfe,
13, 28. Hebdovienfe, 13, 27. Lan-
dense, 7, 6. Lubinense, 7, 6, 7,
Miechoviense, 13, 26, 27. Mie-
dirczi, 46, 2. Magalense, 7, 7.
13, 26; Mstovienfe, 13, 29. O-
brenfe, 7, 6. Paradisense, 7, 7.
Pramentense, 7, 8. Prerovienfe,

13, 28.

INDEX RERVM.

13, 28. Stanantecense, 13, 28. Si-
elecense, 13, 27. Siriciense, 7, 8.
Tinerense, 13, 26. Tremesense,
7, 8. Viniciense, 13, 27. Von-
grovecense, 7, 7. Zloczovienfe,
9, 8. Monasterium Augusti-
nianorum Xiansia, 24, 2. Ba-
silianorum Rozana, 50, 2. Su-
prask, 65, 18. Benedictinorū
in Calvo monte, 13, 4. Tmeci,
21, 18, 19. In civitate Trocensi,
33, 7. Canoniorum regula-
rium Clobuci, 19, 4. Crepicis,
18, 26. in Comitatu Zivcecensi,
21, 27. Carmelitarum discal-
ceatorū Clobucij, 52, 10. Carr-
husianorum prope Dantiscū,
61, 4, 5. Cisterciensium Clara-
zumba, 22, 14. Dominicano-
rum Climanovia, 28, 3. S.
Francisci de observantia ad
montem Calvaria, 26, 7. Cre-
tinga, 67, 8, 9. Franciscano-
rum conventualium Miedi-
reczi, 45, 30. Ozgūa, 52, 11.
militum Sepulchri Christi
dives, 23, 30, 31. Minorita-
rum de observantia in monte
Calvaria, 13, 7, 22, 6, 7. Lezau-
ci, 28, 22, 23. Prirevia, 19, 28.
Samboria, 38, 15. E. F. S. Pauli

Eremitæ Lancicia, 11, 1. Prope
Sydloviam, 27, 27, 28. Mona-
sterium monialium D. Cla-
ra 22, 17. Olaboci, 8, 11. Stani-
antecense, 22, 16. Syrelce mayo-
ris Polonia ditissimum, 12, 15,
16. Zarnovecia, 61, 3. Zukoviā,
61, 3. Monialium Præmon-
stratensium ditissimum in
veteri Sandecia, 23, 15, 16. Mo-
nasteria commoda & muni-
ta, 13, 24. Studia religiosorū
tractant, 5, 16, 17. Vicos & pa-
gos habent, 13, 25. Monaste-
ria Bichovia, 52, 8. Couna, 66,
9. Cracovia, 15, 9. Cracovien-
sis districtus, 15, 9. Circa Cra-
coviam 20, 29. Brodna, 33,
20. Lovicij, 9, 31. Minscensis
satrapia, 51, 22. Novuzia, 12,
13. Græci & Catholici ritus
Novagrodki, 49, 4. Græci ri-
tus in Ducatu Smolenscensi, 25,
29. Velunia, 9, 7. Vilna, 32, 10.
Vitebschf. palat, 51, 5. Mona-
steria Abbatiarum præpin-
guū Posnaniens. Satrap, 5, 4.
Cisterciensium Oliva & Pepli-
nia, 61, 2. Ignatianorū Russia,
43, 24, 25. Mendicantium
Religiosorum Cracovia, 16, 8.

T

Men-

INDEX RERVM.

Mendicantium ordinum in 3.15. Crac. 18, 21.
 Satrapia *Posnaniensi*. 7, 8, FF.
 minorum de observantia
Smolensci. 52, 30. *Zloczoviense*
Velunia. 9, 8. Religiosorum
Brescianensis palatinatus. 34.
 6. *Calissi*. 7, 21, 22.
 Monasterziska arx. 41. 4.
 Moneta externa frequens
 in *Polonia*. 89, 20. Monetam
 inconsulto Senatu Regni nō
 signat Rex. 81, 20. Modum
 cudendæ monetæ præscri-
 bunt Nobiles. 77, 16.
 Moniales *Gedani*. 59, 31.
 vid. *Monasterium*, *Sepultura*,
Templum.
 Mons Argentineus. 21, 13.
 Calvus fecat Palatinatum
Sandomiriensem. 27, 4. vid.
Calvus. Mons Pietatis. 45, 19.
 Mons præruptus. 26, 14. Mon-
 tes *Polonia*. 22, 26, 25, 28.
Transylvania. 39, 27, 28. *Un-*
garia. 39, 11, 12.
 Montana. 18, 10. montana
 & Sylvestris *Polonia* maior. 12.
 16.
 Montani pigri agrestes. 23.
 12.
 Mora crescunt in *Polonia*.

3.15. Crac. 18, 21.
 Morachua. 42, 18.
 Moravia. 22, 11, 34, 9.
 Moravica & Moravicia. 13.
 21, 21, 7.
 Morbi curantur *Sclavia*.
 37, 30.
 Mores *Poloniæ* olim pro le-
 gibus fuere. 79, 18.
 Morigeri magistratibus *Po-*
loni sunt. 71, 5.
 Mosciska. 38, 17.
 Moscovia. 2, 23, 13, 17, 30.
 24, 34, 22, 35, 5, 35, 11, 13, 38.
 20, 50, 30, 67, 24, 70, 4.
 Moscovix princeps. 35, 25.
 36, 1. Moscoviam *Poloni* de-
 vastant. 101, 7, 8.
 Moscovitz. 29, 22. ad nun-
 dinas *Lublinum* veniunt. 29,
 22. Profligati *Smolensco*. 52,
 27. vid. *Moscu*.
 Moscus. 42, 26, 68, 11, 95.
 15, 96, 1. *Smolenscum* interce-
 perat. 53, 6. Moscos vincit
 parva manu *Boratinus*. 91,
 29, 30. *Lesniowices*. 91, 27, 28.
Radivillus & *Sapieha*. 92, 5, 7.
Tarnovius. 92, 3, 4. *Zolkievius*.
 92, 22, 23.
 Moseua fl. 35, 12.

Moscio

INDEX RERVM.

Miscislavia. 50, 13.
Miscislaviensis Satrapia
 sylvis inumbrata & aquis im-
 mersa. 50, 7.
Mstovia. 19, 23.
 Muchavicius. 34, 3.
 Mulsum. 74, 4.
 Munitæ arces vid. *Arx*.
 Munitio civitatum *Russia*
 duplex. 51, 12. *ViaZdensis*. 25.
 10. Munitiones *Polonia* non
 habet. 100, 22, 23. Munition-
 es magnas Rex non habet.
 100, 13. ob impetum Tarta-
 rorum munitiones fiunt fir-
 miores. 39, 25, 26. Munition-
 es *Farmiensis* Episcopi Ca-
 thedræ. 57, 27. Munition-
 ibus non inepta est *Polonia*.
 100, 30.
 Mures devorant *Papieli-*
um. 12, 7.
 Murus *Radomis*. 25, 11. *Sy-*
dlovia. 27, 20. latericius *Ca-*
lissi. 7, 21. Sex cubitos latus
Smolensci. 52, 16. Muri *Podha-*
jecia. 41, 6. Castellorum cir-
 ca *Pramiliam*. 38, 11.
 Mutatio imperiorum fre-
 quens. 1, 14, 15.

Mutware ab extraneis
Poloni sumtus regios non so-
 lent. 24, 88, 89, 4.
 Myrh. 49, 19.
 Mysza. 49, 5.
 N
 Nacum. 7, 2.
 Narva Fluv. 3, 29, 63, 20.
 Naturalis *Caroli* Regis *Sue-*
cia. 9, 19, 20.
 Naves appellant *Gedani*.
 60, 6, 7. *Ploseti* transeunt. 62,
 9. *Riga* appellant. 68, 27. Na-
 ves *Suecica* fugatæ *Gedani*. 60,
 11.
 Navigatio *Prussia*. 54, 3.
 Neglectus rerum. 101, 24.
 Neimburgum. 60, 24, 25.
 Nemen' vel Memen' fluv.
 3, 28, 48, 23, 54, 12, 66, 8.
 Neringa. 54, 18.
 Nerva. 67, 19, 25. *Moscicest*.
 76, 22, 23.
 Nester fluv. 3, 29, 41, 1.
 Nesvizia. 49, 9, 100, 25, 26.
 munito loco sita. 49, 17.
 Nidus *Slavonice* Gnesdo.
 5, 25.
 Nieper. 3, 38, 36, 3, 46, 27.
 Nisavia murata. 11, 18.

T a

Ni-

INDEX RERUM.

Nitrum reperitur apud
Puliciam. 18. 13. exportatur
 & *Polonia*. 89. 28.
 Nobilem Rex judicare so-
 lus nequit. 77. 25. Nobiles
Plocenses. Episcopi *Plocensis*
 subditi. 62. 24. Nobiles
Polonia in Parlamento *Lub-*
lini. 29. 24. in Palatinatu
Sandomiriensi. 25. 1. No-
 biles in *Polonia* qui sunt. 76.
 21. in bellum non convenire
 facile possunt. 95. 7. 8. 9. an-
 te Edictū tertium in bellum
 non conveniunt. 96. 29. in
 bellū convenientes rumul-
 tuantur. 97. 1. Nobiles tan-
 tum in Capitulis Cathedrali-
 bus sunt. 6. 6. 7. divites in
 bello Cohortes alunt. 99. 27.
 28. Nobiles olim milites ho-
 die Equites. 76. 12. tantū mi-
 lites sunt. 94. 24. 25. proprio
 sumtu militant. 94. 20. No-
 biles *Polonia* omnes pares
 sunt. 77. 11. Pauperes sine sti-
 pendio militant suo duce
 sumto. 99. 29. 30. nobiles
 Tormenta in bellum condu-
 cunt. 109. 9. 10. Remp. admi-
 nistrant. 77. 17. Nobiles *Russia*

ad bellum prompti & audaces.
 39. 20. Nobilium frequentia
Atinsei. 51. 16. & *Sandomiria*.
 25. 1. Nobilium judicia *Lenci-*
cia. 10. 27.
 Nobilitas ad defensionem
 patriæ segregata. 67. 19. No-
 bilitas in bellum ultimo re-
 servatur. 97. 8. 11. 12. con-
 currit ad *Lubranseanum*. *A-*
thenzum 5. 15. Nobilitas
Prusla lautior. 54. 6. 7. *Varmi-*
ensis à jurisdictione magistra-
 rum Regionum exempta est.
 57. 24. Nobilitatis conven-
 tui deputatus locus *Vinnicza*.
 42. 20. Nobilitatis frequen-
 tia *Lublini*. 29. 24. Nobilita-
 tis *Prærogativa*. 76. 11. 18. 19.
 Nobilitas quomodo amit-
 titur. 77. 17.
 Nogatum brachium *Ki-*
slula. 57. 2.
 Nomen & titulum Regiū
 tabulis publicis Rex præscri-
 bit. 77. 21.
 Notellius. fluy. 3. 28.
 Nothi Nobilium non sunt
 nobiles. 77. 4.
 Nova non inveniunt *Polce-*
ni. 71. 26.

Nova-

INDEX RERUM.

Novagora. 18. 9. 21.
 Novogrosium & Novo-
 grodkum. 49. 1. Parliamen-
 tum celebratur. 51. 19.
 Novogrodenfis districtus.
 48. 27.
 Novogrodia. 48. 7.
 Novopolia. 19. 30.
 Novotargum. 18. 19.
 Novum. 57. 14.
Sebastianus Nucerinus se-
 pulchus est. *Cras*. 17. 3.
 Nuces crescunt in *Polonia*
 3. 10. *Sandomiria* & *Zarnichesti*.
 24. 25.
 Nummum proprium *Bo-*
loni olim non habebant. 89.
 7. nummorum valor crevit
 in *Polonia*. 89. 15. nummos
 aureos cudit *Alexander* Rex
Polonia primum. 89. 11.
 Nundina *Crasna*. 39. 18.
Jaroslawia. 38. 18. *Leczyca*.
 10. 26. *Leopolis*. 36. 26. 27. *Lo-*
vici. 9. 27. *Lublini*. 29. 21. 22.
Pramulia. 38. 8. *Rava*. 9. 27.
Resovia. 39. 1. *Saigini*. 40. 13.
 Nuncii municipales & co-
 rum potestas. 81. 5. 6.
 Obedientia desideratur in

multitudine *Polonorum* ad bel-
 la. 96. 15.
Ociecium. 13. 22. 21. 5.
Odera. 59. 2.
Odolanovia cum arce in
 paludibus sita. 7. 11.
 Officialis *Gedani*. 59. 22.
 Officiales aulae regiae. 54. 19.
 Episcopi *Veluensis*. 30. 25. Sa-
 trapia *Poznanensis*. 7. 13. Pro-
 vinciarum. 84. 21. Regis arbi-
 trio omnes creantur. 84. 28.
 Officiales Regni aut *Lithania*
 unde dicti. 84. 12. extra Sena-
 torium ordinem. 84. 15. Re-
 gni majores. 83. 28. Terrestris
 unde dicti. 84. 23.
Ogrodenecia arx. 13. 22.
 20. 9. 10.
Olera victus *Polonorum*.
 73. 26.
Olescum. 45. 8.
Olesnicia. 28. 2.
Olka. 45. 15.
Oliva. 61. 2.
Olla *illa* pulcherrima.
 25. 18. conficiuntur item *Lo-*
govia. 27. 9.
Olobocum. 8. 10.
Olfinia arx. 18. 17. 19. 26.

T 3

Ona-

INDEX RERVM.

Onagri dantur in Polonia, ma. 28, 18.
 3, 22, 23.
 Opatovecia, 7, 31, 23, 28.
 25, 6, 7.
 Opes Livonia, 67, 16. Polonorum sufficientes sunt regno, 88, 21, 22, &c. Prussia, 53, 23, Russia alba, 48, 18, Russia rubra, 35, 23.
 Opifices Polonorum externi plerique sunt, 72, 10. Angli, Germani, Scoti, Vilna, 23, 14. Itali in Satrap. Cracov. 23.
 Opolia, 29, 27.
 Oppidum & oppida vid. suis nominibus propriis.
 Oppugnatio Turcica 42, 1.
 Oppugnationes Poloni faciunt per militem conductitium, 91, 13, 14.
 Oratores Polonia, 72, 3.
 Oratorium Cracovia aureo tecto decoratum, 14, 20. Oratoria in palatina Cracoviensi sparsa, 22, 5.
 Ordines Religiosorum Præmislæ, 38, 4. Ordinum Polonorum distinctio 76, 11.
 Ordo desideratur in viribus Polonorum, 94, 9, 10.
 Organa Pilna celeberrima, 28, 18.
 Orichalcum exportatur è Polonia, 89, 29.
 Ornetæ, 57, 15.
 Orsa sive Orsza, 53, 2, 96, 1.
 Orsanensis districtus, 52, 15.
 Oryza crescit in Polonia, 3, 15.
 Catharina Oscrogiz Liberalitas & pietas, 47, 15.
 Ofiecum, 28, 1.
 Ofilia Danorum est, 70, 24.
 Osmiana, 32, 21, 22.
 Ossa, 54, 14.
 Ossolinus, 28, 29.
 Ossolinum, 28, 2.
 Ostrogium, 45, 22, 25.
 Ostrogus ultimus, 23, 26.
 Joannes dux Ostrogus sacra condidit Miediecz, 46, 1.
 Ejus neptis collegium ibidem erexit & Carolus Chodkiewiczii in eo ossa reposuit, 46, 4, 5, 6.
 Ostrskum, 50, 13.
 Osvecimensis ducatus, 13, 11, 21, 24.
 Osvecimia inter paludes sita, 21, 24.

Our-

INDEX RERVM.

Ouruckum, 50, 11.
 Ozgua, 52, 11.
 Pabianice, 8, 21.
 Pacostia, 12, 13.
 Paczanovia, 28, 2.
 Pagi, 9, 5. Satrap. Belzensis, 46, 15. Cracoviensis districtus 13, 18. Monasteriorum in Cracov. districtu non longè distant, 13, 25. circa Haliciam, 40, 20. Kiovia Archimandri- 12, 43, 12. Lituaniz, 30, 10. Plocensis Episcopi, 61, 21. Sclavia, 37, 29.
 Palatinatus Belzensis, 36, 6. Braslaviensis, 36, 6. Bræscianensis, 30, 19, 33, 23. Bræstensis, 4, 19, 11, 13, 12, 3. Calis- siensis, 4, 19. Cracoviensis, 12, 21, 13, 8. Derpatensis, 68, 15, 70, 7. Junoladiaviensis, 5, 4, 11, 4, 19, 20. Kioviensis, 36, 6, 42, 25. Lanciciensis, 4, 19. Lub- lincensis, 12, 21, 29, 8, 9. Maso- via, 61, 8. Novogrodenfis, 48, 25, 26. Plocensis, 61, 7, 25. Podlachiensi, 61, 7, 8, 65, 5, 6. Podolia, 36, 5. Posnanienfis, 4, 17, 18. Ravensis, 4, 21. Russia, 36, 5. Sanocensis, 39, 11. Sendomiriensis, 12, 21, 24, 11, 27, 2. Siradiensis, 4, 21. Tro- censis, 30, 19. Vilnensis, 30, 19. Vitebscensis, 50, 19. Volynia, 36, 5.
 Palatinus Belzensis, 46, 12, 13. Braslaviensis, 42, 22, 23. Bræstensis, 11, 8. Calisicensis, 8, 13. Cracoviensis, 17, 21. Culmen- sis, 58, 6. Czerniechoviensis, 48, 3, 8. Junoladiaviensis, 12, 1. Kiovia, 43, 8. Lanciciensis, 10, 21. Lublincensis, 29, 12. Mariebur- gensis, 58, 7. Masovia, 63, 7, 8. Mscislaviensis, 50, 10. Pomerania, 58, 7, 59, 10. Parnaviensis, 68, 14, 15, 70, 18. Plocensis, 62, 2. Podolia, 42, 14. Posnanienfis, 7, 11. Ravensis, 9, 10. Russia, 36, 9, 10. Sendomiriensis, 24, 15. Siradiensis, 8, 19. Trocensis, 23, 25, 33, 2. Vendenfis, 68, 13, 14. Vilnensis, 30, 27, 31, 1. Volynia, 44, 11. Palatini, 66, 2. Unde dicti, 84, 4, &c. Minores, 83, 15. quot in universum, 82, 23. Palatini Prussia & eorum au- thoritas, 58, 10, 19, 20. Pala- tinos Rex creat, 81, 24.
 Palatium Biale Ducum Ra- divillorum, 13, 28. Bozentini, 25, 31.

INDEX RERVM.

25, 31. *Breſcie* Regium. 34, 4. *Breſoni*. 41. 8. *Clunioſoria*. 28. 3. *Chobuci*. 19. 5. *Craſnoſlava*. 46, 28. *Crepiciu*. 18, 25. *Cruſmenſe*. 3, 31. *Czemiernicu* ab Henrico *Firko* exſtructum. 29, 30. & 30. 1. *Gelda*. 60. 3. *Kielci* Episcopale. 26, 10. *Lachovicia*. 49, 7. *Lancu*. 38. 29. *Lobzovia* Regium. 21, 11. *Nawoſia* Ducale. 49, 17. *Nepolomiceſe*. 22, 17. *Oſecenſe*. 21, 25. *Pilca*. 20, 7. *Pinczovia*. 24, 7. *Podhorcenſe*. 45, 12, 13. prope *Pramuliam*. 38, 13. *Slucki* Ducis. 49, 25, 26. *Spitcowenſe*. 21, 22. *Sucha*. 21, 27. *Ticocini*. 65, 11. quod à *Chriſtophero Wiſſioſio* exſtructum. 65, 13. *Varſovia* à *Sigismundo* III. conditum. 64, 2, 3. *Palatia* circa *Cracoviam*. 21, 8. *Varſovia*. 64, 15. *Uchania*. 47, 27, 28. *Magnatum Sarrapia Minſenſis*. 51, 22. *Palatia Nobiliu*. 20, 29. *Pulchra Vilna*. 32, 5. circa *Vitebscum*. 51, 6. *Paludeſ*. 5, 1, 2, 7, 20, 8, 1, 9, 28, 29, 7, 34, 17, 40, 31, 50, 14, 57, 5, 65, 11. *Paludeſ* quæ nō congelantur & inaccessibi-

les. 33, 4, 5. *Paniouca*. 41, 29. ætæ recentis architectura exſtructa & oppugnatione *Turcica* celebris. 42, 1. *Paniſ* vj^{to} *Polonoru*. 73, 14, 17. optimus *ſilcuſia*. 20, 26, 27. *Pannus Anglicu*. 74, 30. aureus. 75, 1. *Flandricu*. 74, 30. *Gallicu*. 74, 30. *Germanicu*. 74, 30. *Hupanicu*. 74, 31. *Italicu*. 74, 31. *Panni aurei*. 90, 2. *Lanci*. 90, 2. *Linei*. 90, 2. *Sericci*. 90, 2. *Pannis* exortis utuntur *Poloni*. 72, 20. *Pantheræ* dantur in *Polonia*. 3, 23. *Papa* quid eſſe credatur in *Polonia*. 88, 16. *Papaver* exportatur è *Polonia*. 89, 24. *Parcovia*. 4, 7. *Parlamentu* *Barſovia*, *Lituania* eſt. 51, 17. *Lublina* *Polonia*. 29, 13. *Minſci* celebratur. 51, 19. *Novogrodki* reſidet *Lituania*. & alternis vicibus celebratur. 49, 2, 3, 51, 19. *Petricovia* celebratur quotannis. 8, 27. *Vilna* celebratur. 31, 3, 4, 51, 18, 19. *Parlamenta* 78, 14.

INDEX RERVM.

Paroccia B. Mart. virg. *Cracovia*. 15, 11. *Paſſavia*. 54, 13, 14, 57, 28. *Paupertas* apud *Polonoſ* 221. *Probroſa*. 95, 4, 5. *Pecuniam* *Poloni* paratam in ærario ad bella non habent. 94, 14, 15, &c. *Tarde* & non ordinate conferunt & male locant. 99, 18, 19. *Pecus* in *Polonia* plurimū. 11, 4, 35, 16, 48, 20, 21, 53, 25. *Pecora* *Polonia*. 7, 28, 29, 33, 26, 50, 16, 67, 18. *pedeſtris militia* evaneſcit. 98, 1, 2. *peditatus* *Polonia* ex plebe eſt. 91, 8, 93, 29. *pedites* ad labores caſtrenſes ſunt. 91, 9. *Laborum* patientes ſunt. 98, 8, 9, 10. *pedites* quot haberi queant in *Polonia*. 98, 13. *Peditum* diviſio. 93, 6. *pelles* pretioſæ in *Poloniam* importantur. 90, 6, 7. quæ ex *Moscovia* veniunt. 51, 1. *Mohilavia* venduntur. 50, 30. *pellibus* pretioſis *Poloni* veſtiuntur. 90, 6. *Peplinia*. 61, 2.

Pepones creſcunt in *Polonia*. 3, 15, 16. *Cracovia*. 18, 22. *Peregrinantur* *Poloni*. 71, 221. *Peregrinationes* fiunt ad montem *Calvaria* facta pontificis gratia. 22, 8. fiunt ad monaſterium in *claro monte*. 19, 3. fiunt ad monaſterium *Leſaſci*. 23, 20, 28, 25. fiunt *Præſovia* ad templum S. *Anne*. 19, 29. fiunt *Skompe*. 61, 17. fiunt *Supraſli*. 65, 26. ad monaſterium *Trotenſis* civitatis. 33, 9. *pereslavia*. 43, 31, 44, 1. *pernavia* vel *Parnavia*. 69, 7, 70, 8, 16. à *Sueco* recuperata eſt. 70, 19, 20. *Suecorum* eſt. 70, 21. *perſæ* *Lublina* ad nundinas conveniunt. 29, 22. *perſia*. 38, 20, 41, 22. *perſica* creſcunt in *Polonia*. 3, 9. *Sendomiria* & *Zavichon*. 24, 25. *petricovia*. 8, 26. hic tribunal regni ſeu parlamentū quotānis celebratur. 8, 26, 27. *pharetra* utuntur *Ruſſi*. 35, 22.

INDEX RERVM.

Pharus *Gedani*, 60, 5.
 Philosophia docetur *Leopoli*, 36, 24. Philosophiæ studia *Cracovia*, 16, 9.
 Philosophi *Polonia*, 72, 3. in collegio majori *Cracovia* docent, 15, 18, 19.
 Pictura Ecclesiæ in Insula *Buz*, 45, 6. *Vénicia*, 22, 30.
 Piescova scala arx inter sylvas sita, 25, 4.
 Pietas docetur apud omnes *Pomania*, 5, 19.
 Pilca vel Pilcza fluv., 4, 15, 19, 30, 26, 20.
 Pilcia arx, 13, 22, 20, 4.
 pilina, 28, 17.
 pinzovia, 24, 7.
 pinseensis districtus, 34, 15.
 pinseum, 34, 21.
 pionteum, 10, 28.
 piræ crescunt in *Polonia*, 3, 8, 9. *Sandomiria* & *Zawichost*, 24, 24.
 Piscatio dives *Plosci*, 63, 4.
 piscationes *Prussia*, 53, 26.
 Pisces *Polonia*, 3, 25, 7, 28, 11, 5, 34, 18, 35, 16, 48, 21, 60, 12, 73, 25. durati sole importantur in *Poloniam*, 90, 8. *Roxolania* pinguiissimi, 37, 1. distrahuntur *Leopoli* & per *Poloniam*, 37, 5, 6. sale conduntur *Leopoli*, 37, 1, 2. Piscibus abundat major *Polonia*, 7, 28.
 Pisciculi olim victus *Polonorum*, 73, 21.
 Piscinæ *Polonia*, 3, 26. in arce *Myrh*, 49, 20. *Roxolania* ingentes, 36, 30. *Sborovia*, 28, 14. *Sydorvecia*, 26, 22, 23. *Zamosci*, 47, 21.
 Pix exportatur è *Polonia*, 89, 26.
 Platea Castrensis *Vilna*, 31, 23.
 Plebiscita *Polonia*, 80, 3.
 plebs *Polonia* ad agriculturam segregata, 76, 14.
 Plesovia, 7, 31.
 ploscum, 62, 6. Mercaturæ studet, 62, 30.
 plumbi fodinæ *Chencinia*, 26, 12. *Ilcusia*, 20, 22, 23.
 plumbum reperitur in *Polonia*, 3, 18. apud *Chenciniam*, 24, 19. *Ilcusia*, 18, 8. exportatur è *Polonia*, 89, 29.
 Pluvialia *Cracovia*, 14, 24.
 pocillatores, 84, 18.
 pocriunica, 27, 22.
 pocucia, 40, 2, 29.

pociz

INDEX RERVM.

Pocencensis ora, 35, 2.
 podhajecia, 41, 6.
 podlachia, 12, 24, 65, 3, 4.
 Podolia, 35, 17, 41, 10, 42, 15. ejus divitiæ & ubertas, 41, 12, 13. ejus incolæ milites sunt, 42, 11, 12. Podolia ulterior, 40, 27.
 Podolinecia vel Podoleneccia, 13, 16, 18, 15.
 Pœnitentiam agunt Monachi S. Basilij tempore quadragesimali, 43, 19.
 Poëtæ *Polonia*, 72, 3.
 polanecia, 28, 2.
 politici moderni omnia tribuunt prudentiæ humanæ, 2, 7.
 Polonia hæreticis infesta est, 87, 12. antiquis Sarmatia Europæa, 1, 1. non est inops, 90, 16. servata divinitus, 2, 8. qualis fuit tempore *Sigismundi III*, 1, 3. olim Sylvestris fuit, 3, 3. Polonia major, 4, 9, 12, 24. Ejus divisio, 4, 16, 17. Minor, 4, 14, 12, 18, 29, 3, 5, 30, 2, 3, 35, 4. Ejus divisio, 12, 20. universæ divisio, 4, 8, 9. Culia, 13, 1.
 Poloni bellicosi, 73, 4, 8. suatuentur, 100, 5. magistratibus morigeri, 71, 5. hospitales, 71, 7. peregrinantur, 71, 27. iis inhiant *Germani*, 95, 16, 17, 18. Polonorum ordinum distinctio, 76, 11.
 Polotzum, 51, 25. hic collegium *Jesuitarum* extruxit *Stephanus*, 33, 15, 16, 17.
 Pomaria *Polonia*, 3, 7. in suburbanis *Cracovia*, 18, 20. in *Litvania*, 30, 10. *Nesvizia*, 49, 20. *Plosci*, 62, 9. *Puliovia*, 63, 19. *Radziejovia*, 10, 15. in palatinatu *Sandomiriensi* ubique repeniuntur, 24, 23.
 Pomerania generaliter quæ, 58, 2. propriè quæ, 59, 2. juncta *Polonia*, 86, 7. quando non juncta *Polonia*, 95, 24. una cum *Prussia* provincia, 58, 8. regia, 59, 10. in spiritualibus subest Episcopo *Vladulaviensi*, 59, 26. ulterior, 2, 21, 4, 12, 13. Pomeraniæ varia nomina unde, 58, 24, 25, 59, 1.
 Pons ligneus *Memento* impositus à *Sigism*, III, 33, 17, 18.

V 2

De

INDEX RERVM.

De Pontibus Comes cap-
tus, 92, 25, 26.
Pontificis vices in spiritu-
alibus quis gerat, 5, 30, 31.
Popielius a muribus de-
voratus, 12, 7.
Populationes Cracoviensis
palatinatus, 13, 18.
Porci venduntur ex Polo-
nia, 89, 31.
Porta Rudnicensis, 31, 8.
portorium solvitur Geda-
ni, 60, 8.
Portus maris Gedani, 60, 4.
Livonia, 67, 20, Prussia, 73,
17.
Posnania, 4, 12, 64, 1.
Potentia familiarum Ma-
jovia, 64, 20. Potentia re-
quisita regni seu status, 94,
II.
Johan, Potocius Panion-
cem extruxit, 41, 29, 30. Ste-
phanus Potocius Podocum ex-
ornavit, 41, 2.
podocum Podocum & Po-
tok, 20, 1, 41, 1.
prata Litvania, 30, 9, Polo-
nia, 3, 6.
præclavia, 28, 20.
prædia Litvania, 30, 12, pro-
pe Nesviziam, 49, 19.
Prædicatores optimi Cra-
covie, 16, 18.
præfecturæ regis in Cassu-
bia, 60, 18, 19. Samogitia, 65,
22. præfecturas Rex distri-
buit, 81, 26.
præfectus Cracovia gene-
ralis, 17, 24, 25. Posnaniensis,
7, 16, 17. Sendomiria, 25, 6. Vil-
nensis, 31, 1. Præfecti artium
Prussia, 58, 10. civitatum Sa-
trapæ Czerniechoviensis, 48,
2, 3. civitatum Palatinatus
Lublincensis, 29, 10. Præfecti
Culina, 84, 20. Carrum, 84,
20. Heiduccorum, 93, 30. Præ-
fecti cum jurisdictione vel fi-
ne jurisdictione in Polonia
sunt, 7, 15. Præfecti Satrap.
Posnaniensis, 7, 14. Stabuli, 84,
19, 20. Urbium, 84, 22. & hi
non habent locum in Sena-
tu, 65, 25, 66, 1.
Prægelus fluv, 54, 14.
Præmislia, 38, 1, 14.
Præmisliensis districtus,
38, 1.
Præmonstratenses vid. Ab-
bas, Abbatia, Monasterium.
Præpositus Plesci nobilitatis
Domi-

INDEX RERVM.

Dominus est, 62, 20, 21. Præ-
positus insularis Chocia quem
fundavit Andr, Lipski, 8, 2, 3.
Præpositus Lasci insularis,
quem fundavit Joh, Lascus &
fratres ejus Suppellectilem
Ecclesie auxerunt, 8, 21, 22.
&c. Præpositus insularis
prope Medniciam ordinis, 8.
Augustini, 66, 25. Miechovia,
24, 1. Mstovia, 19, 24, 25.
Olka, 45, 19. Ossolini, 28, 2, 3,
4, 5.
Prærogativa Archiepisco-
pi Gnesnensis, 5, 10. Nobilita-
tis, 76, 11, 18, 19. Palatini Cra-
coviensis, 83, 4, 5. Palatino-
rum majorum, 83, 12, 13, 14.
Præfecti Posnaniensis, 7, 17.
præfidiarii militem non
habent urbes Polonia, 95, 11.
prætorii Nesvizia, 49, 18.
Torunen/e, 56, 23.
Prævorcia, 38, 17.
S. Prandotha Cracovia qui-
escit, 16, 21.
Prasniensis regio 7000.
Equestrium familiarum cō-
tinet, 64, 26.
Primas Polonia quis, 5, 21,
22.
Princeps primus Polonia
quis, 5, 21, 22. Princeps ter-
ritorii Pulavien/sis, 62, 23.
Princeps Slucki olim absol-
tus, 49, 27. Valachia, 85, 20,
95, 29, 30.
principatus iungendi Polo-
nia, 86, 6. Principatus Var-
miensis singularis, 57, 22,
23.
pripeti vel Pripecius fluv.
3, 29, 36, 2, 50, 5.
prirovia, 19, 28.
probrosa Polonis quæ, 78,
4.
procures Regni cohortes
in bellis alunt, 99, 27.
processionum colores, 17,
9.
prochnicum, 38, 12.
procurator Magnus Crac,
17, 29, 30.
prodire in publicum ut
soleant Poloni, 76, 2.
prodigalitas Regum Polo-
nia, 89, 2.
professor Ebrae Linguæ
Vilna, 32, 1. Professores o-
mnium disciplinarum Biala,
34, 1. Humanitatis Vilna, 32,
2. juris Crac, 15, 20; Philoso-
phie

INDEX RERVM.

phiz *Vilna*. 32, 1. Theologiae *Vilna*. 31, 31. professorum numerus auct^r *Zamosci*. 47, 16.
 Propugnaculum *Barisovia*. 51, 15. *Gedani*. 60, 4. *Minisci*. 51, 10. *Pelcia*. 20, 6. *Poloski*. 51, 26. Propugnacula *Bychovia*. 52, 7, 8. Cathedra *Varmiensis* Episcopi. 57, 27. *Gedani*. 59, 20. *Lachovicia*. 49, 7. *Leopoli*. 36, 14. *Podhajecia*. 41, 6, 7. districtus *Pramisliensis*. 38, 11. *Riga*. 68, 19. *Sclavia*. 52, 7, 8. *Smolensci*. 52, 18. Satrapia *Vitebscensis*. 51, 7. *Zamosci*. 47, 5, 6.
 Prorex interregni temporequis. 6, 1.
 Prosovia. 23, 30.
 Prospect^r *Sandomiria* amantissimus. 24, 30.
 Proventuum quarta pars de bonis regiis ad solutionem militum *Rava* deponitur. 9, 14, 15.
 Provinciae *Polonia* octo. 1, 3. quanam olim non junctae *Polonia* fuerint. 95, 23, 24. &c. omnes libertate pares. 1, 6. Reip. omnes capaces. 1, 8, 9.
 Provocatio a *Brandeburgi* ad Regem *Polonia* ratione *Prussia* est. 55, 19. ab Episcopo *Plesci* non est. 62, 24. à tribunali non facile est. 78, 18, 19.
 Pruna crescunt in *Polonia*. 3, 9. *Sandomiria* & *Zavischosti*. 24, 25.
 Prussia. 1, 10, 4, 13, 30, 16, 34, 20, 48, 24, 53, 11, 12, 59, 9, 61, 11, 25, 68, 3, 69, 15, 92, 24, 95, 24. Ejus divisio. 35, 6, 54, 27. Prussia metalla non habet. 53, 24, 25. Singularē temp. quasi habet. 53, 13. &c. Prussia Regia & Ducalis. 54, 27. Ducalis minora oppida habet. 54, 30. 66, 5. Regia. 55, 21. Prussia dux *Poloni* Vassallus. 59, 8. 85, 19.
 Prutus fluv. 3, 29, 40, 11. przosna fluv. 7, 20.
 puckum cum arce munita ad mare sitū. 60, 20. *Suecus* intercept. 60, 23. inde ejicitur. 60, 23.
 Pultes victus *Polonorum* olim. 80, 24.
 Pultovia. 63, 17. ejus latericiz domus. 63, 18. ejus Princeps. 62, 23.

pys-

INDEX RERVM.

Pysdra. 7, 1.
 Quæstores. 84, 22.
 Quarta pars proventuum ad solutionem militum *Rava* deponitur ex bonis Regiis. 9, 14, 15.
 R.
 Rabini fiunt *Brescie*. 34, 10.
 Rabstina. 21, 6.
 Rabstinum. 13, 21.
 Racensum. 11, 18.
 Racovia. 27, 12. ab hæreticis liberata. 27, 16, 17.
Nicolaus Christoph. Radivilus cur peregrinus dict^r. 49, 11. *Stanislaus* Radivillus. 45, 14. collegium *Jesuitarum* *Pinsci* fecit. 34, 25. Radivillus *Moscus* vincit parva manu. 92, 5, 6. Radivilli duces. 26, 21, 22, 33, 28, 49, 30. Eorum Comitatus. 26, 22. Eorum aidus. 49, 9.
 Radinum. 56, 19.
 Radomia. 25, 10.
 Radzejovia. 10, 14.
 Radziejovia. 11, 19.
Rava. 9, 12, 26, 10, 18. Ra-
 vz quæ deponantur vide *Quarta pars*. 14, 15.
 Rector magnificus *Academiz Crac.* omnes sub se Scholas habet. 15, 30, 31.
 Reditus Coronæ Rex dispensat. 87, 26.
 Referendarij. 84, 18.
 Regia majestas limitata. 81, 10, 11. &c. venerabilis cunctis. 85, 14.
 Regimen *Polonia* ex quibus formis compositum sit. 80, 24. Regiminis seu Status potentia. 94, 11.
 Regius mons. 48, 24, 55, 3.
 Religio *Armeniorum* toleratur in *Polonia*. 88, 6. Catholica *Poloniis* præcipua. 87, 12, 13. Christiana *Poloniis*. 86, 25. Religionis *Græcæ* homines *Pinsci* sunt. 34, 24.
 Religiosæ pietatis norma eadem in *Polonia*. 17, 18.
 Religiosi S. Pauli Eremitæ *Czestochia*. 19, 17. Religiosorum ordines *Pramilia*. 38, 4. Religiosorum studia in monasteriis florent. 5, 17.

Reli-

INDEX RERVM.

Reliquiæ D. *Adelberti*, 6. De Republica Rex non solus
 19, Sanctorum *Cracovia* religioſe ornata, 14, 21. Sancto-
 rum reliquiæ *Leopoli*, 37, 17.
 Res familiaris curatur à
Poloniis, 72, 12.
 Residentia Archiepiscopi
 Catholici, 36, 15, 16. Archi-
 episcopi *Gnesuensis*, 9, 25, 26.
 Archiepiscopi *Rufici*, 51, 27.
 Dominicanorum F. F. *Gidlen-*
ſis, 19, 20. Ducum *Kiovia*, 42.
 18, Ducum *Ruſorum*, 45, 24.
 Episcopi *Armenici*, 36, 16.
 Episcopi *Cracoviensis Boſenti-*
ni, 25, 29. Episcopi *Cujavien-*
ſis, 10, 6, 11, 12. Episcopi *Kio-*
viensis, 44, 2. Episcopi *Plocen-*
ſis, 63, 17, 18. Episcopi *Rufici*,
 36, 17, 44, 26. 52, 22. Episco-
 ni *Samogitia*, 66, 23, 24. Epi-
 scopi *Varmienſis*, 57, 26. Ignat-
 ianorum *ſaroslavia*, 38, 23.
Novogradki, 49, 3, 4. magistra-
 tum *Vilna*, 31, 3.
 Resla, 58, 2.
 Reſovia, 4, 5, 39, 1, 10.
 Respublica *Polonorum* &
 ejus forma qualis, 80, 24. Re-
 publicam *Polonicam* Nobi-
 les in manu habent, 77, 17.
 De Republica Rex non solus
 ſtatuit, 81, 17. De Rep. *Prussia*
 vid. in *Prussia*.
 Revalia *Suecorum* eſt, 70,
 24.
 Rex *Polonia* eligitur, 81,
 2. ubi Ejus poteſtas. Ejus
 contemptus, 101, 23. fiſci cau-
 ſas ſolus cognoscit, uti &
 controverſias civitatum, 78,
 21, 81, 27. Regis autoritas,
 77, 18.
 Riboticii, 40, 24.
 Riga munita, 68, 17, 69,
 22. *Sueco* manſit, 69, 18.
 Rigenses *Suecum* evocant,
 69, 10.
 Rimanovia, 39, 25.
 Rheticus, 22, 22.
 Rhombuum copia *Peco-*
ſia, 12, 13.
 Rochus *Posnaniensis Cra-*
covia quieſcit, 16, 31.
 Rogozna, 56, 11.
 S. Romualdi Sectatores,
 27, 26.
 Roſienſi, 67, 14.
 Roſomaci, 3, 24.
 Roſolia, 33, 28.
 Roſraſevi *Lubranſci* Gy-
 mnasium auxit ſtipendiis, 5, 11.
 Roxo-

INDEX RERVM.

Roxolonia, 35, 8, 36, 30.
 Rozana, 46, 26, 49, 5. Sa-
pieharum nidus, 49, 31.
 Rozrazovij, 8, 6, 7.
 Rubesovia, 44, 27.
 Rudnicum, 32, 19.
 Rudnicenſis porta vid *Per-*
ta.
 Rupella *Cracov*, 16, 14.
 Ruſſia, 1, 9, 4, 4, 12, 25, 35,
 1, 40, 17, 41, 24, 42, 29, 93,
 15, 95, 13, 96, 7. illustrata Mu-
 ſis, 47, 13. Sale caret, 40, 18.
 Ruſſiæ diſtrictus, 39, 11. Du-
 ces, 42, 28, 29, 43, 1. tetrar-
 chia, 40, 5. Ruſſia alba, 30,
 16, 23, 35, 6, 36, 1, 48, 7, 11,
 54, 12. unde Alba dicta, 48, 11.
 &c. Alba Ruſſiæ diviſio, 48,
 24, 25. divitiæ, 48, 21. Ruſſia
 Ciſboryſthenica, 35, 14. Ni-
 gra, 35, 10, 48, 9. Rubra, 35, 7,
 23. Ejus diviſio, 36, 4.
 Ruſſi, 74, 3, 95, 26. Lucri-
 petæ, 41, 20, 21. Ruſſi rubri
 milites ſunt, 42, 11, 12. Ruſſo-
 rum Ducum Sedes, 45, 24.
 Ryujanenſis, arx, 27, 24.
 Rzemienium munitum,
 28, 28.
 S
 Saccarum in victum adhi-
 bent *Poloni*, 74, 1.
 Sacer locus ad ſimilitudi-
 nem *Hieroſolyma*, 22, 2, 3. Sa-
 cris rebus profani non pro-
 ſpere utuntur, 101, 17, 18, 19.
 Sacerdotes ex *Poloniis* no-
 bilibus & Plebe ſunt, 76, 16.
 maxime in *Polonia* hono-
 rantur, 88, 15. in eos Regi nihil
 licet, 81, 14.
 Sacrificia ſingulis diebus
 plurima peraguntur *Crace-*
vica, 15, 1.
 Sal concreſcit ex ſole ar-
 dente in deſertis *Ukraina*, 40,
 28. coquitur *Colomia*, 40, 17,
 & *Halicia*, 40, 21. exportatur
 ex *Polonia*, 89, 28. Sal metalli-
 cum apud *Bochniam* & *Velis-*
cam, 18, 11. Salis metallici fo-
 dina *Velica*, 22, 21. Sale ca-
 rent *Lituania* & *Ruſſia*, 40, 18.
 Salsamenta importantur
 in *Poloniam*, 90, 7, 8.
 Salus regni non eſt in viri-
 bus aut prudentia humana,
 2, 6, 7.
 Samboria, 38, 15, 40, 25.
 Samogitarum caſæ ad flu-
 minæ ſitæ, 66, 13.
 X
 Samo-

INDEX RERVM.

Samogitia. LIO. 53, 20, 54, 12, 13, 65, 22, 68, 3, 95, 24. Samogitica terra ligno proscinditur. 66, 17. Sanctorum catalogo inscriptus *Caſimirus*. 31, 18, 12. Sanctorum corpora quiescunt *Cracovia*. 16, 19. pro sanctis coluntur *Kiovienses* duces. 43, 15. Sandecensis districtus, 13, 10. Sandecia. 18, 10, 23, 8, 15, 18. Sandeciae civilitas. 23, 9. Sanocum. 39, 20, 21. Sanus fl. 3, 28, 4, 5, 38, 13, 26. *Lea* Sapieha Eremitorium *Bereſa* fundavit. 34, 12. *Livonus* & *Moscos* vicit parva manu. 92, 7, 8. Sapieharum nidus *Rozana*. 49, 31. Sarmatae ignari juris. 79, 25. Sarmatia. 29, 15, 42, 29. *Italiam* exhibet. 49, 22, 23. *Asiatica*. 35, 13. *Europaea*. 1, 1, 35, 14, 15. Sarmaticum mare. 2, 22. Sarogradum. 42, 18. Satanovia. 42, 7. Satrapia *Belſensis*. 46, 8. *Braslawiensis*. 44, 4. *Breſtensis*. 11, 8. *Calisienſis*. 8, 12. *Cracoviensis*. 23, 5. *Culmenſis*. 55, 21, 22, 23. *Czerwiechowienſis*. 47, 30. *Juniuladiarvionſis*. IV, 26, 12, 4. *Lenciciensis*. 10, 19. *Lublinensis*. 29, 3, 4, 30, 14, 33, 23, 24, 46, 18, 19. *Mariburgensis*. 55, 22. *Minsensis*. 51, 8. *Msculavienſis*. 50, 5, 8. *Plocensis*. 51, 24. *Posnaniensis*. 6, 31. Satrapia *Polonia* Prima. 4, 24. *Ravenſis*. 9, 10, 10, 18. *Ruſſia*. 36, 8, 39, 27. *Sandomirſensis*. 18, 7. *Siradiensis*. 8, 16, 17. *Smoleſcensis*. 52, 12, 53, 9, 10. *Trocensis*. 32, 25, 33, 1. *Varmienſis*. 55, 22, 24, 57, 22. *Volynia*. 44, 19. Satrapia *Lituania*. 50, 9. *Polonia* majoris octo. 4, 16, 17. *Ruſſia*. 50, 10. vid. in *Palatinatus*. Saxones in *Ruſſia* habitant. 39, 6. pecorum curam capti habent. 39, 7. Sborovia arx. 28, 12. Scabini *Pruſſia*. 58, 17. Scarbimiria. 24, 3, 5. Seebresinum. 47, 19. Scepuſienſis Comitatus. 13, 13. Schismatici *Vitebsci*. 51, 29. Schol-

INDEX RERVM.

Schoinicia. 60, 25. Schola *Uratiulavia*. II, 15. Scholæ Grammatices *Cracovia*. 15, 28. Ignatianorum *Breſcie*. 34, 6. Judæorum ibidem. 34, 7. Sciricium Abbatia. 22, 26. Sciuri dantur in *Polonia*. 3, 22. Sclopeta *Ruſſorum* arma. 35, 20. conficiuntur *Vilna*. 32, 17. Sclovia. 37, 29, 52, 7. Scotia. 67, 20. Scoti ad nundinas *Lublinum* veniunt. 29, 22. Scripta Eruditorum *Polonorum*. 72, 6. Scythæ. 95, 14, 15. Scythæ Mahometani in *Lithania* & *Volynia*. 88, 10. Scytharum Solitudines. 2, 24. Scythas caſtigant *Poloni*. 101, 19. Scythia. 35, 25, 44, 2, 93, 16. Sebergum. 58, 2. Sebum in districtu *Pinſcenſi* plurimum. 34, 19. exportatur à *Polonia*. 89, 26. Secretarius regni major Eccleſiaſticus eſt. 87, 28, 29. Secretarij. 84, 20. Segetes *Breſtenſes* *Dantiſcæ* vehuntur. II, 24. Selecia. 18, 12, 49, 5. Sementis Satrap. *Msculavienſis*. 50, 16. Semigalia. 68, 7. Ejus dux Vaſallus *Poloni*. 68, 16, 17. Seminarium *Uratiulavia*. II, 15. *Zamoſci* clericorum. 47, 14. Seminaria *Nesviſſia*. 49, 13. Senatores Satrap. *Belſensis*. 46, 12. *Braslawienſis*. 42, 22. terræ *Chelmenſis*. 46, 25. Satrap. *Cracoviensis*. 17, 21. *Czerwiechowienſis*. 48, 3. Terræ *Debrinenſis*. 61, 21. *Livonia*. 68, 12. palatinatus *Lublinensis*. 29, 11. *Maſovia*. 62, 2. Satrap. *Msculavienſis*. 50, 10. *Podlaſchia*. 65, 5. *Podolia*. 42, 12. Satrap. *Posnaniensis*. 7, 10. *Ruſſia*. 36, 8. Palatinatus *Sandomirienſis*. 24, 14. Satrap. *Volynia*. 44, 20. Senatores vel ſpirituales ſunt vel ſeculares in *Polonia*. 82, 4. Senatorum numerus & ordo. 82, 5, 6, 7. Senatorium munus certis honoribus nexum eſt. 82, 10. Senatorium munus quomodo ab-

INDEX RERVM.

do abrogetur. 82. II. 12.
 Senatus *Polonia* eligitur &
 ejus autoritas. 78. 27. 81. 4.
 ad Senatum regni qui perti-
 neant ex palatinatu *Czerni-*
echoviensi. 48. 4. qui ex pala-
 tinatu *Kiieviensi*. 43. 8. qui ex
 fatrap. *Lenciciensi*. 10. 22. qui
 ex *Prussia*. 58. 11. qui ex *Samo-*
gitta. 66. 23. qui ex Satrap.
Vilnensi. 30. 27. in Senatu ne-
 mo locum habet nisi majori
 dignitate ornatus. 66. 2. in
 Senatu locum non habent
 praefecti urbium. 55. 25. 66.
 1. in Senatus *Polonia* tantum
 admittuntur Catholici. 87.
 14. 15. Senatus *Prussia*. 58. 3.
 4.
Sendiſovia. 28. 19.
Sendomiria. 96. 13. Ejus
 prospectus amantissimus. 24.
 30.
 Seniores *Armeniorum Came-*
rocia. 41. 25.
 Sepulchrū *D. Alberti*. *Gnes-*
na. 6. 20. *S. Stanislai Cracovia*.
 14. 9. Sepulchri Christi Mi-
 litum monasterium dives
 possessionibus *Miechovia*. 23.
 31.

Sepultura *Carolus Chodkie-*
vicii. 46. 6. Ducum *Kiievi-*
sum. 43. 13. 14. F. F. Minorum
 de observantia. 23. 24. Mo-
 nialium *D. Benedicti*. 23. 24.
Joannis Ostrogii. 23. 26. Re-
 gum *Polonia Cracovia*. 14. 19.
 Comitum *Tarnaviorum*. 23.
 26.
Seroicza. 63. 27.
 Serpentes *Vulsa* excom-
 municatae à Pontifice. 28. 9.
 non nocent. 28. 11.
Severia. 18. 9. 20. 11. 13. &c.
Severienſis ducatus. 13. 12.
 15. 3.
Siepercia. 62. 4.
S. Sigismundi caput *Ploſci*.
 62. 15.
Sigismundus Augustus.
 80. 8. 87. 30. 96. 7. Ejus exer-
 citus. 96. 7. &c. *Sigismun-*
dus. 91. 26. Ejus exercitus.
 95. 30. 31. *Sigismundus* Seni-
 or aurum signat. 89. 11. *Caſi-*
mirum canonisari curavit. 30.
 6. 31. 10. *Lituaniam* expulvit.
 30. 6. *Sigismundus* III. 13.
 92. 13. Legem dedit Duci
Brandenburgensi. 55. 2. Sacra
Ecclesiae Cracovia auxit. 14.
 14. Epi-

INDEX RERVM.

14. Episcopum *Smolensci* de-
 ſtinavit. 52. 28. Hæreticos e-
 radicavit. 88. 3. Palatium *Var-*
ſovia condidit. 64. 2. 3. *Sm-*
lenscum à *Moscis* recuperavit.
 53. 6. tumbam argenteam
S. Caſimiro fieri fecit. 31. 13. E-
 jus exercitus. 96. 17. 18. Ejus
 pietas & liberalitas *Ploſci*. 62.
 15. 16.
Sileſia. 2. 25. 4. 12. 12. 25. 13.
 12. 21. 22. 22. 11. 34. 9. 20. 54. 11.
Siligo plurima *Livonia*. 67.
 17. *Ruſſia Alba*. 48. 19. expor-
 tatur è *Polonia*. 89. 23.
Siluri capiuntur *Ploſci*. 63. 13. 3.
S. Simon *Lipnica* quieſcit
Cracovia. 16. 24.
Siradia. 8. 16.
Situs Livonia. 67. 20. *Pole-*
nia. 2. 14. *Polonia majoris*. 4.
 9. 10. *Polonia minoris*. 12. 20.
 25. 13. 1. 2. *Prussia*. 53. 16. *Ru-*
ſia. 35. 2. *Samogitia*. 66. 3.
Sixtus *Leopoliensis* Medicus
 37. 31.
Sixtus V. Pontifex insignia
 ſua *Leopoli* donavit. 36. 18.
Skompe. 61. 16.
Slaucovia. 18. 9. 20. 20.
Slonimensis districtus. 48.
 26.

slonimum. 49. 5.
Sluchovia. 6. 24.
Sluckum tota lignea. 49.
 24. Ejus Princeps absolutus.
 49. 27.
slupcia. 7. 1.
slupecia. 27. 8.
sluzevia. 11. 19.
smolenscum munitum.
 31. 18. 52. 15. 16. &c. 53. 5. 92.
 26. a *Moscis* recuperatum.
 53. 6.
smolnians. 51. 20.
sniatinum. 40. 11.
sniegulz. 10. 2.
soben. 13. 23.
socalia. 44. 27.
sochaciovia. 10. 8.
socolovia. 28. 19.
solecia. 12. 15. 25. 15.
solitudines *Scytharum*.
 2. 24.
solum. 40. 25.
sorſtenum arx. 13. 22. 23.
sosnicia. 38. 11.
specula urbis *Smolensci*. 52.
 17.
speluncæ Ruſſica. 43. 13.
spitkovice. 13. 23.
squernevia. 10. 11.
stagnum. 20. 13. *stagnū*
 X 3 *polonia*.

INDEX RERVM.

Polonia. 3, 26. *Roxolania* manu facta. 36, 30.
Stanislavovia. 63, 26.
S. Stanislaus Caſimiriensis quieſcit *Cracovia*. 16, 20, 23.
Stanislaus Kokozka Cracovia ſepultus. 17, 2.
Stannum importatur in *Poloniam*. 90, 9.
Stargardia. 57, 14, 60, 24.
Starobubi. 53, 1.
Starzicia Velifia arx. 52, 4.
Staſovum. 28, 1, 2.
Statutum Regni. 80, 10.
Statuta Lituanie. 80, 17. *Polynia* ſingularia. 80, 17.
Stavum. 7, 30.
Stenzicenſis diſtriſtus. 26, 25.
Stepanovia. 44, 1.
Stephanus Rex. 31, 22, 27, 92, 9. libenter *Grodna* morat^r. 33, 15, 16, 17. *Polarzi* collegiũ Jeſuitarum extruxit. 52, 3. *Vende* Episcopum Catholicũ inſtituit. 70, 10. *Stephanus Valachie* princeps. 95, 29, 30.
Stetimenſes duces homagium præſtant *Polono* pro *Pomerania*. 86, 7, 8.

Stipendiis auxit *Zubranſci- num* *Gymnaſium Roſtaſevum*. 5, 11.
Stirus. fl. 36, 1.
Stobnicia. 28, 2.
Streſſius captus. 9, 22.
Strelco. 12, 15.
Strium. 40, 31.
Studia Academiæ Cracovi- enſis. 16, 1. *Studia Polonorum* nobilium & plebejorum. 71, 13, 19, &c. *Studia Theologiæ Cracov.* 16, 19.
Studioſi docentur *Polynia*. 44, 24. vide *juventus* docetur.
Stuma. 57, 14, 92, 28.
Sua tuerentur *Poloni*. 101, 5, &c.
Subcamerarius Culmenſis. 58, 12. *Marieburgenſis*. 58, 12, 13. *Pomeranicus*. 58, 13.
Submontana regio *Satrap.* *Cracov.* 18, 18, 22, 20, 39, 16.
Suburbanum Ploſci. 62, 12. *Polmania*. 5, 14. *Tarnovia*. 23, 23. *Suburbana Cracov.* 18, 19, 20. *Gedani*. ubi Episcopus *Vladislavienſis* poſſeſſiones habet. 59, 29. *Sandomiria*. 24, 23, 24. *Zawichost*. 24, 24.

subur-

INDEX RERVM.

Suburbium Crac. 64, 9.
Suburbia Varſovia. 64, 15.
Succidia Viſtus Polonorum. 73, 20.
Succinum ubi colligatur. 54, 19. exportatur è *Polonia*. 89, 26.
Sucha. 21, 28.
Succia regnum. 68, 1.
Succia naves fugatz *Gedani*. 60, 11.
Succus partem *Livonia* habet. 68, 11. intercipit *Puckũ*. 60, 21. expellitur *Pucko*. 60, 23. à *Poloniis* quidẽ viſtus. ſed è provincia nondum ejeſt^r. 101, 12, 13. à *Sueco* punitur *Polonia* ob ſcelera ſua. 101, 25, 27. *Sueci* progreſſus in *Polonia* unde ſint. 101, 25, 27. *Sueci* vincuntur à *Poloniis*. 69, 26.
Suecorum clades. 69, 30, 70, 1, 2.
Suffraganeus Episcopi *Ruſſi*. 52, 24.
Joan. Demetrius Suifcius in *Capella ſuburbij Crac.* ſepultus. 64, 11, 12. vid plura in *Demetrius*.
Sulmones capiuntur *Ploſci*. 63, 3. *Sulmonum* copia

Bydgostia. 12, 12.
sulovia. 26, 17.
sumtus regiones non mutant ab exteris *Poloni*. 88, 24, 89, 4.
supellex Eccleſiæ Lauſi. 8, 24.
superbia Polonorum. 72, 20, &c.
supraſlum. 65, 17.
ſurafia. 65, 9.
ſuſpiciones aniz. 101, 23.
ſydlovecia. 24, 22, 26, 21.
ſydlovia munita. 27, 20.
ſylvæ Polonia. 21, 4, 22, 17, 19, 25, 28, 26, 23, 27, 25, 32, 19, 34, 17, 50, 7, 60, 13, 65, 17, 66, 3. *faginz*. 39, 29. *fructuoſæ*. 53, 26, 61, 12. *venationibus* aptæ. 67, 21, 22.
ſynagogæ Arrianorum Racovia. 27, 13. *Calvinistarũ Vilna*. 32, 11. *Synagogæ Judæorum Breſcie*. 34, 11.
Martinus Szyschovius ſepulchrum *S. Stanislai* reſtauravit *Cracovia*. 14, 10.

T

Tamogrodia. 47, 19.
Tanais fluv. 35, 9.

Tape-

INDEX RERVM.

Tapetes importantur in
Poloniam. 90, 3. Communes
sunt plebi Polonica. 75, 25.

Tarlovia. 25, 13, 14.

Tarnopolia. 42, 8.

Tarnovia. 23, 20.

Tarnovius Moscos & Tar-
cas vincit parva manu. 92, 3,
4. Tarnovij. 23, 26.

Tartarorum confinia. 42,
16. incursiones. 38, 12. Tarta-
ros vincit Camenecius parva
manu. 92, 12.

Taurica. 92, 19.

Telonia persolvuntur Du-
namanda. 69, 1.

Telsii. 67, 14.

Templum Bialostoci. 65, 15.
Brezani. 41, 8. in Insula Bug.
45, 3, 5. Clobuci. 19, 3. S. Petri
Cruviere. 12, 4, 5. S. Apollo-
niae prope Czestocham. 19,
19. Gnesne dives. 6, 24. in
Jedlinskio. 25, 13. Niedzwiedz.
46, 2, 5. Templum Pilsna
28, 18. S. Annæ, Piravia. 19,
27. Templum Pulavia. 63,
22. Racovia. 27, 18. Templū
Catholicum erigitur Regio-
monti. 55, 14. Catholicorum
Slucki. 49, 25. Templum Tar-

lovia. 25, 14. S. Joh. Baptista
Varsovia. 64, 7. Uchanie quod
exstruxit Nicol. Danielovicz.
47, 25. Zolkvia. 37, 26. Ca-
nonicorū Calusii. 7, 22. Len-
cicia. 10, 24. Opatovia. 25, 8.
Pilsa. 20, 5. Tarnovia. 23, 25.
Velunia. 9, 6. Zamusci. 47, 6,
7. regularium Clobucij. 19, 4.
Secularium Varsovia. 64, 7.
Templum Cathedrale Chel-
ma. 46, 23. Leopoli. 37, 13. Pos-
nania. 4, 27. Vilna. 31, 9. Ula-
dislavie dives. 11, 13, 14. Tem-
plū Dominicanorum in urbe
Belzensi. 46, 11. Podoci. 41, 2.
Franciscanorum conventu
aliū Niedzwiedz. 45, 30. Jesui-
tarum Leopoli. 37, 8. Ignatia-
norum Gedani. 59, 30. Smole-
sci. 52, 21. Latinorum Kiovia.
43, 9. Minoritarum Radomia.
25, 11. F. F. minorum de obser-
vantia Leopoli. 37, 14, 15, 16.
Monialium Culma. 56, 4. Tē-
plum Parochiale Grodna. 33,
20. parochiale in civitate Tro-
censi. 33, 8. parochiale D. Jo-
annis Vilna. 31, 23, 24. paro-
chiale militum Sepulchri
Christi Lezavici. 28, 21. Tēpla
Bycho-

INDEX RERVM.

Bychovia. 52, 8. Cracovienfis
districtus. 13, 19. Episcopi Cra-
covienfis 108 sunt. 29, 7. Cul-
ma ditissima. 56, 3. Czerniecho-
viensis Satriapæ Catholici ri-
tus. 48, 5. Lancuti quæ Stanis-
lana Lubomirscius exstruxit. 38,
27, 28. Leopoli ditata. 37, 6, 7,
8. Lovicii. 10, 11. Lubini. 29,
18. Murata. 7, 5. Nesvizia. 49,
16. Posnaniensis Satriapæ. 7, 5.
Plasce ditata. 62, 11. Templa
Regiomonti tempore Lutheri
Catholicis erepta. 55, 9. Sele-
via. 52, 8. Smolensci. 52, 20. To-
runia catholica. 56, 16, 17.
Varsovia magnifica. 64, 6.
Templa Monialium S. M. Ma-
gdalenæ Plasce. 62, 12. Rufforū
& Latinorum Kiovia. 43, 9.

Tempus edax rerum. 43, 3.
Tencinij a Lecho orti. 21, 3, 27,
24.

Johan. Tencinius Biesova
monasterium exornavit do-
nariis. 27, 29.

Tencinum arx. 13, 21, 18,
14, 20, 30.

Termini Hungaria. 73, 19.
Lituania. 30, 13, 43, 29, 46, 19.
Livonia. 35, 3, 66, 4, 67, 24.

Lublinensis Satriapæ. 30, 13.
Muscovia. 30, 24. Polonia. 2, 18,
4, 2, &c. Polonia majoris. 4,
10. minoris. 12, 23. Prussia. 53,
18, &c. Russia. 35, 3. Russia alba.
43, 29. Russia rubra. 35, 24, &c.
Samogitia. 66, 4, &c. Terra
Chełmensis. 36, 6, 46,
9, 18. Czerniechoviensis. 52, 13,
53, 8. Dobrinensis. 61, 9, 10, 21.
Grodzensis. 32, 26. Haliciensis.
36, 6, 7. Lencovienfis. 29, 4.
Rumensis. 53, 8. Sendomirien-
fis. 13, 2. Stiersejoviensis. 53, 9.
Vielunensis. 4, 21, 91, 1. vide
plura in Territoriū & Satriapia.
Territorium Belzensi. 46,
13, 14. Bobrowicenses. 11, 27. Bo-
risoviensis. 51, 9. Brezani. 11, 10,
11. Bresciensis. 10, 20. Buscen-
se. 46, 14. Bydgoszensi. 11, 27.
Camenecense. 41, 15. Chełmensi.
46, 24. Chencivense. 24, 13, 14.
Ciechanoviensis. 63, 14. Corce-
nense. 24, 13. Covatiense. 11, 11.
Crasnostawense. 46, 24. Cru-
viciense. 11, 11. Cynense. 63, 15.
Derjaviense. 60, 15. Dobrinens.
61, 12. Juniadulaviensis. 11,
28. Grabovecense. 46, 14. Grod-
zensi. 46, 14. Laticzoviensis. 43,
16. Len-

INDEX RERVM.

16. Lenciciense. 10, 20. Libnense. 61, 12. Livonense. 63, 15. Lom-
Zense. 63, 14, 15. Macoviense. 63,
15. Michaloviense. 55, 22, 23, 26.
Mirachoviense. 60, 15, 16. Mla-
vense. 62, 1. Narense. 63, 14.
Opocinense. 24, 14. Orlovense.
10, 21. Oßressoviense. 9, 3. Pe-
triciense. 8, 18. Pilnense. 24,
14. Plocense. 61, 25. 62, 1. Pra-
decense. 11, 11. Pressoviense. 13,
10. Pridense. 60, 15. Pulrovien-
se ejusq; princeps. 62, 23. Ra-
domense. 24, 13. Radomscense. 8,
18. Ripinense. 61, 12. Rożanense.
63, 15. Schadkoviense. 8, 18.
Sandomiriense. 24, 12. Siradien-
se. 3, 17. Slukoviense. 60, 24. Ste-
nense. 62, 1. Stenżewense. 24, 13.
Succense. 60, 15. Tremboulense.
41, 15, 16. Tucholiense. 60, 14, 15.
Varsoviense. 63, 14. Polanense. 9,
3. Vikičienſe. 24, 13. Pünſe. 63,
13. Viſegrodienſe. 63, 14. Vol-
coviſcense. 32, 27. VVſcoviſen-
ſe. 4, 18. Xianſenſe. 13, 10. Za-
vorimense. 63, 14. Zancraſe.
62, 1. Zembroviense. 62, 13.
Zucoviense. 60, 15. Territoria
Satrapæ Lenciciensis. 10, 20.
Satrapæ Ravenſis. 9, 11. Ruſſia.

96, 12, vid. plura in Palatina-
m & Satrapia.
Tetrarchia Ruſſia. 40, 5.
Teuſius captus. 9, 22.
Teutones. 95, 26. Mariani
Lutherani facti. 96, 9.
Theologia docetur Leopa-
li. 36, 24.
Theologiae profefſores Vil-
nae. 31, 31. Theolog. ſtudia Gra-
ecia. 16, 9.
Theologi Polonia. 72, 4.
Theſaurarius M. D. Litua-
nia. 84, 23. Regni Polonia. 84,
1, 2. Pruſſia. 58, 16. Theſaura-
rios Rex creat. 81, 25.
Theſaurus Eccleſia in In-
ſula Bug. 45, 6. Cnacovia. 14,
21. Gneſnenſis Eccl. 6, 25. Leo-
poli. 37, 7, 8, & c. Lovici. 9,
30. Olita. 45, 16, 17. Varſavia.
62, 14. Urbanie. 47, 26. Vla-
diſlavia. 11, 14. Monafterii
Czenſtochia. 19, 15, 16. The-
ſauri monafterij in Clara-
monte. 19, 15.
Tiara Episcopalis Henrici
Pirlei. 6, 26, 28.
Tirocinum. 65, 9.
Tinecium. 21, 18.
Toloczinum. 51, 20.

Toma

INDEX RERVM.

Tomaſovia. 47, 19.
Toparcha Samogitia. 65,
23.
Tormenta bellica civita-
tes polonia majoris habent.
100, 9, 10. Tormentorū
majorum reſitoria à Vla-
diſlao inſtituta. 100, 7.
Torunia. 56, 14. ibi præ-
legantur humaniora. 56, 20.
ejus præſtantia. 56, 15.
Tractus Sienſicenſis. 26,
29.
Transylvania. 22, 11, 39, 12.
Transviſtulana pars Polo-
nia. 28, 16.
Tremboul. 42, 4.
Tribunal Litvania. Miſci
eſt. 51, 16, 17. & Viſna. 31, 4.
Tribunal regni Polonia. 78,
14. Peſicovia quotannis ce-
lebratur. 8, 26, 27.
Tribuni. 84, 22.
Tributa in conſulto Sena-
tu Regni non inſtituit Rex. 81,
19. imponunt Nobiles. 77, 16.
Triticum in Ruſſia alba
plurimum. 48, 20. exporta-
tur à Polonia. 89, 23.
Troceſis civitas. 33, 4. di-
ſtriſtus. 32, 29.

Troſta piſcis egregius eſt
Pleſci. 63, 5.
Tropæum de Moſci in ſub-
urbio Cracovia. 64, 9, 10.
Tucholia. 23, 19.
Tumba argentea Cracovia.
14, 11. Sigismundi III. Gneſna. 6,
21, 22. ejusdem Viſna. 31, 13.
Turca. 95, 15. Turcam
Dominum agnoſcit Valachia.
68, 12, 13. Turcam vincunt
Poloni. 101, 6. Turcas parva
mana vincit Tarnovius. 92,
34.
Turcia. 36, 28, 41, 22, 44, 8.
Turcum. 51, 21.
Turbinum. 47, 19.
Turris prope Czenſtochiam.
19, 19. Turres Caſiſſi. 7, 21.
Marienburgi. 56, 29. Riga. 68,
19. Smolenſi. 52, 17.
Tyra fluv. 39, 29, 40, 29,
41, 1.

V

Valachia. 2, 25, 42, 3, 69,
10, 96, 4. Valachia Prin-
ceps Stephanus. 95, 20, 30.
Turcam agnoſcit Dominum.
86, 12, 13. Valachiam præ-
dantur Poloni. 101, 9, 19.
Valachi. 40, 14.

Y =

valeria

INDEX RERVM.

Valeria familia. 64. 29.
Ejus insigne *Corvus*. 64. 30.
Valeria gentis fortitudo. 65.
I. *OL. 2. 4. 5. 6. 7.*
Valerianus Episcopus *Vil-*
hens. 31. 27.
Valisovia. 5. 2.
Vandalia. 35. 15.
Varca. 63. 25.
Varsovia. 55. 12. 63. 28. E-
jus fabrica lignea olim. 64.
4. ibidem regia villa. 64. 17.
Varta fluv. 3. 28. 8. 16. 21.
10. 30.
Vasa argentea in Ecclesia
insulae *Bug*. 45. 6. *Cresinga*. 67.
10. *Gnesna*. 6. 25. *Leopoli*. 37. 7. 8.
aurea Ecclesiae in insula *Bug*.
45. 6. *Cracov*. 14. 12. *Cresinga*.
6. 7. 10. *Gnesna*. 6. 25. *Leopoli*.
37. 8. *Gemmata Gnesna*. 6.
26. *Satrapa Culma*. 56. 5. *Vitrea*
exportantur e *Polonia*. 89. 30.
Vasallus *Poloni* Dux *Curlan-*
dia. 85. 20. dux *Prussia*. 59. 8.
85. 19. Dux *Semigalia*. 68. 16.
17. Princeps Imperij. 59. 6. 7.
princeps *Valachia*. 85. 20. Va-
salli Regni *Polonia*. 85. 19. non
sunt viva regni membra. 85.
24. 86. 1. &c.

Vatemberga. 58. 2.
Uchanie. 47. 24.
Veſtigalia nova non insti-
tuit Rex inconsulto Senatu.
81. 19.
Velisca. 18. 12. 22. 21. 23.
Velisia Starzicia arx. 52. 4.
Velunia. 9. 5.
Venationes *Grodna*. 33. 15.
Prussia. 53. 26. *Rudniki*. 32. 20.
palatij *Vicopolomacensis*. 22. 18.
Venatores. 84. 20.
Venda. 69. 7. 70. 8. 9. 92.
9. Venda Episcopum Catho-
licum Rex *Stephanus* institu-
it. 70. 10.
Venedicū mare. 2. 19. 22.
Venetia. 38. 20.
Vengrovia. 63. 25.
Verveces exportantur e
Polonia. 89. 30.
Vervecolna vicus *Polonorum*.
73. 20.
Vesera. fl. 54. 13.
Vestales Virgines *Jarosl-*
via. 38. 24.
Vestitus *Polonorum*. 73. 11.
Vestis nimis luxu perdit
Polonos. 75. 16. vestes exoticæ
Polonis sunt. 74. 5. vestes fa-
minarum *Polonia* ex parvis
extra-

INDEX RERVM.

extraneis sunt. 74. 30. fami-
narum *Polonicarum* variant.
74. 26. *Polonorum* multæ. 75.
3. &c. preciosæ 75. 10. &c. va-
riæ. 74. 7. pro bellis variant.
74. 10. 11. 15. vestes Sacræ
Culma. 56. 6. *Czenstochia*. 19.
16. 17. *Leopoli*. 37. 7. *Gemma-*
ta Cracovia. 14. 16. *Kiovia*. 45.
6. 7. preciosæ Ecclesiae *Gnes-*
na. 6. 28. *Rava*. 9. 31. *Varso-*
via. 64. 8. ex fericiis 75. 1. Ve-
stium inventores *Poloni* mi-
lites sunt. 74. 10.
Vestuntur *Poloni* una cum
comitatu suo. 75. 7.
Vexilliferi. 84. 18.
Uherce. 38. 12.
Via dispositæ ad arcem
Myrb. 49. 20. in districtu *Slo-*
nimensi rectissimæ. 50. 1.
Viasdovia. 64. 4. 5. 9.
Viasdum. 10. 17.
Viazdensis munitio. 25. 10.
Vicarius Episcopi *Gedani*.
95. 23. Episcopi *Pomeraniae* *Ge-*
dani. 60. 1. vicarii Episcopi
Vilnensis. 30. 25.
Vicecancellari⁹ *M. D. Lit-*
ania. 84. 1. Regni *Polonia*. 83. 31.
VicePræfeti *Stabuli*. 84. 26.

Vici Monasteriorum di-
strictus *Cracov*. non longè di-
stant. 17. 25.
Viclefus. 87. 3.
Vicus *Polonorum*. 73. 11. *Po-*
lonorum nobilium. 73. 24. Ple-
beiorum. 73. 19.
vidavia. 8. 21.
Joannes Viclecius *Crac.* se-
pultus. 17. 2.
vieviorka. 28. 28.
vikelandia. 68. 7.
vilciscensis arx. 26. 30. 31.
villa primaria nobilium.
26. 30. 31. regia in suburbanis
Varsovia. 64. 17. Villæ. 13. 18.
Palatinat. *Breslanen*. 33. 25.
Satrap. *Cracov*. 23. 2. *Lituanica*.
30. 10. prope *Nesviziam*. 49.
19. Abbatis *Tineii*. 21. 20.
Villæ lignæ Satrap. *Juniula-*
dulaviensis. 11. 30.
Vilna. 31. 1. 33. 3. Vilnæ do-
mus pulchræ. 32. 7.
vinnicza. 42. 19.
vinniczensis district⁹. 42. 23.
vinum *Polonia* acerbum
est. 3. 13. 24. 28. vina Un-
gar⁹ deponunt *Croſna*. 39.
16. importantur in *Poloni-*
am. 90. 10. in vina insu-
munt

INDEX RERVM.

munt sua omnia *Poloni*, 73. *Olstini* 18, 16. (20.
14. 74. 1.
vires *Polonia* magnæ. 94.
7, 8. in viribus *Polonorum* or-
do desideratur. 94. 9. 10.
virlandia. 68. 8.
virzbolovia. 67. 13.
viscovia. 63. 27.
vislicia. 18. 14. 28. 6. 13. in
paludibus sita. 28. 6. 7.
visloca fluv. 4. 3. 36. 3.
visnia. 38. 16.
visnice. 13. 22.
visnicia arx. 22. 27.
visniovecia. 45. 21.
visokie. 65. 9.
vistula fluv. navigabilis. 3.
27. medium palatinum *Sendomiriensem* decurrit. 27. 3.
quas terras præterlabatur. 54.
10.
vitebscensis districtus. 50.
20.
vitebscum. 50. 23. 51. 1. 2.
vites dantur in *Polonia*. 3.
11. in *Sendomiriensi* palat. 24.
27.
vitriolum reperitur apud
Biecziam. 18. 14. exportatur e
Polonia. 89. 28.
vitroculum officinæ apud 19.

vitulina victus *Polonorum*. 73.
vivarium prope *Crepicias*.
18. 30. *Tarnovia*. 23. 22. viva-
ria *Rudniki*. 32. 20. *Sberovia*.
28. 14. *Zamosci*. 47. 22.
vkraina & ejus deserta.
40. 27.
Ula arx. 92. 6. 7.
Uladislavia. 11. 11. 12.
Uladislans IV. Ecclesiam
Catholicam *Smolensci* funda-
vit. 52. 26. *Moscis* eripuit *Czer-
niechovensem* Satrap. 48. 1.
Sacra Cracovia auxit. 14. 14.
villâ *Varsovia* in suburbanis
condidit. 64. 17. *Uladislans*
jagello, & ejus exercitus. 95.
22.
vlodava. 33. 28.
vlodavia. 46. 26.
Ungaria. 2. 25. 12. 25. 26.
13. 13. 22. 10. 25. 35. 23. 36.
26. 41. 12. 13. *Ungariæ* fines.
2. 26.
Uniejovia. 10. 28.
voinia. 33. 27.
volboria. 10. 5.
volia castellum. 21. 8.
volinia vel volhynia. 46.

Vol-

INDEX RERVM.

volmaria. 69. 29.
volodimiria. 44. 25.
Nicolaus Volscius Eremito-
rium *Camaldulensium* PP.
extruxit. 21. 15. Monasterium
Canonicorum Regularium
Crepicias condidit. 18. 29.
volucres *Polonia*. 3. 19. vo-
lucrum copia *Mscislaviensis*
satrap. 50. 17.
vonchocia. 24. 21. 22. 25.
23.
vormira. 58. 2.
vorni. 67. 14.
vora solvuntur *Socalia*.
44. 30.
Uratislavia. 12. 15.
Urbs, vid. in nominibus
propriis.
Uri dantur in *Polonia*. 3. 23.
Grodna. 33. 16. in sylvis *Livo-
nia*. 67. 22. albi in *Russia alba*.
48. 15.
Urzendovia. 29. 28.
Ushovia. 7. 1.
Uscie. 41. 4.
Usujatum. 52. 3. 4.
Uvæ *Polonia* non insuaves.
3. 11. 24. 27.
vulpes dantur in *Polonia*.
3. 24. in sylvis *Livonia*. 67.

23. alba in *Russia alba*. 48. 16.
X
Xenodochia *Nesvicia*. 49.
13.
Xianfa arx. 13. 22. 24. 1.
Z
Zaelicynum. 28. 20.
Jacobus Zadzicius & Ejus
Rasovia pietas. 27. 18.
Zamoscium munitum.
47. 4. 12. 100. 25.
Joannes Zamoscius. ejusq;
virtus & fortitudo pro patria.
47. 1. 3. *Caligerejum* fugat
parva manu. 92. 16. 17. *Maxi-
milianum* vincit parva manu.
92. 13. 14. *Thoma* Zamoscij
ditio. 47. 20. 21. uxoris pie-
tas & liberalitas. 47. 15.
Zarnovecia. 28. 19. 61. 3.
Zaslavia. 45. 21.
Zatoriensis ducatus. 13.
12. 21. 25.
Zavalovia arx elegans. 41. 7.
Zavichostum. 24. 24.
Zbarasium. 100. 28.
Zbaravia. 45. 22.
Christophorus Zbaravius So-
lecia arcem restauravit. 25. 15.
16. Ejus ditio. 20. 4.
Zborovia. 37. 24.
Zboro-

A 2
INDEX RERVM.

Zborovius <i>Dantiscanos</i> vi-	Zivecensis Comitatus, 21.
cit. 92, 9, 10.	26.
Nicolaus Zebridovi ⁹ mon-	Zloczovia. 37, 24.
ti <i>calvaria</i> nomendedit. 21, 31.	Zmigrodum, 23, 19.
Zidaczovia, 38, 16.	Zolkievius <i>Moscor</i> vicit
Zincovia, 42, 6.	parva manu. 92, 22, 23.
Zirovici. 50, 4.	Zolkvia. 37, 25.
Zitromiria, 42, 18.	Zuanecia, 42, 7, 8.
Zitomiriensis districtus,	Zukovia. 61, 3.
42, 24.	Zulava, 57, 3, 5.

EMENDANDA

in Textu.

Pag. 3, 29 *pro* Vieper *pone* Nieper. p. 15, 25. *pro* Nascovi-
ana *pone* Noscoviana. p. 18, 14. *pro* Beciam *pone* Bieciam. p.
41, 24. *pro* prnot. *pone* prout. p. 43, 5. *pro* ritus Germanici.
pone Graecanici, p. 71, 3. *pro* apt, aminimedq; *pone* apta, mini-
medq;.

In Indice.

Lit. C. *Nomen* Castellanus *colloca* ante Castellum, Cazi-
miria, 29, 5. *pone*, 29, 25. Criczovia mista, *pone* munita, Lit.
D. *delendum* Dobrovicia, Districtus Orsanensis. 25, 15. *pone*
52, 15. Lit. H. Holovacce, *pone* Holovacze. Lit. M. Majestas
83. *pone* 85. Mohilavia, 50, 30. *pone* 50, 27, 28. Lit. R. Rheti-
eus & Rhombuum *ante* Riboticii *colloca*.

ADDENDA

in Indice.

Lit. A. Allio companatico abundat *Polonia*. 98, 30. Ar-
gentineus mons, 21, 13. Lit. E. Eremitæ S. Pauli, *adde*: vid.
Religiosi, Lit. F. Franciscani, *adde*: vid. *Monasterium*, *Templū*.
Cætera *reviora* tu ipse per te Lector emendabis, & supple-
bis.

F I N I S.

2

K.B.

